

આબાદ ડિટેક્ટીવ

(પાયા) આનંદ સંવાસર અ. મ. સંવાસર

(પાયા) આનંદ સંવાસર અ. મ. સંવાસર

“ ક્રિદા ? મારે તસને આનંદની વાત સુધી છે. આ આનંદ
આપ બહાર જવાની રજા આપશે. ” (પાના ૭૬)

આ ડીબાચો બાબુ પ્રી. પ્રેસમા છાપ્યો છે. રીચીરોડ-અમદાવાદ.

(વાંચો) સચિત્ર ધામીક પુસ્તકો.

નરસીંહ મહેતો ભાગ ૧-૨

સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

મીરાંબાઈ ભાગ (૧-૨)

સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

રામલીલા ભાગ ૧-૨

સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

બીણાવેલી ભાગ ૧-૨

સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

સતિ દ્રૌપદી સચિત્ર ૦-૧૦-૦

મદાલસા ભાગ ૧-૨ સંપૂર્ણ

સચિત્ર કી. ૦-૧૦-૦

રાજ કઠીઆરો ૧-૪-૦

રક્ષક કે ભક્ષક ? ૦-૧૦-૦

સતિ સીતા સચિત્ર ૦-૧૦-૦

પતિનારાયણ પુત્ર ૦-૬-૦

સત્યનારાયણની કથા ૦-૬-૦

સદગુણી વારાંગના ૦-૧૦-૦

બત્રીસ પુતળીમાંની જુદી

જુદી વાર્તા ૧-૧૦ ભાગ

સચિત્ર દરેકની કી. ૦-૮-૦

કામલતા સચિત્ર ૦-૮-૦

સમાજનો શીકાર ૦-૧૦-૦

સત્યવાદી હરિશ્ચંદ્ર ને તારા-

મતી સચિત્ર ૦-૧૦-૦

ચિતોડનો કરણ કી. ૦-૮-૦

પ્રતાપી પ્રમિલા કી. ૦-૮-૦

રૂપિરાજનાં પદ કી. ૦-૮-૦

ચતુર સ્ત્રી વિલાસ ગરબાવળી

(લગનનાં ગીત સાથે) ૦-૮-૦

જુદમી જનેતા યાને પરિવર્તન

સચિત્ર ૦-૧૦-૦

હિંદુ સંસાર સચિત્ર ૦-૧૦-૦

જીવતી ચુડલ સચિત્ર ૦-૮-૦

રાજા હરિશ્ચંદ્ર હરીગીતમાં

સચિત્ર ૦-૬-૦

બોડાણો ભાગ ૧-૨

સચિત્ર દરેકના ૦-૬-૦

પવિત્રકુમાર સચિત્ર ૦-૧૦-૦

પારસમણી ૧૮૨ પાનાં ૦-૮-૦

,, મોટી ૨૫૬ પાનાં ૦-૧૦-૦

ભક્તશીરોમણી પાનાં ૧૮૨

કી. ૦-૧૦-૦

ઝેરી ઝવેરી ૦-૧૦-૦

એકજ પસા કી. ૦-૮-૦

• ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૭૭૬ • વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ધર્મનાથ સ્તોત્ર

વિષયક - : ૩

1926 31-3-1926

આખ્યાદ ડિટેક્ટીવ

અથવા

દેવેન્દ્ર ડિટેક્ટીવ.

(ભેદ ભરમોથી ભરપુર ડિટેક્ટીવ
નવલ કથા.)

લેખક :

“ પ્રહ્લાદ ” દામોદરદાસ બ્રહ્મભટ્ટ.

અમદાવાદ

પ્રકાશક

રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ.

રીચીરોડ—અમદાવાદ

(સર્વ હક પ્રકાશકાધિન છે.)

પ્રત ૨૫૨૬

પ્રત ૨૦૦૦.

મુદ્રય ૦-૨-૦

૩૬૧૧૮૧૬
આખાદ ડિટેકટીવ

અર્થાત્

દેવેન્દ્ર ડિટેકટીવ

(ભેદ ભરમોથી ભરપુર ડિટેકટીવ નવલ કથા)

પ્રકરણો

૧	કુ.	કાળા કારકથાન !
૨	જી.	અજબ ભેદ !
૩	જી.	દેવેન્દ્ર ફસાયો !
૪	શુ.	ભોંયરામાં.
૫	મું.	આ શું ?
૬	હું.	હવે શું કરવું ?
૭	મું.	રાધાનો છુટકારો !
૮	મું.	પાપીની નીષ્ફળતા.
૯	મું.	રંભાનું મરણ !
૧૦	મું.	પાપની સજા.
૧૧	મું.	ઉપસંહાર.

ખાડીઆ-ગોલવાડ
અમદાવાદ.

}

કર્તા
પ્રજ્ઞલાલ દામોદરદાસ બ્રહ્મભટ્ટ.

અમદાવાદ—પાનકેરના નાકે
“ મનહર ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં
માતીલાલ ગણપતરામે છાપી.

આખા દિટેકટીવ

અથવા

દેવેન્દ્ર દિટેકટીવ

પ્રથમ પ્રકરણ.

કાળા કારસ્થાન !

અરામર રાત્રીના નવ વાગ્યાનો સુમાર છે. શીયાળાની સખ્ત ઠંડી પડતી હતી. લોકો સાલ, ફુસાલા; તેમજ મોળ, વીચેરે પહેરીને ફરતા હતા. રાત્રે સીતેમા તરફ ઓડીયન્સ પણ તહી જોવું હતું. હોટલોમાં પણ માણસો ગણતરીના હતા. રાજનગરમ ફરેજ રાત્રે મીલોનું તથા બીજું કામ ધંધાવાળું માણસ હંમેશા રાત્રે અચૂક રહેતું. પણ શીયાળાની રતુ તેમાં વળી મકસકાતી એટલે હમણા હમણા ઠંડીનું જોર વધતું હતું.

આ વખતે અમદાવાદની રીચીરોડ પરની એક હોટલમાં ત્રણ માણસો બેઠા બેઠા વાતો કરતા હતા તેમના એકે માથેથી ટોપી કઢાડી ટેબલ પર મુકી હતી. અને થોડી ઘણી વાત કરતા કરતા તેને ચાળા કરવાની અર્થાત તો ટેબલ પર હાથ પછાડવાની ટેવ હતી. તે ઉપરથી આપણે સમજી શકીએ છીએ કે તે બધાનો સરદાર હશે.

“અલ્ય ત્રણ પાસેરની ?” તેણે હોટલવાળાને હુકમ કર્યો ને હોટલવાળો પણ ચા લેવા તરતજ દોડ્યો ગયો. યથાસમયે ચા આવી ખડી થય ત્રણે જણા એ ચાને ઇન્સાફ આપવા લાગ્યા.

“હમણુ. હંડી બહુ પડે છે કેમ ? સૂચે ખરૂંને ?” પેલા સરદારે પૂછ્યું.

“હા ! હમણુ ઉતરાયણ પાસે આવતી હોવાથી તેમ થાય છે ખરૂં ?” પેલાએ કે જેનું નામ તેણે સૂચ કહ્યું તેણે જવાબ આપ્યો.

“હીક ! પણ રામું તે શું કર્યું ? ચાલને આપણે આપણી મુદ્દાની વાત પર આવીએ !” તેણે મુદ્દાની વાત પર આવતા આવતા પૂછ્યું.

“તેણે મને કહ્યું કે x x x x તો આપેલા ટાઇમસર આવીશ રામુએ જવાબ આપ્યો.

“એમ-કે ? તે આવશે તો ખરાને ?” તેણે હર્ષિત થતા પૂછ્યું.

“હા ? નામવર ? પછી તો તે જાણો ?”

“હીક ? જો આટલું કાર્ય પાર પડે તો ? જાણે સોમ નાહ્યા ?” સરદારે કહ્યું.

“ખરી વાત છે ? કર્યું એટલું કરવું જોઈ ?” રામુએ સાક્ષી પુરી,

પણ રામુ, જો તેમ થાય તો મીત્ર? તમને અધાને ન્યાય કરી નાખુ?

અને આપ નામદાર પણ.....

હું તો અમેરીકાજ જાઉં? આવા નાલાયક અને ઇડીયટ દેશમાં રહેવા કરતાં ત્યાં રહેવું ઘણુંજ સારું છે? શું હિંદુસ્થાનના રીવાજો? રામુ જો આમને આમ ચાલશે તો હિંદુસ્થાન જન્મલી ગણાશે. જન્મલી તેણે કહ્યું.

પ્રિય? પાઠક આવા પણ અકર્મી, દેશમાં પાકતા હશે? જે દેશમાં પોતે જન્મ્યો તે દેશને ખરાબ ગણે છે અને પશ્ચિમાત્ય દેશોને સુંદર ગણે છે! પણ મને તો ખબર નથી પડતી કે તેમાં શું અર્થ છે. તેમની કંઈ પ્રથા પર આ સાહેબ મોહીત થયા છે? ખરેખર—

જન્મી જગતમાં માનવી તેં દેશ કારણ કાંઈ કીધું?

કહાડ જે હિસાબ નેતો મુત્યુ ને શોધતાયતું?

કે ધીક્કારને શીટકાગથી તેં માતને લજવાવી છે?

કે કરી કાંઈ પુન્યદાન તેં માતને દીપાવી છે?

હીક ગમે તે હો પણ આપણે શું? ચાલ આપણે આપણી વાર્તા પ્રવાહમાં ચાલીએ.

આ વાત ચીન કરતા ત્રણે મીત્રો હોટલમાંથી બહાર નીકળ્યા. ત્યાં હોટલવાળાનો હીસાબ ચુકવી. તેઓ રાજમાર્ગપરથી બીજા રસ્તા તરફ વળ્યા ત્યાં તે સીમરેટના ધુમાડા કહાડતા ઉભા રહ્યા.

વખત થયો? ઘડીઆળ જોઈ તેણે કહ્યું

હા તો હમણા આવતા હશે તેના સાથીદારે જવાગ આપ્યો.

હીક ત્યારે આપણે રાહ જોઈને ઉભા છીએ.

અ.મ વાત કરતા કરતાં દશ વાગ્યા. શીયાળાની ઠંડી રતુ અને વળી તેમા અમાસની અંધારી રાત !

દશવાગ્યા. ! પણ હજુ સુધી કામ આવ્યું નહીં ? તેં બરાબર વખત આપેલ કે નહિ ? રામુ વરફ જોઈ તેણે કહ્યું.

હા. હા ! મેં તો વખત આપ્યો હતો પણ તે ન આવે તેમા હું શું કરું ? રામુએ કહ્યું.

વાડ ત્યારે તમે 'ઘર તરફ જાઓ ? હું આવું છું ? તેણે કહ્યું અને જોત જોતામાં સર્વ ત્યાંથી વિખરાયા. પણ ! રામુ ? તમે ત્યાજ રહેજો ! તેણે કહ્યું.

વાડ ? આપ સાહેબનો હુકમ શીરસાવંધ છે ?

એમ ત્રણે જણ પોતપોતાના માર્ગે પડી ગયા. રામુ તો સીધોજ તેના ખતાવેલ દેકાણે ગયો અને સૂર્યને તેની તપાસ કરવા મોકલ્યો.

“ કેમ કેશવપ્રસાદ ક્યા ચાલ્યા ?

કેણુ વીનું ?

હા ?

કા.....કે.....ન.....હી....જરા કામ સર ? બાગ્યા તુટ્યા અવાજે તેણે જવાબ આપ્યો.

કેશવપ્રસાદે આખરે પોતાનો આ વિચાર મોકુફ રાખ્યો. અને આડાઅવળા રસ્તે થઈ તે તેના ઘર તરફ પ્રયાણ કરી ગયો.

જો. ભાઈયા કોઈપણ આવે તો ? મારી રજા વગર તેને આવવા દેતા નહીં ?

ખોત અચ્છા ? ભાઈયાએ જવાબ આપ્યો.

હંમેશ્વા પાપીઓના દીલ બીકણુ અને બીકથી ભરેલાજ હોય છે?

કેશવપ્રસાદનો વિચાર જરી દારૂ ચડાવવાનો હતો. પણ શ્રીમંત માણસોમાં તેવી ગણતરી થતી હોવાથી તે કદાચ, કોઈના જાહેરમાં આવે તો ફજેતી થાય ! પણ તેને શું ખબર કે ? પાપ છાપરે બેસીને પોકારે છે ? હશે તે આગળ ઉપર ધણું જણાશે ?

રામુના વાચદાનો વખત થઈ ગયો પણ હજી ના આવી? કેશવ-પ્રસાદ કે જેને આપણે પ્રથમ સરદાર ગણતા હતા તેણે કહ્યું

હાજી ? હવે તેમની આશા રાખવી પણ બર્થજ સમજો સરકાર ? રામુએ કહ્યું.

તો-તો ધારુ ખધું ધુળ મળે ?

નારે ? હજી ક્યા વખત વહી ગયો છે ? આજ નહીતો કાલ ?

હા. ? પણ તે હવે ચોકસ કર્યો છુટકો ?

હા. તે તો ખરું ! કરવું તો પડશેજ ? ને તોજ આપણે ભવિષ્યમાં સુખથી રહી શકીએ ?

નહિતો વગર મોતે મરીએ ? અને ઈજતનુ લીલામ થાય તે જુદું ?

હા. ખરી વાત છે ? બદમાશ પોલીસો તો છોડે નહી ? પણ તેમને તો કેટલાક વખત ઝાટે તો કબજે રાખી શકું ? કારણ કે તેતો પૈસાના ગુલામ છે ! ગુલામ ?

જેવી સરદારની મરજી ? રામુએ જણાવ્યું.

હીક પણ જાતો પેલા કબાટમાથી એક્ષટ્રા લાવ તો ?

પણ ? અત્યારે કદાચ તે આવશે તો ? રામુએ સંસય બતાવ્યો. તો શું ? તે કાંઈ આપણી રાજ છે ? આવશે તો તેને પણ ઢાંટે આપશું ?

હીક ? આમ કહી રામુએ એક્ષટ્રા દારૂની બાટલી લાવી રજી

કરી કઢાટના ખાનામાં સોડા પણ તૈયાર હતી. કારણ કે જે વ્યસની છે તેને તા સર્વ વસ્તુ તૈયારજ હોય ?

સોડાની ઝાટલી પુટી અને ખન્ને ગ્લસોમા દારૂ રેડાયો. ખન્ને જણાએ મધુપાન કર્યો. અને ત્યા પહેલાં આરામચેરમા તેઓ સીઝરના ધુમાડા કહાડવા લાગ્યા.

તેવામા રજ પગલાનો અવાજ થયો. પ્યાલા તરતજ સતાડ્ય અને તા જોતજોતામા ભઘ્યો આવી પહોચ્યો. સા—ખા મુરખ ? આણા મંમતા હૈ ?

બહોત અચ્છા ઈનકુ આના દો !

અને તરતજ લિયો રવાના થયો. થોડીક ફાણુમા સૂર્ય આવી પહોચ્યો.

કેમ સૂર્ય ? શા સમાચાર ?

હવે તો બે વાગે.

ચોક્કસ.

હા.

વાર. ત્યારે તો આપણું નશીલ તેજદાર છે.

“પણ તેમા તેનો શું દોષ ? બદમાશ પેલો * * * હોય છે ને ?

હા આજ તેના માટે તો મહેનત થાય છે ! કેશવપ્રસાદે જવાબ આપ્યો.

બરાબર રાત્રીના બાર વાગ્યાનો અમલ થઇ ચુક્યો છે હોટલો પણ ખંવ થઇ ગઇ હતી. જ્યા રાત્રીના નવ વાગ્યાના સુમારે ભરપુર વસ્તી ન હતી ત્યા રાત્રીના બાર વાગે ક્યાથી હોય ?

બરાબર આજ વખતે એક વ્યક્તી પુર ઝડપથી રસ્તા પરથી

ચાલતી જતી હતી. ચાલવામાં કાંઈ ભય હતો ચાલતા ચાલતાજ તે અવારનવાર પાછું જોયા કરતી હતી.

આમ કરતા કરતા તે કેશવપ્રસાદના ઘર સુધી આવી પહોંચી. આ વખતે દારૂક્ષક ભઠયો ઉંઘમા હતો. આવનાર વ્યક્તીએ ગળવા-માંથી પોકેટ લેમ્પ સળગાવ્યું ને ઓરડીમા નજર કરતો ભઠયો મ્હોડે માથે ઓડીને સુતો હતો તેણે તરતજ ઝાપેા ખોલ્યો. અને પાછો ખેતજોતામા બંધ કરી તે વ્યક્તી પુર ઝડપથી તે આગળ વધી.

પૈસાદારના ઘરમા વાડોવાળી રાખેત્રી જગ્યાઓમા નેઓ તેને ઉપયોગ બગીચા બનાવવામા કરે છે. તેમ કેશવપ્રસાદે પણ કર્યું હતું. એવચ કુવારો હતો તેના ઉપર શીલાલેખ હતો. તેમા આ માણે લખ્યું હતું.

કેશવ-વીલા ગાર્ડન અને આજુબાજુ બાકડા ગોઠવેલા હતા. નાળામા આનો દેખાવ ખરેખર આખને ગમે તેવો થતો હશે. જનાર માણસ પણ ક્ષણભર તેના તરફ આકર્ષાઈને જોઈ રહે. તેવો હતો.

આવનારે તે તરફ કાંઈ પણ નજર ન કરતા મકાનના પગથીઆ ડાવા માડી ત્યાં પણ માણસો ઉભા હતા. પણ તે ઉંઘમાજ ડોલતા તા. આવનારે તે માણસોના મુખપર તેજ ફેંક્યું અને થોડી ક્ષણ માં ઉભી રહી અને સ્વગત હસવા લાગી અને છેવટે તેણે ફીકકુ હાસ્ય રી જવા માડ્યું.

હં ? આ તે શું ઘાડ મારે તેવા છે હું આટલે આ * * * * * ય કોને ખબર છે ? તો પછી આ તે શું ઘાડ મારવાના છે માણસો ! ત્યાં જોઈએ કે કુતરા જેવા ગમે ત્યારે પણ જાગતા ? આમ બોલતી બોલતી તે દાદર પર આવી તે દાદર કે જે જ્યાં આપણા કેશવપ્રસાદ

હતા ત્યા જતો હતો. પુર જોશથી તે ઉપર ચઢી ગયો અને દીવાન ખાનામાં આવી નજર કરી તો કોઈ ન હતું તેથી તેણે તરતજ બે-ડેના રૂમમાં નજર કરી તો બંને જણા સુતા હતા.

“ પાપીઓએ નીશો ક્યાં લાગે છે ! ” સ્વગત બોલીને તરતજ રૂમમાં દાખલ થઈ અને થોડીક ક્ષણ આ બંને તરફ ટીકી ટીકીને જોઈ ગઈ! “ આ શું કોઈ ? જો તેમનું ખૂન કરેતો ! ” તેવામાં તરતજ તેણે રામુને લાત મારીને કબો ક્યાં અને ગમુ પણ ઝડપથી કબો થઈ ગયો.

“ કં-કોણ ? ” રામુએ આખર ચોળતા ચોળતા પૂછ્યું પણ તરતજ તેની જાણમાં આવ્યું. અને તેણે પૂછ્યું “ કેમ આટલા બધા મોડા ? ”

“ કેમ ! મેં કહેવડાવ્યું હતું ને ? ” કહ્યું નહોતું ? તેણે પૂછ્યું

“ હા ” આ વાતચીતથી કેશવપ્રસાદ તરતજ બગી બિડ્યા અને તેને જાગેલો જોઈ તે બોલી.

“ ઓહ ! વોટ ! એમ આન સોલેટ ટુનાઈટ.

“ તે તું તારા દાસનેજ પૂછતે ! રાત્રીના નવનો વાયદો અને બે વાગે આવું તે કેમ પાલવે ! ” કેશવપ્રસાદે કહ્યું

“ કંમેશા પાપી પીશાયો કે જો હંમેશા કાળા કૃત્યો કરનારા હોય છે તેમને તો રાત્રેજ ક્યાં છુટકો છુવડ હંમેશાં રાત્રેજ દેખે કારણ કે તે અપવિત્ર છે ! તેનાથી સૂર્યનું તેજ સહન ન થાય ! તેમ બદમાશ-લુચ્ચા લકંગા માણસો કાળા કાર્યો કરવાને રાત્રેજ કરી બુદ્ધિવાન છે,

“ હીક ! પણ રાત્રે તમોએ મને કેમ બોલાવવા મોકલીએ. તેણે પૂછ્યું.

“ જખ મારવા ? ” કેશવપ્રસાદે ગુસ્સે થતા કહ્યું,

“ ના ના તો પણ ? વાતને અને ગુસ્સાને બદલવા તેણે પૂછ્યું.

“ આપણા માર્ગનો કાંટો ચોકખો કરવા ! અને તને સુખી કરવા ! કેશવ પ્રસાદે કહ્યું.

“ એકલે ? તેણે કહ્યું.

“ એટલે એજ કે !

પણ મને આમ ગોળ, ગોળમા ખમર નથી પડતી. માટે કૃપા કરી ચોકખુ જણાવો ! તેણે કહ્યું.

આ કાગળપર સહીઓ કરી આપે ! અને તે ન થાય ખૂન કમ્બુ ? કેશવપ્રસાદે પોતાનો નીચ વિચાર જણાવ્યો.

અરે ! કેશવપ્રસાદ ! તેનાથી શું ફાયદો ? જો જાહેર થસે તો તમે અને હું બેય વગર.....

અમે ખૂબ વિચાર કર્યો હશે ! પછીજ આ કામ હાથ ધરવા તૈયાર થયા હઈશું ? બોલ ! તારો શું વિચાર છે ? કેશવપ્રસાદે લંબાણ કહ્યા પછી છેવટનો વિચાર જણવાના હેતુથી પૂછ્યું.

મારો વિચારતો * * * * કરવાનો સાફ ના છે ! સહી કરી આપે કે નહિ તે તો તે જાણે કારણે કે તે હવે હિમર લાયક થયો છે !

અને તેથીજ આ કાવત્રું કરવું પડે છે ને ! તે હિમર લાયક

થયો છે ! અને હવે જ્યારે તેને કબજે મરશે ત્યારે આપણાથી કાદા
આવી મોજે ભોગવી શકાયકે ? કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

એટલે તમારી મોજમજાહ ખાતર હું મારા x x x x તું
ભુલું કરું મને ખાતરી છે કે તે કદી પણ મને તરછોડનાર નથી !
તે સ્ત્રીએ પ્રતાપી કહ્યું.

એમકે ! ગમે તે હો ! ભલે તને જાણવે ! પણ આપણા
અવિષ્ય માટે તું શું કરે છે ? તેજ હું જાણુવા માગુ છું ? કેશવ-
પ્રસાદે ક્રોધીત થઈને કહ્યું.

ના—ના—હું ધસીને નાજ પાડુ છું ! પિશાચો તમારી આવી
વૃત્તિમા કદી પણ સામેલ થનાર નથી ! તેણે હિમ્મતથી ઝુંઝતા
ઝુંઝતા કહ્યું.

લે ! જરા પીને શાત થા ! હમણા તું અકબાલ લાગે છે !
કેશવપ્રસાદે દારૂની પ્યાલી ધરતા કહ્યું.

નરાધમો તમેજ પીઓ ! અને મજા કરો ! તેણે કહ્યું.

એમકે ? ઠીક હમણા નહી પણ પછી તું વિચાર કરીને જવાબ
આપજો ! પણ એટલું યાદ રાખજો કે, તમારું અવિષ્ય ન બગડે !
કેશવપ્રસાદે તેને વિચાર કરવા માટે વખત આપતા કહ્યું.

હું બરાબર જાણું છું કે મારું હીત શામા છે ? તે સ્ત્રીએ કહ્યું.

ત્યારે અત્યાર સુધી તું તારા કાહાપણને કયા મૂકાવી આવી હતી ?

નરાધમ ! પાપી ! દુંકારાથી બોલાવતા વિચાર કર !

આટલું બોલી પ્રાતઃકાળ થતો હોવાથી તે ચાલતી થઈ અને
નરાધમો તેનો વિચાર કરતા પાછળ જોઈ રહ્યા.

રામુ ? બીડીનો ધુમાડો કહાડતાં કહાડતા તેણે પૂછ્યું.

ૐ ! શો હુકમ છે ? રામુએ જવાબ આપ્યો.

મારું તો ધારવું છે કે ! આ કામ હવે આપણે કરવું પડશે !
અને તેમ કરશું તોજ કાવશું ? કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

હા ! તેમજ કરવું પડશે. ! પણ સરદાર એક વાતમા મને
ચાંકા થાય છે ? રામુએ કહ્યું.

શું ? કેશવપ્રસાદે પૂછ્યું.

તે એજકે ધારો કે તેણી તમામ ખીના પોલીસ અમલદારને
વિદિત કરે તો ?

તો—તો તેનું પણ આવી બન્યું સમજો ! પણ તે કરેજ નહિ ?
કારણ કે તેનો તમામ હેવાલ મારા બાંધુવામા છે ! તેનું તમામ
બિવિધ અને ઠજત પણ કેશવપ્રસાદના હાથમાં છે ! દોસ્ત ! રામું
કેશવપ્રસાદ કાદ કાચી મુતી ન હોય ? કેશવપ્રસાદે પોતાના બાંધુગા
પૂંડવા માડ્યા.

શાખાસ ! મારા વીર સરદાર ! તો પછી આપણે શામાટે
આજસ રાખવી ! તેણે તેને ઉત્તેજન આપું.

પણ તે સુરત જનાર છે !

તો એમ કરોને કે ? અહમદખાને સુરત મોકલો ! અને ત્યાંજ
તે કામ પાર પાડે ! તે ન બને તો પછી આપ જજો ! રામુએ
અકલ દોડાવી.

વાહ ! વાહ ! ઘણી મજાની વાત ! કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

એટલામાં પ્રાતઃકાલ થવાથી બંને માટે ત્યાં ચહાના પ્યાલા
આવ્યા અને તેમણે પ્રથમ મુખ ધવન કર્યા વગર ચહા પધરાવી !

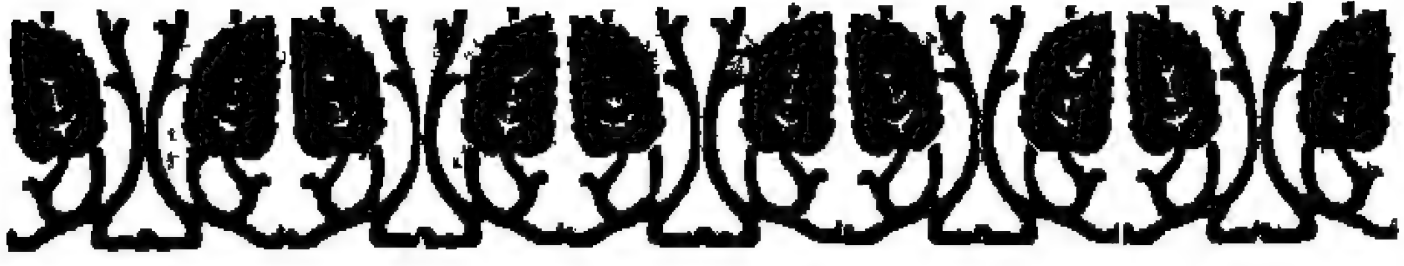
પ્રાયઃ દેશોનો નિયમ છે કે ચહાજ સવારનું દાતણું—રાત્રિ ચહા તે તેમનો ખોરાક ! પછી આ નકલીઆ વાંદરા જેવાઓ તેમનું અનુકરણ શામાટે ન કરે ?

ચહાને ન્યાય આપ્યા પછી રામુ ત્યાંથી ઉઠ્યો અને તરતજ કેશવપ્રસાદે અહમદખાનને બોલાવ્યો. અહમદખાન ત્યાં હાજર થયો તેને આજ સુરત જવા સમજાયું અને કેટલીક અગત્યની મુચનાઓ આપી

ધણુંજ સાઈં સાહેબ ! આમ કહી તે સુરત ખાણુ ગયાના થયો.

પાપીઓ પોતાના કાળા કારસ્થાન તે તૈયારી કરવા લાગ્યા. અને જોત જોતામા :પૂર્વમા બાનુદેવ પણ પોતાનો રથ પુર ઝડપથી હંકારતા અવનીને છાછ નાખવા, અને મહેનતુંને કામે જવા દુનીયાને ખબર આપવા, આવી પોતાનું સાંમ્રાજ્ય ચલાવવા તૈયાર થયા.

પ્રકરણ બીજું.

અજબ લેહ !

ભવાનીવાડામાં ચીમનલાલ શેઠ પૈસાદાર હતા. પણ કન્યાની અછતને લઈને અમદાવાદમાં તેમને કન્યા મળી શકી નહિ...તેથી આખરે તેમને સુરતનો આશ્રય લેવા પડ્યા હતા. રાખા સોળવરસની હતી જ્યારે ચીમનલાલ ત્રીસ વરસના રાખાને પરણીને અ.વ્યા. બાદ વરસ દિવસમાં તેણે પુત્રના જન્મ આપ્યો હતો. પુત્રનું નામ સુરેશ પાડ્યું હતું. ચીમનલાલ શેઠ નગરશેઠ તરીકે ગણાતા હતા. અને કેશવપ્રસાદ તેમનો મુનીમ હતો.

એકાએક એ સવારના પહેારમાં આખા નગરમાં ખૂબ ઊડાગ્હી કે ચીમનલાલ શેઠનું ખૂન થયું તપાસ કરવા માડી લોકો આથી ખ્હા-વરા બન્યા અને ચીમનલાલના ઘર આગળ મનુષ્યોની ટોળી જમવા લાગી. એટલામાં પોલીસપાટી આવી પહોચી. ડાક્ટર અને છુપી પોલીસનો અમલદાર ત્યાં આવી પહોચ્યા.

ડાક્ટરે તપાસ કરી તો ચીમનલાલ શરીરે કાંઈ પણ ઘા ન જણાયો. અને તેથી લોકો ધારવા લાગ્યા કે તેમને ઝેર આપવામાં આવ્યું હશે. આખરે તપાસ કરતા ગળા ઉપર એક ઝીણો ચીરાડો જણાયો પણ તેમાંથી લોહી કે બીજું કાંઈ પણ નહતું ન હતું. ખૂબ

તપાસના અંતે એમ જાહેર થયું કે તેને છરી મારી હતી પણ તે તીક્ષ્ણ અને કાતીલ ઝેર વાળા હોતી જોઈએ. છુપી પોલીસના અમલદાર દેવેન્દ્રે તેનો ફાટો પાડી લીધો. અને મહાને ખારવાતી પરવાનગી આપી. ત્યારબાદ કેશવલાલ સાથે દેવેન્દ્રે ઘરની તપાસ કરવા માડી. પણ કંઈ પણ પત્તો ન લાગ્યો.

છેવટે રંભાને ચોરડીમાં બોલાવીને કહ્યું કે આ ખૂન કરનાર કોણ છે ? તે બાબતમાં આપને કાંઈ શક નેવું છે ? અગર તેમનું દુશ્મન કોણ કોણ છે ? તેની જો ખબર આપશો તો બાબત મેળવવામાં અને ખુનીને પકડવાનું કામ રહેલું થઈ પડશે !

મને તો કાંઈ જાતની ખબર નથી ! રડતી આખે રંભાએ જવાબ આપ્યો મારા પુત્રનું હવે કોણ છે ? હાય ' હાય ! આમ કંઈ રંભા તો વધારે ને વધારે રોવા રોવા લાગી.

દેવેન્દ્રનું હૈયું ભરાય આવ્યું અને તેણે ધીરજ આપી. અને ત્યાંથી વિદાય થયો થયો દેવેન્દ્રેના માથે આ ખુનનો પતો મેળવવાને બોલો આવી પડ્યો.

કેશવપ્રસાદે રંભાને ધીરજ આપવા માડી જેમ જેમ કાંઈ ધીરજ આપતું તેમ તેમ તેનું હૃદય વધારેને વધારે બળતું હતું.

બે દિવસ બાદ તેના માતા પિતા તેને પોતાના ત્યાં તેડી જવા આવ્યા રંભાએ આખું ઘર કેશવલાલને ચોંપી જવાની તૈયારી કરી કેશવલાલ વિશ્વાસપાત્ર ચીમલાલનો જુનો મુનીમ હતો.

આખરે રંભા સુરેશને લઈને તેના પિયર તરફ પ્રયાણ કરી ગઈ.

સુરતમાં તેઓ પહોંચ્યા પછી રાંધા નામની બવાનીવાડની શ્રીમત છોકરી સાથે સુરેશને બનતી રાશ આવી. બન્ને જણ એક

ખીજથી કશું પણ છુપુ રાખતા નહીં. ગમે તેવી ખાનગી વાતો પણ તેઓ કરવા સુક્તા નહીં. રાધા પંદર વરસની હતી. જ્યારે સુરેશ પણ પંદર સોળ વરસનો હોય તેમ જણાતો. રંભાના પિતા છબીલદાસ ઘરના ગૃહસ્થ હતા તેમનું મકાન ઘણું સુંદર ન હતું પણ સુંદર મકાનોની મજૂરીમાં ગણાતું ખરું. મકાનની પાછળની બાગમાં બાગ હતો અને તેની સામેજ ગધાના પીતાનો પણ બંગલો આવેલો હતો. રાધા પોતાના બગીચામાં ફુલ વીણતી હતી ત્યાં સુરેશ પોતાના બાગમાં ઉભો. અને રાધાને બોલાવવા લાગ્યો— રાધા સવારમાં તું શું કરે છે ?

હું ફુલ વીણું છું અને હાર ગુંથી રહ્યા પછી આવીશ જે તમારે આવવું હોય તો આવો !

“ રાધાએ કહ્યું અને સુરેશ ત્યાં ગયો.

રાધા સુંદર ખીસેલા ફુલ, ગુલાબ લઈને હાર બનાવતી હતી. ત્યાં સુરેશ કહ્યું રાધા ! આ ફુલ કરતા તો તું.....

એટલે શું ? રાધાએ ગુસ્સા અને શરમથી કહ્યું.

રાધા ! તું આ હારને શું કરશે ? સુરેશ વાત બદલાવતા ટંકાઈ પૂછ્યું

મારા માતા પિતાની તસ્વીરને ચડાવીશ ! અને અને તેમના પાંચે લાગીશ ! રાધાએ કારણ જણાવ્યું.

તો—તારા જીવતા માતા પિતાને પહેરાવી તેમને પાંચ લાગ ! અને તેમની આસપાસ પ્રમાણે વીંટી તેમના આશીર્વાદ મેળવે એટલે એજ સ્વર્ગ ! સુરેશ કહ્યું.

સુરેશ ! હું કમબોધ છું ! મેં સાત વરસની નાની વયે મારા માતા પિતાને ખોવા છે ? રાધાએ રડતાં રડતાં કહ્યું.

કેવી રીતે ! શાનાથી મરણ પામ્યા !

મારા કેશવકાકાએ તેમને ઝેર આપ્યું તેમ લોકો વાત કરે
અને કેશવકાકા કહે છે કે કોલેરાના સખ્ત પંજમા સપડાયા હતા
અને તેથી મરણ પામ્યા ! રાધાએ કારણ જણાવ્યું

કોણ ! કેશવકાકા !.....

હા ! હમ ચમક્યા ? કેશવકાકા તેજ મારા કાકા રાધાએ
જણાવ્યું.

મારે ત્યા છે હમણા તેજને !

હા ! તેમણેજ તમારા પિતાને અહોં પરણાવ્યા હતા એ મારી
કોઈ વીગેરે ગ્રહેતા હતા અને તમારા પિતાને તેમની પર સંપૂર્ણ
વિશ્વાસ હતો તેથી સુતીમ બનાવ્યા છે ! અને કહે છે કે મગ્તીવખત,
વીણમા દ્રુટી તરીકે પણ તેમને અંદર નીમ્યા છે ! રાધાએ કહ્યું.

પણ તેનો ખુન થવાથી મરણ પામ્યા છે સુરેશે સંકા જણાવી.

હેં ! અજબ ભેદ સુરેશ ! આ શું ? તરતજ રાધા બોલી ઉઠી.

સુરેશ ચમક્યો, અને બંને જણા કાણુ ભર સ્થંભી બયા. કોઈ
કાંઈ પણ બોલી શક્યું નહિ ! આખરે રાધા શુધીમા આવી અને
સુરેશને કહ્યું. સુરેશ તમે જાણો છો તમારા પિતાના ખૂનમા સાબરે
છે તે ? મને તો એમ કહેવામા આવ્યું છે કે તેમણે હાથે ઝેર ખાધું
છે. પણ ઝેર ખાવાનું કારણ ?—

તેમને ક્ષયની સખ્ત વ્યાધી હતી ! તેમાથી છુટવા માટે લોકો
એમ કહે છે રાધાએ કહ્યું.

“ તો રાધા ! આ બાબતમા મારે સંપૂર્ણ તપાસ કરવી
જોઈએ કેમ બંને ? ”

“ હા ! કરવી તો જોઈએ પણ એકલા કેમ કરીને કરશે ? ”
રાધાએ કહ્યું.

નહિ ! હું એકલો નહિ પણ. ડીટેક્ટીવને સાથે બેળવાશ ! ”
તેણે પોતાનો નિશ્ચય જાહેર કર્યો.

“ સુરેશ ! વહાલા સુરેશ ! જીવ સાચવીને કામ કરજો...”

“ સુરેશ. ઓ સુરેશ ! ” સુરેશના નામની ખુમ આવી. અંતે
તે રાધાને છોડી તેના ઘર તરફ દોડી ગયો. આ વખતે રંજા ચીમ-
નલાલની છાંપને હાર ચઢાવીને પગે લાગી રહી તેણે કહ્યું “ બેરા
સુરેશ, તારા પિતાન પાંચે લાગ ! ”

અને સુરેશે શુદ્ધ દીલથી નમન કર્યું અને તે પોતાના કમન.
ચોપડી વાચવા બેઠો. પણ તેનું ધ્યાન ઠેકાણે ન હતું.

સુરેશ ચોપડી લઈ વાચવા બેઠો. અને જ્યાં એક પાત્ર
વાચવા માડ્યું ત્યાંતો તેના મૃત્યુ પિતાનો એળો તેના સમક્ષ ખડે
થયો. અને જાણે સુરેશના કામથી કટાવ્યા નહોત્ય તેમ કહેવા લાગ્યા.
સુરેશ ચમક્યો.

અત એકદમ ઊભો થયો. અને પિતાને પ્રણામ કરવા દોડ્યો.
લાંબો થઈ તેમના પગમા હાથ મુકવા જતો હતો ત્યાં તો તેનું ટેબલ !

‘ શું આ બધું બોટું હતું ? મારા પિતા ન હતા ! તો શું
આ બ્રમણા હતી ! ’ મન સાથે તે બકવા માડ્યો. “ શું ? રાધાએ
કહ્યું તેમા કંઈ ભેદ છે ? મારા પિતાએ હાથે ઝેર ખાધું છે ! ન.
ના સીવાલ ડોક્ટરે તપાસ કરી કે તેમનું ખૂન થયું છે !
તો શું રાધા બોટી ! કે ડોક્ટર ! પણ...બીમારી રાધા એમાં શું
જાણે એણેતો સાબળેલી કહી ! બસ ગમે તેમ હોય પણ મારે
તે બાબત તપાસ કરવી. જોઈએ. પણ મારી બા પણ મને ધનને,
કારભાર આપતી નથી તેનું કારણ શું ?

પિતાએ જણાવ્યું છે કે. “ સુરેશને કારભાર આપવો ! ”
 હતાં શા મારે નહિ આપતી હોય ? કાંઈપણ સમજતું નથી !
 બસ ગમે તેમ હોય મારે તે બાબત પુરી તપાસ તો કરવી જોઈશેજ !
 રાત્રાને પૂછીશ કે તું આ બાબતમાં મને કાંઈપણ મદદ કરીશ !
 પછી બધા તેનો ભેદ ખુલ્લો પડશે ! અને પાપીને ફાંસીની સજા
 અપાવીશ ! ત્યારેજ આ બાબતું હૃદય શાંત થશે ? તે સ્વમંજુ મન-
 માજ બડબડતો બડબડતો રમમા આમતેમ આંટા મારવા લાગ્યો.

“ સુરેશ ! ચાલ ફરવા આવીશ કે ? બહાર ગાડી તૈયાર છે !
 તેના મિત્રે તેને પૂછ્યું.

ના—મારે કાંઈ આવવા વિચાર નથી, સુરેશ. જણાવ્યું.

પણ બહારના તાજી હવાથી મન પ્રદુર્લ્ભિત થશે ! અને હમ-
 જાજ આપણા ગામમાં અમદાવાદના શેઠીઆએ બાગ બનાવ્યો છે તે
 પણ જોઈશું બાગ જોવા જવો છે તેમ જોઈએ કહે છે !”

“ ચાલ ! ત્યારે મિત્ર છોટું તું મારો ખાસ મિત્ર છે ! જો
 તું ન હોત તો મારા મોસાળમાં દહાડા નળત. !” તેના મિત્રનું નામ
 છોટું હતું તેને કહ્યું.

“ પણ ! તે હવે કેટલા દિવસ ?” છોટુએ કહ્યું.

“ કેમ ! કેટલા દિવસ ? ”

“ રંબાદોષ વાત કરવાં હતાં કે હવે જવું છે ! અને પછી
 તો અમદાવાદ ગયા પછી અમદાવાદના મિત્રોના સંગમાં બન્યા પછી
 આ છે દુને યાદ કરે અમર તો કામળા પત્તર રે ! લખો તે તો
 ગમ ! રામ ! જાણે છોટુ છેજ કેણ ? ”

“ ના—રેના—તેમ કદી બને પણ ખરું કે ? તું તો મારો
 અખરબન મિત્ર ! અને હવે તારા વિના મારું બચકર કાર્ય પણ

“કાણ કરે તેમ છે !” સુરેશ કહ્યું.

“કયું ! બચાંકર કાર્ય ! શાનું ! એકી સાથે છોડુએ ઉપરા ઉપરી બે ત્રણ પ્રશ્ના પૂછ્યા.

“ચલ ! રસ્તામા કહીશ ! અને પછી મને ખાત્રી છે કે તું મને તે કાર્યમા જરૂર મદદ કરીશ !”

“હા ! હા ! વખત આવે જીવ પણ આપીશ ! પણ મિત્ર તું કાર્ય પુરું કરીશ ? અને તેમા ફતેહ અપાવીશ ! અગર તો આ જીવનનું બલીદાન આપીશ !” છોડુએ કહ્યું.

“શાખાશ ! મિત્ર ! શાખાશ !” છોડુની પીઠ થાખડીને સુરેશ હેઠળ ઉતર્યો અને બંને જણા ખહાર ફરવા જવા ગાડીમા આવી બેઠા.

પણ તેવામા ઘેઠા ત્યા હાજર થયો તેણે નીચા નમી સલામ ભરીને સુરેશને કહ્યું કે “બા સાહેબ બોલાવે છે !”

“જા બાને જાને કહેજે કે સુરેશ હમણાં ખહાર ફરવા જાય છે માટે રાત્રે આવીશ આમ કહી બંને ગાર્ડન તરફ ચાલ્યા.

બરાબર સાડા નવને સુમારે સુરતથી આવતી અમદાવાદ તરફની ટ્રેન એ આ ૧, વખત થવા આવ્યો છે. આવી રાહ જોવરાવતી દશને પાંચે સ્ટેશનમા દોખલ થઇ.” આ વખતે સ્ટેશનપરના વેઇટીંગ રૂમમા. બે માણસો બેસી. વાતોના ગપાટા ચલાવી રહ્યા છે.

“શું ટ્રેન આજ લેઇટ છે ?” તેમાંના એકે કે જેણે માથે કાળા ટાપી પહેરી હતી તેણે બીજા ને પ્રછયું.

“ના. આ આવી પહોંચી” ટકોરા થતાંજ તેણે જવાબ આપ્યો ને ટ્રેન અંદર દોખલ થઇ. બંને ખહાર નીકળ્યા. બંને આજુબાજુ

તેમજ ડોંડો જોવા લાગ્યા. અને તે પછી બંને બહાર નીકળ્યા. અને ઉભા રહ્યા.—

ત્યાં આપણી વાર્તાનો ડીટેક્ટીવ પણ ઉતર્યો હતો. ટીકીક આપી બહાર નીકળ્યો. અને પેલાઓએ પૂછ્યું કે “ સાચા આપને વીશી તર આવું છે ? ” આ ઉપરથી તે વીશીવાળા હશે તેમ જણાયું.

“ ના. મને વીશીનો ખોરાક પચતો નથી. મારે હું તો મારા ગમે જઈશ ! ” દેવેન્દ્ર જવાબ આપ્યો.

“ તો આપને ઘોડામાડી જોઈશે કે ? ” પેલાઓ પૂછ્યું

“ પણ ! તારે પૂછવાની શું જરૂર ? હુ મારી મેળે શોધી લઈશ ? ” તેણે ગુસ્સાથી પૂછ્યું.

“ શેઠ ગાડી જોઈસે કે ? ” ગાડીવાળાએ પૂછ્યું અને છેવટે તેણે હરીપુરાનું બાહુ દરવાજો. ગાડીમાં બેસી પ્રયાણ કર્યું પેલા બે માણસો પણ ત્યાંબાદ તરતજ સાયકલ પર રવાના થયા. દેવેન્દ્ર ગાડીમાંથી બહાર મ્હોં કહાડી અને જોવા લાગ્યો. તેવામાં પેલા બે માણસો કે જેમણે સ્ટેશન પર વીક્ષી, અને ગાડી બાબતનું પૂછ્યું હતું તેમને સાયકલ પર વેગને અગમ્ય થયો. પેલા બે માણસો પણ વારંવાર ટાંકણ જોવા લાગ્યા અને આમ કરતા હરીપુરા આવ્યું.

“ હું સાચા જાણુ હૈય ? ” ગાડીવાળાએ કહ્યું.

“ અચ્છા જ્યાં ખડી રખો ! ” આમ કહી તે ઉતરી તેમાં ગયો અને ડાબરીમાં અપાયા પ્રમાણે ધર નંમરના તપાસ કરવા લાગ્યો. અને તે જણ્યું અને તેમાં પૂછ્યું કે “ રંભા બાઈ કયા છે ! મારે તેમનું નામ છે ? ”

“ ઠાણુ રંભા ! ” અંદરથી જવાબ આવ્યો. “ હું મારું છું કે મો ધર લૂંટ્યા છે ? ” બહાર નીકળી તે માણસે જવાબ આપ્યો.

તે માણસને જોઇ દેવેન્દ્રે અનન્ય થઇ ગયો. અને હલકાઇ ગયો. ઘડી બર વિચાર કરવા લાગ્યો.

“ હરામખોરો ! આવા તે કેટલા આવતાં હશે ? ફલાણા બાઇ છે કર્મને ધરમા પેસીને ચોરી કરવાની ઇચ્છા ! ” પેલાએ જવાબ આપ્યો.

“ ચુપ કર ! વધારે બોલતાં પહેલા પુરો વિચાર કરી જો જો ! બદમાશ ! તું મને ઓળખતો નહીં હોઉં પણ જો.....આમ કહી તેણે ખીસ્સામાંથી કાઢક બતાવ્યું અને તે માણસ ચુપજ રહ્યો.

“ ત્યારે રંબા અહીં નથી રહેતી ? ” આખરે સમાધાનીથી દેવેન્દ્રે પૂછ્યું.

“ પણ કોણ ! રંબા ? તે હું જાણતોજ નથી તો પછી મને શું ખબર ? ” તેણે જવાબ આપ્યો.

અને દેવેન્દ્ર હુલાતુર હોવાથી ત્યાંથી ગયો. આ બાબતની તપાસ કરવી સવાર પડે સુલતરી રાખી. અને આવતી વખત સાથે પોલીસોને પણ જ્વારી તપાસ કરવી તે વિચાર પર આવી. તે સીધા ગાડીમાં બેસી શહેર તરફ પ્રયાણ કરી ગયા.

હવે આ બાબત સુરેશ અને છોટુ બંને જણા બાગમાં જઇ પહોંચ્યા અને દરવાજે વેચાતા ચેવડા વાળા પાસેથી ચેવડો લઈ બંને મિત્રો આવા બેઠા ખાતા ખાતા છોટુએ પૂછ્યું “ સુરેશ શા માટે તું ઉદાસ હતો.

“ મારા પિતાનું ખૂન થયું છે એવો અભીપ્રાય સરકારી ડોક્ટરે આપ્યો છે ત્યારે બીજી તરફથી એમ સાંભળ્યું છે કે રોમથી તેમણે આપનાત કર્યો છે ? પણ હું તો ધારું છું કે તેમનું જરૂર ખૂન થયું છે ! હું આ બાબતની તપાસ કરવા તિમેદ રાખું છું

અને તે બાબતના મારા મદદગારો શોધતો હતો. પણ તારા

વચનથી મને સાન્નિત વળી છે ! તું મને જરૂર મદદ કરીશ ! તેમ હું
ધારું છું ?” સુરેશે લંબાણ ખુલાસો કર્યો.

“ જરૂર પણ કોણે કહ્યું કે તેમણે આપઘાત કર્યો છે ? ”
છોટુએ પૂછ્યું.

“ મને રાધા તરફથી કહેવામાં આવ્યું છે ! રાધા સાચુ બોલ-
નાર છોકરી છે તેમ હું જાણું છું. વળી તેણે પણ તેના કાકા કેશવ
પ્રસાદ તરફથી સાબળ્યું છે ! ”

“ મિત્ર ! તને કોનાપર શક જાય છે ? ” છોટુએ પૂછ્યું.

“ મને કાંઈ પણ ખબર નથી. તો પછી શક કોના પર જાય ? ”
સુરેશે કહ્યું.

“ હું તો ધારું છું કે કેશવપ્રસાદનો આ બાબતમાં કાંઈપણ
હાથ છે, આખુ અમદાવાદ સુરત પણ તેમજ કહે છે ! વળી હમણા
હમણા તે પૈસા પાત્ર પણ છે તેથી લોકો તો વાતો કરે છે ! પછી
તું ધારતો હોય તે ખરું ? છોટુએ પોતાની શક જણાવી.

“ મને તો તેના પર વિશ્વાસ છે ! અને તે છે તેથીજ અમારો
ધંધો હજુ સારો ચાલે છે.

બાકી જે મીલ તેના નામ પર છે તે તો મારા પિતાએ તેને
લેટ આપી હતી એમ મારી બા કહેતી હતી ! ” સુરેશે કહ્યું.

“ પણ તું ગમે તેમ ધારતો હોય પણ લોક વાચકો તેવી છે !
પછી ખરું ખોટું પરમેશ્વર જાણે ? ”

“ તે પણ ખરું ! ગોપીને મ્હેડે ગંજી હોય દુનીયાને મ્હેડે હોય
છે ! ” સુરેશે કબુલ કર્યું અને અંતે મિત્રો છેવટે રાત્રીના નવના
સુમારે ઘર તરફ જવા ઉઠ્યા.

“ જો આ વાતમાં ગમે તે હેમ. પણ તારે મને સહાય આપવી
પડશે ! ” બાકીમાં બેસતાંજ સુરેશે કહ્યું.

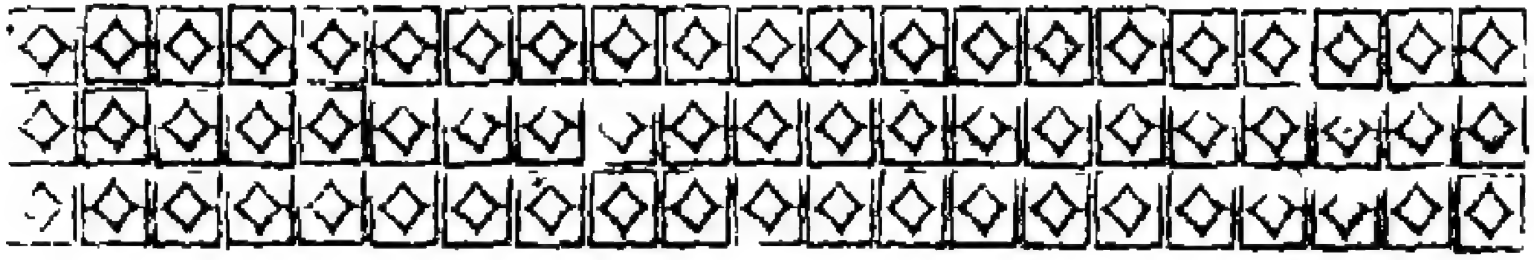
“જરૂર એક વખત મેં કહ્યું તે સમાજે હું મરણ પ્રત્યંત પણ
મરણ વર્ણિશ ! તે બદલ વિશ્વાસ રાખ ” છોટુએ ધીરજ આપતા કહ્યું
મેં ને મેં આપણે ને આખતની સંધુર તપાસ કરીશું અને ખુનીને
પકડી જાહેરમાં ફાંસી અપાઈશું ?”

“ વળી ડીટકટી દેવેન્દ્ર પણ આપણી સાથે છે ધણા ભાગે
આવતી કાલે તે અત્રે આવનાર છે ?” સુરેશે કહ્યું

“ શા માટે ! ‘અહીં’ આવવા તમે કાંઈ લખ્યું હતું કે ? ”
છોટુએ પૂછ્યું.

“ ના. પણ ફક્ત તપાસ અર્થે તેઓ આવનાર છે ? મહેં તેમને
એકસ બમદાવાદ આપ્યું હતું જેથી તેમને ધર સોંધતા વાર નહિ લાગે?
આપણે પણ તેમને મદદ કરી શું કેમ ખરું ને ? ” સુરેશે કાગલ
જણાવતા પૂછ્યું

“ હા ! ચોક્કસ ! ” અને વાતો કરતા ધર આવી પહેચું બનતે
મિત્રો ત્યાંથી જુદા પડ્યા; સુરેશ પણ પોતાના ધર તરફ જવા લાગ્યો.
આ વખતે રસ્તા પર દુઃખથી પીડાતો બીખારી ત્યા પડી ગઈયો હતો.
તેની પર સુરેશની નજર જતા તેને દયા આવી તે પોતાના ગબવા-
માંથી રૂપીઆ કહાડી બીખારીને આપવા તે ગાડીમાંથી ઉતરી ચાલ્યો.
તે ગાડી વાળાને આગળ હિભા રાખવાનું કહ્યું. બીખારીએ રૂપીઆ
લેવા હાથ લંબાવ્યો તેવોજ તે અદશ્ય થયો. અને સુરેશ કેદ થયો.
ચાર ખુરખા વાળાઓ તેને લપને તરતજ પ્રયાણ કરી ગયા. રોડના
ખુણા પર અંધારું હતું ઘણું દૂર મ્યુનીસિપલ લેમ્પ ઝીણું ઝીણું
જામગી ગઈ હતું. અને છેવટે ગાડીવાન પણ રાહ જોઈ ત્યાં ચાલ્યો.
તો બીખારી પણ ત્યાં ન હતો તેમજ સુરેશ પણ ન હતો. આ
સમાચાર કહેવા તે તરતજ ધર તરફ રવાના થયો. “ સુરેશ ગુમ
થયો. ” આ વાત સવારે પવન વેગે પ્રસરાય તે પહેલા આ પ્રકરણ
પુર થાય તેમ શું બેઠું ? —

પ્રકરણ ત્રીજું

દેવેન્દ્ર કસાયો !

બરાબર ગતના બાર ઉપર મેં થવા આવ્યા છે. આખા સુરત શહેરમાં કોઇપણ જાગતું નથી. સિપાઇઓ પણ એક ખુણામાં પડ્યા પડ્યા નિંદ્રા લઈ ગયા છે તેવામાં જાહેર રસ્તા પર પુર જડપથી એક કાળી આકૃતિ નીકળી તે ખરેખર કાળા પુરમાંથી સરળચેલી હતી. તે કોણ છે ? તેણે આગળ જાહેર રસ્તા પર ન જતા એક ગલીમાં આવી અમાસની અંધારી રાત હોવાથી કોઇનું મુખ પણ સુઝતું ન હતું આવનાર આકૃતિએ ગજવામાંથી ચોર શાનસ કઢાવ્યું. અને આગળ ચાલવા માડ્યું. થોડી ધણી વાર પછી તેણે ધજવામાંથી કાગળીયું કઢાવ્યું તે પર, ૦૮૯૧૭૦.૪ આમ આકડાં લખ્યા હતા. તે વાંચ્યા અને પછી દરેકધરના બારણા તરફ તે શાનસનું તેજ નાખી આકડા વાંચ્યા.

“ બરાબર આજ ધર ! ” તે સ્વમત બોલી. “ હવે ઠીક છે ! તું કયા જનાર છે ! ” આમ કહી તેણે ધીરે રહીને બારણાપર ચડવા માડ્યું અને જોત જોતામાં તે ઉપલી બારી વાટ મેડામાં દાખલ થઈ ચુકી શાનસ શળગાવી આબુખાબુ જોવા માડ્યું તો પહાંગમાં એક માણસ સુઈ રહ્યો હતો તે કોઇ નહિ પણ આપણો પૂર્વ પરિચીત દેવેન્દ્ર ડીટેક્ટીવ ! પાસે જોઈને પડેલી તેની હેન્ડમેન ઉઘાડી અને

બધી તપાસ કરી પણ કંઈ ન મળ્યું. વળી પાછી તપાસ કરી તો ફક્ત ન્યુઝ પેપર મળ્યું ફાનસનું તેજ તેનાપર નાખી ઉપલું હેડીંગ વાચ્યું.....તરતજ ચમકી હાય ! --શું બધું ધાર્યું મળશે કે કેમ ? ” સ્વગત બોલી

“ બસ ગમે તેમ થાવ પણ આજ આને પાર કર્યા વગર આપણો છુટકો નથી ” તે બોલી અને પાછી સ્વસ્થ થઈ કમરમાં ગળેલી છરીપર હાથ નાખ્યો ખોખું ખેંચ્યું પણ તેમાંથી છરી ન મળી “ હાય આ શું ? ” એક એક બોલી ઉઠી.

“ આજ મામલો ગંભીર જણાય છે ! આમ અપ શુકન મળતા આવ્યા છે ! ” વળી પાછી વિચાર કરી બોધી “ ચાલ ! જીવ, નહિતો વાજીવ તો પકડાઈશું તો વળી બલા ” તેણે ઉઠવા માડ્યું

“ પણ લાવ ! જતા જતા તેને પણ ખજાર તો પડે કે અહીં તું પણ આવી હતી ? ”

આમ કહી તેણે એક કામળ પર ચીઠીલખી અને પાસે પડેલી બીડી મુકવાની ડબીમાં મુકી અને જોન જોતામાં આવેલી આકૃતિ પુર જડપથી નીરાશા સાથે ચાલી ગઈ, અને પ્રભુ દૃપાથી દેવેન્દ્ર ડટેક્ટીવ બની મર્યો.

સવાર થયું લોક જાગૃત થયા દેવેન્દ્ર પણ જાગ્યો દેવેન્દ્ર સુરત કિતર્યા પછી તપાસમાં પતો ન મળવાથી તેના મિત્રને ત્યાં તે આવ્યો અને ત્યાંજ સુધ રહ્યો ઉઠી પાસે બીડીનો બસની હોવાથી તેણે બીડી મુકવાની ડબી ઉઘાડી અજાણખીથી પેલી ચીઠી ઉઘાડી અને વાચી તેમાં આ પ્રમાણે લખ્યું હતું--

“ કહેવાતા બાહોશ ડટેક્ટીવ--

“ અને અજાણ્ય થાય છે કે તમે બાહોશ કહેવાયો છો પણ

તમારામાં કાંઈપણ સામર્થ્ય છેજ નહિ જાણ તમે નશીબવાન છો હું તમારું ખુન કરવાના ધરાદાથી આવેલ પણ ખુન કરવાનું સાધન ન મળવાથી પાછી ગયું છું પણ તમને સવચેતી અપું છું કે તમે ચેતીને તપાસ કરજો રંભા અગરતો તેના પુત્ર જીવતા હશે કે કેમ? તે શંકા જાગેલું છે અને તમારા જેવા સેકડો ડીટ્રેક્ટીવ આવી તપાસ કરશે તો પણ પત્તો મળશે નહિ તે ખાત્રી રાખજો

તમે હવે નાદકના અહીં ન અથડાતા તમારી ઓ અને છોકરાને જાણને મળે નહિ તો જો અહીં રહેશો તો તમારી ઓને વૈધવ્ય ભોગવવું પડશે તમારો જાણક રખડીને મરશે પછી તમારી મરજી ”

લી. આપની

ભેદી બલા ! ”

તા. ક. આ નારી જાતિના શબ્દ પરથી અને નારી જાતી ન માનશે ”

“ઓહ આ શું ભેદ અરર આશું કહેવાય મારી ઉંઘ પણ—જખરી કોઈ દિવસ નહિ ને આજજ !” મન સાથ વિચાર કરતા ઓલ્યો રમણીકલાલ—તેના મિત્રનું નામ રમણીકલાલ હતું તેને બોલાવ્યા—

“કેમ ? દાતણ ક્યું ?” રમણીકલાલે તેના રમમાં પ્રવેશ કરતાંજ કહ્યું

“શું દાતણ ? જો વાંચ આ ચીઠી ?” દેવેન્દ્ર ચીઠી તેના હાથમાં મુઠી રમણીક ચીઠી વાંચી તદ્દન અવાકજ બની ગયો.

“કેમ ? શું વિચાર કરે છે ?” દેવેન્દ્રે પુછ્યું.

“ આ ચીટીમાં લખ્યા પ્રમાણે, રંભાની તો મને ખબર નથી
પણ.....

“ બાપા, બાપા.....શુરેશને કોઈ ઉપાડી ગયું છે તેમ આખા
શહેરમાં વાત થાય છે !

‘ હે ! આ વળી નવું કામ એકમાથી નવા નવા લક્ષ્મ ઉભા
થાય છે શું કહે હવે ! આના, જેવો તો બીજો કાંઈ પણ કેસ
આવ્યો નથી એકતો આ ચીમનલાલનું પુત્ર થયું છે તે તપાસ
કરવાની વળી રંભાનું અને શુરેશનું પણ.....

“ ઠીક હવે આપ દાવણ કરી લ્યો ! ચહા ઠરી જાય છે. ”
આમ કહી રમણીકલાલ પણ બહાર ચોટલે જઈ દાવણ , કરવા બેઠા,
થોડીવાર પછી બન્ને જણા મુખ સાફ કરી બન્ને ચહા પીવા આવ્યા
ચહા પી રહ્યા પછી તેઓ વિચાર કરવા લાગ્યા. કે હવે શું કરવું ?
આમાંથી તો કાંઈ નવુંજ થતું જાય છે.

“ એ.....ન્યુક્.....” છોકરે ખૂબ મારી.

“ જા.....તો....., બચુ, પેપર લઈ આવતો ” રમણીકે તેના
પુત્રને પેપર લેવા મોકલ્યો અને જોત જોતામાં બચુ ન્યુક્ લઈ
હાજર થયો. પ્રથમ પાતું ઉઘાડતાંજ, “ સુદર મીલ : લીકવિડેશનમાં
આ મથાળા હેઠળની બીના વાંચતાં દેવન્દ્રને વળી અજાણની ચહા આ-
શું ? એવટે તેણે તમામ બીના વાંચ્યા બાદ “ પોલીસ ચોડી ” તરફ
જવા બહાર નીકળ્યો. “ રોઠ ગાડી લાવું ” ગાડીવાળાએ પુછ્યું.

“ હા બોલુ ! ” તેણે મુજબ.

“ ક્યા જવું છે ? ” તેણે પુછ્યું.

“ પોલીસ ચોડી ! બે સ્વારી ! દેવન્દ્ર કહ્યું

“ ત્રણ રૂપીઆ સાખ આપજો ગાડીવાળાએ કહ્યું

“ હીકચાલ ! આમ કહી તે ગાડીમાં બેઠો રમણીક સાથે ન જતા પાછો ગયો.

સુરતસહેર જોવા જોવું હતું દેવેન્દ્ર બારીમાંથી ડોકીયુ કરીને આખું શહેર જોવા લાગ્યો.

“ ક્યા સાખ પહેલ તફેલા ઈંદર આતાહો ! ” બાબા બટ્ટા શબ્દોમાં ગાડીવાને પૂછ્યું

“ હા એકા એક કામ પડવાથી આવી પહોચાયું !

“ એવું શુ કામ હતું ? હાકતાં હાકતાં તેણે પૂછ્યું.

“ હું પોલીસ અમલદાર છું.....આટલું મોટી તે તરતજ અચકી ગયા ! દેવેન્દ્રના જણમાં આવ્યું કે વખતે વાત બહાર જાય તો.....
છેવટે આ શંકા એટલી પ્રબળ થઈ કે તેને તરતજ વિચાર આવ્યો કે જાહેર વર્ગ માનપત્રમાં એમ આપવું કે ” તપાસનો પત્તો ન મળવાથી દેવેન્દ્ર અમદાવાદ પાછા ગયા અને ત્યાંથી માફે ઠેકાણું પણ બદલી નાખ્યું

આખરે તેમણે ગાડીવાળાને રજા આપી. અને પોતે ચાલતા પેપરની ઓશીસે જઈ પહોચ્યા. અને મુખમાં હસતા હસતા બહાર આવ્યા. ગાડીવાળાને બાહુ ચુકાવી આપવા છતાં પણ તેને દૂર ઉભેલો જોઈ તે જહેમમાં પડ્યા. તેણે પાસે જઈ પૂછ્યું તો તેણે જણાવ્યું કે “ આપ પાછા જશો એના લગાડી પણ મને મળશે તે આશાએ હું અહીં ઉભો રહ્યો હતો અને મારી એ આશા પૂર્ણ થઈ ! ”

“ પણ મારે તો નથી આવવું ! ” આમ કહી તે આવવા થયા ગાડવાળો પણ તેમની પાછળ પાછળ ચાલવા લાગ્યો.

દેવેન્દ્ર પાછળ પાછળ જોતા જોતા જતા હતા તેણે પાછળ ગાડી આવતી જોઈ તેથી ઉભા રહ્યા. ગાડીવાળો પણ જાણે કે કંઈ સમજી ગયો ન હોય ! તેમ પાછો વળ્યો. અને પોતે ગાડી છોડી વેશ બદલી સાયકલ પર બેસી ફરવા નીકળ્યો. દેવેન્દ્ર આ ક્રીડા સમજી ગયો અને આજ બેઠી માણસ હોવો જોઈએ તેમ તેના ધારવામાં આવ્યું આ વિચારથી દેવેન્દ્ર પોતે રંભાના ઘર તરફ વળ્યો અને તે મહીમા દેવેન્દ્ર દાખલ થયો. સાયકલ વાળો પણ પાછળ ન આવતાં સામે આવ્યો ગલી સાકડી હોવાથી સાયકલ સાથે દેવેન્દ્ર અથડી પડ્યો. દેવેન્દ્ર હાલ પડ્યોને જ્યાં કોનો થવા નવ છે ત્યાં સાયકલ વાળો ન હતો.

આખરે તેણે રંભાનું ઘર પહોંચી અહરથી જવા આવ્યો કે “ કોણ છ ? ”

“ હું દેવેન્દ્ર ડીટકરીવ ! ”

“ આંવા. ભાઈ બેસો. ” આમ કહી તે માણસે તેને ખુરશી ધરી અને કહેવા લાગ્યો કે રંભા તો જત્રાએ મળી છે અને સુરેશ નેતો.....આમ કહી તે રડવા લાગ્યો.

“ શુ સુરેશને તો.....પોતે જણતો હોવા છતાં પૂછ્યું.

“ કોઈ... .. ઉપાડી.....મથું. ” તેણે રડતા રડતા અવાજે કહ્યું.

“ કોણ ? ક્યાંથી ઉપડી મથું ? ” દેવેન્દ્રે વધુ માહિતી મેળવવાના વિચારથી પૂછ્યું.

“ તે અને છોટું બંનેજણા આવતા હતા. છોટું પોતે ઘેર ગયો. અને સુરેશ માડીમાં ઘર તરફ આવવા લાગ્યો તેવામાં રસ્તામાં

ભીખારીને ભૂખ્યો અને દુઃખી જોવાથી તે આડઆંધી ઉતરી ને તેને પૈસા આપવા ગયો ત્યાંથી ગુમ થયો !” તેણે કહ્યું

“તો.....ગાડીવાળો ક્યા હતો ?” તેણે શકા જણાવી.

“ ગાડીવાળો—ધણે દુર.....

“ અલ્યા એ ! અકર્મી બોલાવે ? ”

આ વાત ચાલતી હતી તેવામાજ એક સ્ત્રીએ ચાવીને કહ્યું
‘ તું કોની સાથે વાતો કરે છે ! તેની તને ખબર છે કે ?’

“ અને તમે કોણ છો ?” દેવેન્દ્ર તન્ન જોષ્ઠ ફરીને બોલી.

“ હું ? હુંતો છુપી પોલીસનો માણસ છું ! દેવેન્દ્રે પોતાની ઓળખ આપી.

“ ઠીક !” તે સ્ત્રીએ સ્વાસ્થ લગ્નને કહ્યું આપ મહાશયની શા માટે અત્રે પધરામણી થઈ છે ?” તેણે કરડાગીમા પ્રશ્ન્યું.

“ એક બાબતની તપાસ કરવા !” દેવેન્દ્રે પણ ઉડાઉ જવાબ આપ્યો.

“ કંઈ બાબતની ! પારકાના ઘરમાં બુલબુલું કાશ્વ ! કાલ રાતના તમને જણાવ્યું હતું છતાં પણ તમે અહીં શા માટે આજવા ?” તે સ્ત્રીએ ધમકી દેવા માડી.

“અમે અમલદારોને તો બધે ફરમાની છુટા છે--

• બધેને અબનીલી દિપર, અને આકાશની માંહે

વળી દરબાર, મુશ્કલા, બધે છુટતો અમેને છે--(૧)

ધરા, ધરતી અને ધરમા, બધે ને હોય જહાનમમાં

છતાં સર્વે તપાસીશું, બધે છુટતો અમને છે--(૨)

“ તરુ વિચાર કરીને બોલો સમજ્યાને, તમે ડીટેક્ટીવ હો ! કે ગમે તે હો !” પેલી સ્ત્રીએ કહ્યું.

“ અને સમજ્યાને જીવણ ! હરામખોર આવા બદમાશેા જોડે વાત કરે છે ! અને ધરમા દાખલ થવા દે છે ? ”

“ ચુપકર ! એક તું સી જાત હું તેમા તને જવા દઈશું.

નહિતો ક્યાન્નીયે ઠાર થઈ ગઈ હોત ! ” દેવેન્દ્રે મજવામાથી રીવોલ્વર કહાડીને કહ્યું.

“ એટલે-પારકા ધરમાં લુસવાનો પણ તમેાને હકક મળ્યે ! હશે કેમ કે ? ” રીવોલ્વરને જોઈને ગભરાયા પછી તેણી બોલી.

“ હમેાને જમાથી જાણવાતું મળે ત્યા અમેા જમ શક્તીએ છીએ ! દેવેન્દ્રે રીવોલ્વરને મજવામાં મુકતા કહ્યું.

“ ઠીક. ચહા પીગોઠે ? અલ્યા ! જા ચહા બનાવી લાવ ! ”

આમ તેણે ચહા બનાવવાનો હુકમ આપ્યો. અને પોતે હેઠળ બેઠો—

“ બોલો-તમારે શું જાણવું છે ? તેણે પૂછ્યું.

“ રંબા-નામની ચીમનલાલ અમદાવાદના નગરશેહની સીનું અહીં પિયર થાય છે તે તેનું કામ હતું ? ”

“ હા ! મારી માસીની દીકરી. ! પણ તે તો હમણા અહીં નથી રહેતી ? ” તે સીએ કહ્યું.

“ તો ક્યા રહે છે ? તેને કંઈ પતો છે ? મારે તેનું કામ છે ! દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ હા ! તે તેના પિતાને ત્યા રહેતી હશે ! પ્રથમ અહીં રહેતી હતી ! પણ હમણા તેનું શરીર સારું નહિ રહેવાથી. ત્યા ગઈ છે ! નવા કામ સમાચાર ? ” તેણે પૂછ્યું.

“ સાબળ્યા મુજબ તેનો પુત્ર સુરેશ ગુમ થયો છે ! તેટલામાં ચહા આવી. દેવેન્દ્રે વિચાર કર્યો કે ઠીક થયું ! આમ કહી તેણે ચાહ પીવા માડી—

“ હેં ! હે કોણ સુરેશ, ગુમ થયા છે ! કોણ લઈ ગયું છે ? કાઈ તપાસ કરી ! ” પેલી સ્ત્રીએ રડતા રડતા કહ્યું.

“ ના..... તે.....ની તપાસ..... માટે.....

બોલતા બોલતા જીભ અટકી ગઈ, દેવેન્દ્ર આ કપટ તરતજ સમજી ગયો. કમરે રીવોલ્વર પર હાથ નાખ્યો પણ તે પણ ન હતી. “ હાય...’...’...દગો..... ’ ” આટલા શબ્દો સાથે તે તીચે ઢળી પડ્યો.

આમને આમ અડધો કલાક વહી ગયો ત્યાં ઢાઠ પણ નહતું આવતાર સ્ત્રીએ ત્રણ તાકી પાડી. અને તરતજ પેસો નોકર આવી ન્હા હાજર થયો.

“ રઘો ક્યા છે ? ” તેણે પૂછ્યું.

“ આવે છે સાહેબ ! ” અને તરતજ રઘો આવી પહોંચ્યો.

“ રઘા જા આ ડીટેક્ટીવને હેડળ લઈ જા. અને * * * બાબુના રમમા પુરજો, અને બહસાશને પણ સજા કરજો ! ખીલા ઠોકજો ! ” તેણે રખાબચી—

“ પણ.....બહસાબ મારો શું ગુનો ? હું નિર્દોષ છું ! ” જીવણ કરગરી પડ્યો.

“ શું તું નિર્દોષ છું ? ” રૂઆબથી કહેડેં હાથ રુકી તેણે પૂછ્યું.

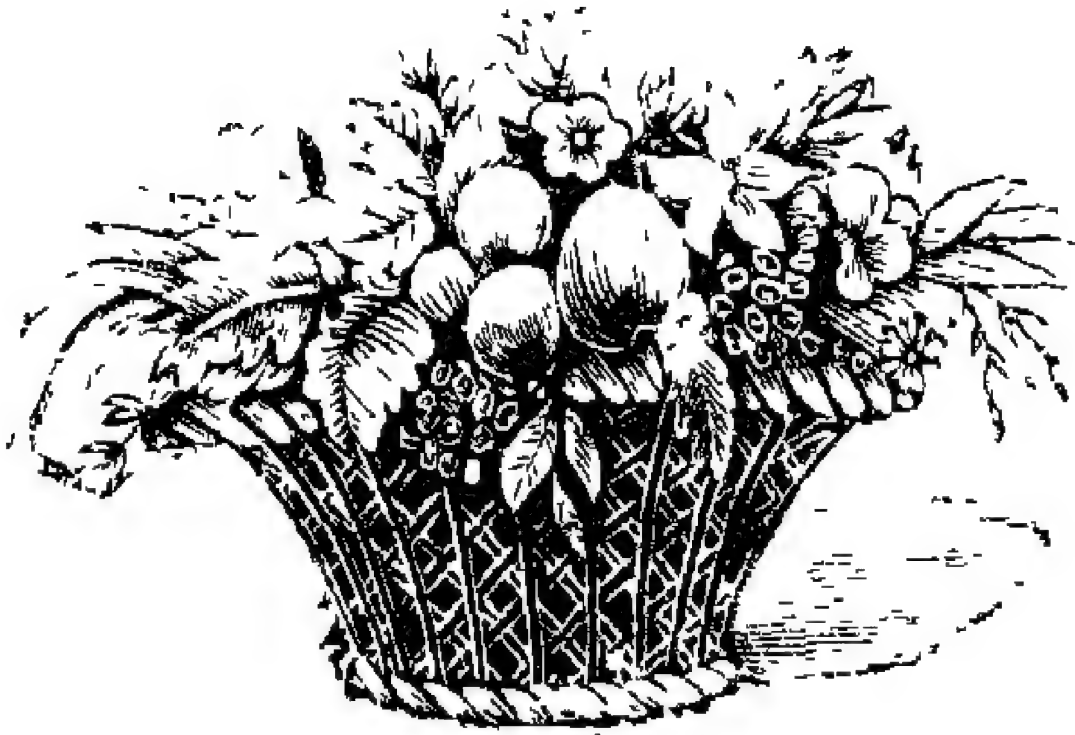
“ હા ! બાપશાખ હું તદ્દન નિર્દોષ છું ! ” તે કરીયા બોલ્યો.

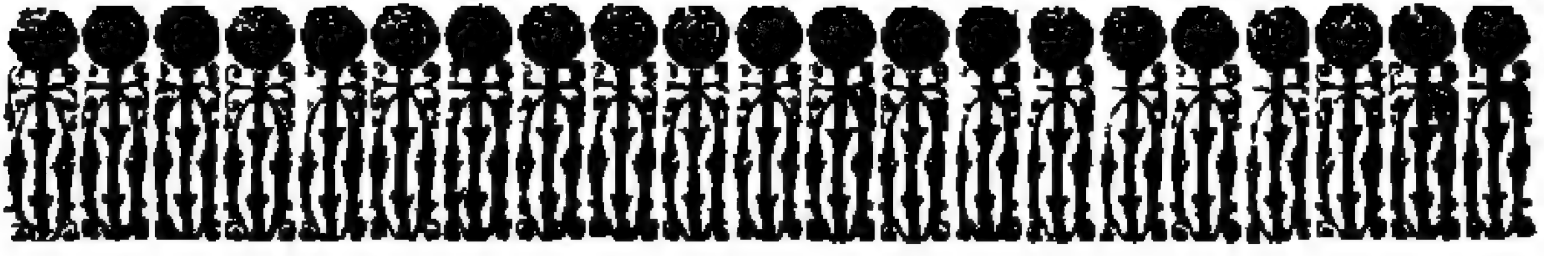
“ ચલ ચાલ્યો જા ! ” તેને કહ્યું અને ગયા તન્દ્ર ફરીતે બોલી.

“ હમણા મુલતવી રાખો તેને કરવાનું હું ત્યા આવું પછી ! ”

આમ કહી તે ચાલી ગઈ. અને રથો પેલા જાનને લઈને હુકમ પ્રમાણે અમલ કરવામા મશ્ગુલ થયો.

આ રીતે દેવેન્દ્ર પણ કસાયો ' —

પ્રકરણ ચોથું.

ભોંયરામાં.

સુરેશ ગાડીમાંથી ઉતરી બીખારીને રૂપીએ. આપવા ગયો. તે વખતે તે કેદ પકડાયો. તે આપણે વાંચી ગયા છીએ. ત્યાંથી તેને ઉપાડી તેને તાપીની પેલેપાર લઈ ગયા. અને ત્યાં તેને એભાનની દવા સુધાડવામાં આવી. અરાબર મધ્યરાત્રીના સમયે તેને પોટલી આધી. શહેરમાં લાવ્યા. અને જાના રસ્તા પર તેઓ મકાન આગળ આવ્યા. આ વખતે સુરેશ જાગૃત થયો હતો. મૂર્છા તેની વળી હતી પણ તમામ ખીના જાણવા માટે તે સુપજ રહ્યો.

“ બારણું ખોલ ! ” તેમના એકે કુકમ કર્યો

“ પણ કુંચી ક્યાં ? ”

“ કુંચીનું શું કામ છે ? જો આમ—” આમ કરી તેણે પગ ટોક્યો અને તરતજ બારણું ઉઘડી પડ્યું. સુરેશ પશ્ચ આ જોઈ અનાયલ થયો. પણ તેણે તો જોયા કરવાનુંજ ધાર્યું. ચંડાળ ચોકડી બારણુ ઉઘડતા અંદર ગઈ. તેમના એકે તેને કુકમ કર્યો કે હવે ગાંસડીને હમણા ત્યાજ રાખો અને છેવટે તે ગાંસડી. ચોપાટ પર મુકી.

“ જી. પેલા ખાનામાંથી એકસદ્રા લાવ ? ”

અને તરતજ ત્યાં એકસદ્રાની બાટલી હાજર થઈ.

“ જો આપણે હમણા અહીં જરી સ્વસ્થ થઈને પછી આગળ

ચાલશું. અને આપણને દારથી આરામ પણ મળશે ! દોસ્ત દાર એ દૈવી ચીજ છે જગતમાં તો નહિ તો બધે કલેશનું સામ્રાજ્ય આપું હતું. આટલું સરસ ઉમદાપણું તે પણ લોકોને ખરાબ લાગે છે. કેવી બેચ-કુદ દુનીયા છે ! જો—

“ દાર થકી વધે આખાદી, અને સુખ સંપત્તી તેમ
દાર તથા શું લ્યા ? કરું હું ! સહુ રહે કુશળ ક્ષેમ
કલેશ તણું તો નામ ન મળતું અને રહે આનંદ સદાય
જેપીવે નહિ તે મુખ જન, દારના દુર્ગણ ગાય

આમ આટલી ઉમદા વસ્તુને ગ્રહણ કરીને પછી આપણે આગળ વધશું— આમ કહી તેણે દારને ગ્લાસમાં પધરાવ્યો અને મોડા સાથે મેળવીને પીવા માડી.

ચારે ત્રીયા ચરોએ મધુ પાન કર્યામાદ ચીરટના ધુમાડા કહા-
ડતા કહાડતાં આરામ પુરશીમા ડોલવા લાખા.

બરાબર વચ્ચેના સુમારે તેમનો એક જગૃત થયો અને બધા ઉઠ્યા. પેટી ગાંસડી લીધી અને સર્વે આગળ ચાલવા માડ્યું.—

આખરે તેઓ આમ કરતા એક મકાનની નજીકમાં આવી પહોં
ચ્યા. “ ઉઘાડ ! ” તરતજ અવાજ આવ્યો અને સાથેજ આરણ્ય
ઉઘડ્યું ગાંસડી. અંદર મુકીને છોડી, તો સુરેશ શુદ્ધિમાં હતો છતાં
પણ ઢાંગ કરીને સુનો.

“ હૈ બદમાશ ! લાત મારી પેલાએ કણું અને તરતજ
સુરેશ ઉઠ્યો, આંખો ચોળીને બોલ્યો. ” નરાધમ ! મને અહીં લાવવામાં
તારો શું હેતુ છે “ તે જણાવ ”

“ બસ બંધ કર ! જીમ સંભાળીને બોલ ! જો તને કોઈપણ

રીતે છુટતું હોય તો આ કાગળ પર તું તારી સહી કરીઆપ ” આમ કહી તેણે ઢાળો કાગળ ધર્યો.

“ શાની સહી ! કોના કાગળ પર ! ” સુરેશે ડોળા કહાડીને કહ્યું

“ અસ ગમે તેની હોય તારે જો જીવવું હોય તો અહી તરતજ સહી કરી આપ નહિતો રામશરણ થઈશ. ! માટે આટલા અધા તો મરણ પામ્યા છે તેમા તારો ઉમેરો થશે ! ” તેણે બારણું ખોલીને અતાવ્યું તો અંદર હાડકા અને મડદાનો ઢગલો પડ્યો હતો. વળી કોઈ કોઈ તો ઓટલીપર ઉભા કરેલ બેઠેલા માણસો પણ હતા. અને તેમના આખા શરીરે લાંબા ખીલા ઠોકવામા આવ્યા હતા.

“ આ લોકોને આમ મારી નાખવાનું કારણ ! ” સુરેશે પૂછ્યું

“ અમારી મરજી ! અમારી વિરુદ્ધ કોઈપણ કામ કરતો માલુમ પડે કે તરતજ તેને આવા હાલે મારી નાખવામા આવે છે—બોલતારી મરજી શું છે, તે જલદી જણાવ ! આમ કહી તેણે કાગળયા તેની શતમુખ ધર્યા.

“ શું અંધ કર તારી જીભ ! આ દેહમા જીવ હશે ત્યા સુધી તોકદી અનનાર નથી ! ” આમ કહી તેણે તેકાગળાયા હામાથી ઝુંટવીલીધા અને ફાડી નાખવાનતો હતો ત્યાજ પાછળથી તેને બેભાન કરી તે કાગળાયા તેની પાસેથી લઈ લેવામા આવ્યા. અને પ્રાતઃકાળ નજીક થતો હોવાથી તેઓ બહાર નીકળવા લાગ્યા. પણ તેવામા તરતજ તેમને બીજા માણસોના સામા મળ્યા.

“ કાણુ ? ” પેલાઓ પૂછ્યું અને સામી સામા મળી તરતજ પેલાઓ તેની રાહ જોઈ ઉભા રહ્યા.

“ આ કેણુ ? ” પેલાએ પૂછ્યું.

“ અમદાવાદનો બાહોશ ડીટેક્ટીવ દેવેન્દ્ર ! ”

“ શું એ પણ આપણા કબજામાં ? ”

“ હા ! નામવર બાઈસાહેબે ભારે ચાલાકી વાપરી; ચલા પીવડાવી તરતજ તેને કેદ કર્યો ! ”

“ અને આકોલ ? ” પાસે ઊભેલા જીવા તરફ જોઈ તેણે પૂછ્યું આ આપણે જીવણ ! ”

“ કેમ ? તેને પહોંચે કર્યો છે ? ”

“ બધી વાત તેતો દેવેન્દ્રને કહી દીધી તેથી તેને પણ બાઈસાહેબે સાથે મોકલાવ્યા છે ! વાંચે પણ આપતો કહેાને આપ અત્રે સાથે મોકલાવ્યા છે ! વાંચે પણ આપતો કહેા કે આપ અત્રે કેમ આવ્યા હતા ? ”

“ હું તો સુરેશને કેદ કરવા આવ્યો હતો ! ” તેણે જવાબ આપ્યો “ એમ ! ત્યારે તો આપણી ફતેહ જરૂર છે ! ”

“ હા ! જો આટલું કામ પુરું થાયતો આપણને સરવાળે ન્યાય કરવાનું અભીવચન આપ્યું છે. પણ પેલી છોકરી છે ને...તે આપણા કામમાં વિઘ્નકર્તા છે. ”

“ કઈ ? ”

“ રાધા... ”

“ હું ! તે શું વિઘ્નકર્તા છે ? ” પેલાએ પ્રશ્ન પૂછ્યો.

“ જો ! ત્યારે તને શું ખબર છે ? બધું કારસ્થાનની કર્તા તેજ છે ને ! ”

“ હું ! મેંતો આજ તે સાંભળ્યું કે તે પણ આપણી દુશ્મન છે ! આખરે અંતે જણા ત્યાંથી છુટા પડ્યા. પેલાએ ડીટેક્ટીવને

લઇને સુરેશની બાજુના રૂમમાં કેદ કર્યા અને તેઓ પણ બહાર નીકળી ગયા.

“ કેમ ? શું કર્યું સુરેશ સહી કરી આવી કે નહિ ? ” પેલા ઓના સરદારે પૂછ્યું

“ નામવર ! તેણે તો ચોખ્ખી ના પાડી ? હવે શું કરવું ! ”

“ જવ તેની માતાને તેની જાણ કરો ! અને સાથે જણાવો કે તે નહિ માનેતો મારે તેનું + + કરવું પડશે ! ”

“ જોવો હુકમ ! ” આમ કહીને તેઓ ચાલ્યા ગયા પાછળ સરદારે ” પણ બહાર જવાની તૈયારી કરી ત્યાં તો તેનો મિત્ર રણછોડ આવી પહોંચ્યો.

“ અહો ! શા સમાચાર છે ! ” પેલાએ કહ્યું

“ કેશવ ! ધણું માહું થયું સુરેશ ગુમ ! ”

‘ હે ! સુરેશ શેઠ ગુમ ! ક્યારે ? ચાલ ત્યારેતો આવી બીના અમદાવાદ જાણવામાં આવશેતો લોકો પૈસા માટે ધમાલ કરશે માટે મારે તો આજને આજ જવું પડશે. ” આમ કહીને તેણે તો અમદાવાદ જવાની તૈયારી કરવા માડી.

“ પણ...તું તપાસતો કર ? ” રણછોડે કહ્યું

“ ના...ધાર્યા મુજબ દેવન્દ્ર આવી પહોંચ્યો છે તે સધળા તપાસ કરશે મારે તો માફ કરામ સંભાળવું જોઈએ ને શેઠનો મારી પર વિશ્વાસ હતો તે મારે પૂર્ણ બજાવવો જોઈએ ને—” આમ કહી તેણે ચઢા મંઘાવી. ચઢા આવી અને બંને જણા ચઢાને ઇન્સાફ આપવા લાગ્યા.

“હવે આ બાબુ બોંયરામાં દેવન્દ્રને કેદ કર્યા પછી દેવન્દ્રભાનમાં આવ્યો અને પોતે આવી કોટડીમાં કેદ થયો છે. તે તરતજ જાણી

ગયો. અને તરતજ પોતાની ગંભીર બૂલ માટે પરતાવો કરવા લાગ્યો.

“ અરરર ! આજ લોકો લુચ્ચા લાગે છે અને સુરેશને તથા રમ્માને પણ ફસાવ્યા હશે તેમ લાગે છે ! અરે પણ હું હોંશીયાર મણાઉં છું છતાં પણ ફસાયો. પહેલા તો રાત્રેજ ફસાયો અને પૂર્ણ સાવધ છતાં આ ફરી સપડાયો હવે શું કરવું ! ” આમતે સ્વાગત્બોલવા અને બીજી કોટડીની વચ્ચે જાણીયું હતું તેમા કોણ દુભાગી છે તે જોવા તે ઉઠ્યો. પણ જાણીયું કિયું હોવાથી તેણે ત્યા પડેલા ખેખા પર પગ મુક્યો અને જાણીયામા જોયું તો બીજી કોટડીમા સુરેશ સુતો હતો.—

તેણે સુરેશને ખૂમમારી “ સુરેશશેઠ ! સુરેશ ! ”

સુરેશ જાગૃત થયો અને આમતેમ તપાસ કરવા લાગ્યો ઉઘે જોતા તેણે દેવેન્દ્રને જોયા અને તે તરતજ ઉભો થયો.

“ કોણ ટીટેકટીવ સાહેબ તમે પણ કેદ ? ” તેણે પૂછ્યું. હા પણ મને તો કાયદો થયો, કોણ કારસ્થાની છે તે તરજ મારી જાણુમા આવ્યું. ”

“ કોણ છે અને માન પિતાનું ખૂન તથી થયું પણ પોતે આપઘાત કર્યો છે. ”

“ હું તો કેશવલાલને વારં છું ? ” દેવેન્દ્રે પોતાનો સંશય જણાવ્યો.

“ હાય દુષ્ટ તુંજ કે ? ” આમ કહીને એકદમ નીચે પડી ગયો.

દેવેન્દ્રે જોવો હાથ લાગ્યો કર્યો તેવોજ એજ સળાયો દબાવ્યો અને તે ખેખા સાથે હેઠળ ઉતરી પડ્યા. સુરેશ બેભાન અવસ્થામા ત્યાંજ પડી રહ્યો. થોડી વારે તે શુદ્ધિ આવ્યો અને દેવેન્દ્રની તપાસ

કગ્વા લાગ્યો. પણ તે ત્યા ન હતો ? “ હાય હવે શું કરવું ” આમ કહી તે પણ નીચે પડી ગયો.

દેવેન્દ્ર તરતજ હેઠળ પડ્યો. તે ગપ્પતે તે શુદ્ધિમા ન હતો. પણ બદાન્તી થંડી હવા આવવાથી તે જાગૃત થયો. અને તપાસ કરવા લાગ્યો જે જગ્યાએથી સૂર્યનું તેજ આવતું હતું તે બાજુ તે ગયો. પણ તરતજ ત્યા કોઈના આવવાનો અવાજ થયો. દેવેન્દ્ર સંતોષ ગયો. અને શું થાય છે તે જોઈને તેણે તેમની પાછળ જવાનો વિચાર કર્યો.

“ ખસ સાલા યાદ રાખ આવું કરતા બહુ વિચાર કરવો હતો ! ” પણ “ જામશામ ! મને શું ખબર ? કલટો મેંતો તેને ફસાવ્યો ! રોકી રાખ્યો નહિતો તે ક્યાથી આપણા પંઝામા આવત ! ” આવનારે જવાબ આપ્યો.

“ તે ખરું છે ! પણ લાચાર અમેતો તાબેદાર સેવક છીએ ” આમ વાત કરતા તેઓ દેવેન્દ્ર ઉભો તે જગ્યા આગળ આવી પહોંચ્યા.

“ ચાલ બેસીજા ! ” એક ઓટલી પર તેને બેસી જવાની ફરજ પડી. તે કોઈ નહિ પણ દેવેન્દ્રને વાત કરનાર જીવણ હતો. બીચારો ત્યા બેઠો અને વીસ ઠંચીયા ખીલા તેના શરીરપર ઠોકવા માડ્યા.

“ ઓ બાપરે !.....તે જીમ પાડવા માડ્યો.....” અરર હુ ક્યા અહીં આવ્યો ! પણ હીક થયું એટલાજ પાપ કર્મથી છુટ્યો ! પણ મિત્રો યાદ રાખજો કે હુ આખર ભેર મરું છું પણ તમો જ્યારે પકડાશે ત્યારે બે આખરથી મરશો ! ” આમ કહી તેનો જીવ ચાલ્યો ગયો.

દેવેન્દ્ર આદર્ય જોઈ રહ્યો થડીમા તેને તેમ થવું કે હુ જાહેર

થઈ જાઉં પણ વળી પાછો ખેંચીને પતો મેળવવાથી તે તો ચુપ રહેવુંજ ક્યોત ધાર્યું હોવટે પેલાઓ પણ ચાલવા માંડ્યા. દેવેન્દ્ર તેમની પાછળ પાછળ ચાલ્યો. કેદ ખારણુ નજીક આવ્યા પેલાઓએ તેમના એકને ખારણુ બંધ કરવાનું કહ્યું અને તેઓ ચાલતા થયા. “ ચાલ અહીં કોઈ નથી. તો હું જરી આરામની ઔષધી લઉં ? ” આમ કહી તેતો દારૂની ખાટલી ચઢાવવા ના ઇરાદાથી તે દારૂ લેવા આગળ ગયો. અને દેવેન્દ્ર તરતજ ત્યાંથી છટખી ગયો.

“ કાણુ ગયું ? ” પેલાઓ દારૂની ખાટલી લેતા લેતા કહ્યું અને અને તરતજ તે પાછળ દોડ્યો. દેવેન્દ્રને નાસતો જોઈ તે પણ તેને પકડવા દોડ્યો. અને જ્યાં દેવેન્દ્ર પકડી પાડે ત્યાં તો ધડાક અવાજ થયો અને આવનાર માણસ ધમકાના અવાજ સાથે નીચે પડ્યો. દેવેન્દ્ર તરતજ ત્યાંથી તાપી નદીના કિનારા પર આવી પહોંચ્યો અને વિશ્રાંતિ લેવા માડ્યો.

દેવેન્દ્ર પણ કેદ પકડાયો છે આ જાણી કેશવ ત્યાં તેની તપાસ કરવા આવ્યો. આજ તેને સુરત આવે સાત દિવસ થયા પણ કોઈના જાણુમા ન હતું ફક્ત તેનો મિત્ર રણછોડ તે જાણતો હતો.

સુરેશથી હમણાં બધું છાતુ રાખવાના હેતુથી તેતો કાળો ખુરખો ધારણુ કરી લીધો અને રવાના થયે તે આગળ વધ્યો.

“ ક્યા તેને કેદ કર્યો છે ? ”

“ આ કોટડીમાં ! ” આજ કહી તેણે કોટડી ઉઘાડીતો ખાલી અંદર કોઈ ન મળે !

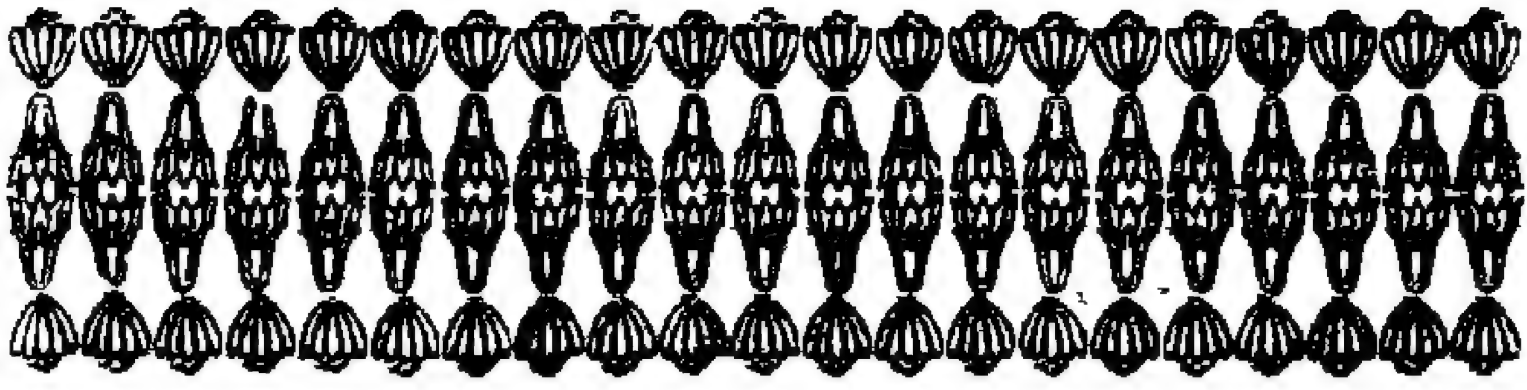
ક્યા છે ? કેવી તપાસ રાખે છે ! ખોલાવ પેલાને..... તરતજ તેની ટોળીના માણસો ત્યાં આવ્યા “ દેવેન્દ્ર ક્યા ? ” તેણે ગુસ્સાથી પુછ્યું “ અમને શું ખબર ! ”

“ કેમ શું ખૂબર ? ” લાલ પીળા આંખે તણે કહ્યું.

“ એ બદમાશ ! તુંજ આવો નીકળ્યો કે ? ” મુરશી ખૂમ મારી તરતજ પેલાઓ ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. અને કોઇ પણ પ્રકારે દેવેન્દ્રને પકડવા તેમણે માણસો દોડાવ્યા પણ વ્યર્થ.

દેવેન્દ્ર ત્યાંથી સીધો ગાડી ઉપર આવ્યો હતો તેણે અમદાવાદ તરફનો માર્ગ લીધો. અમદાવાદમાં શું દશે તે જાણવા, અને બતેને તરતજ મદદ સાથે આવી, તેઓને છોડવવા આમ વિચાર કરતો હતો. ત્યાં ટ્રેન આવી પહોંચી અને તેણે ડબ્બામાં પોતાની સીટ મેળવવા દોડધામ કરી. આખરે સીટ મેળવી. અને પોતે સુરતના બનાવ પર નજર નાખતો અમદાવાદ ચાલ્યો.

પ્રકરણ પાંચમું.

આ શું !

દેવેન્દ્ર સુરતથી નીકળી અમદાવાદ આવવા ગાડીના ડબ્બામાં બેઠો. જે ડબ્બામાં તે બેઠો હતો તે સેકન્ડ ક્લાસનો હતો. તેમાં કોઈ પણ ન હતું. ફક્ત દેવેન્દ્રજ બેઠો હતો. તેના બેઠા બાદ તગતજ એક બીખારી ત્યાં આવ્યો અને દેવેન્દ્ર પાસે બીખ માંગી. દેવેન્દ્રે તેને કહ્યું કે. “ હરામખોર ! હાડકાં સોરા છે તો બીખ શું કરવા માંગે છે ! નોકરી કરને ! તમારા જેવાજ દેશના દુશ્મન છે ! ”

“ પણ આપને આપવું હોય તો આપો ના આપવું હોય તો કાઢ નહીં પણ તેમા આટલા શબ્દો બોલવાતું કારણ ? ” બીખારીએ પૂછ્યું “ વાહ ? તું પણ ખરો તો ? ” આમ કહી તેણે ગળવામાં થી પૈસો કહાડવા માંડ્યો અને જ્યાં બીખારીને આપવા તે જતો હતો ત્યાં તો આવનાર બીખારી ગુંમ થઈ ગયો. “ અરે આશું ? બેટ ? ” સહસા તેનાથી બોલી જવાયું. “ આ કોણ ? પોતે બીખારી હતો. મેં તેને પૈસો આપવા માંડ્યે તો તે પલાયન થઈ ગયો ? જરૂર તે કોઈ દુશ્મનનો માણસ જણાય છે મારો હજુપણ તેઓએ પીછો નથી મુક્યો ખેર હવે તેઓ શું કરવાના છે ? મેં તેમનું ઠેકાણું જોઈ લીધું છે. આમ કહી દેવેન્દ્રે કચની ખારી

વાસી. ટ્રેનનો વખત થતા સીટીવાગી અને ટકોરા સાથે ટ્રેન મુક્ત સ્ટેશન છોડી ચાલતી થઈ.

રાત્રીનું ઘેર સામાજ્ય વ્યાખ્યુ હતું ટ્રેન પણ ફાસ્ટ હોવાથી પુરતકડપથી ચાલતી હતી અને શીયાળાનો દિવસ હતો. દેવેન્દ્રે તેની એગમાથી સાલ કહાડીને જરી આરામ લેવાનો વિચાર કર્યો અને જોત જોતામા તો તે ઉંઘમા નાકના નરકોરા બોલાવવા લાગ્યો.

ખરાબર આજ સમયે એક માણસે ખુરખો ધારણ કર્યો હતો અને ચાલતી ગાડીએ તેણે પગથીઆપર ચાલવા માડ્યુ અને તે જોત જોતામા દેવેન્દ્રના ડાબા આગળ આવી પહોંચ્યો. તેણે અંદર જોયું તો દેવેન્દ્ર ઉંઘમા હતો. તે આવનાર માણસ મૂંઝમા હત્યો અને કમરેથી કટાર કહાડી તેણે કાચનું મારણુ ઉઘાડ્યુ અને દેવેન્દ્રનું ખૂન કરવા તૈયાર થયો પણ માણસનુ ધારુ થતું નથી, અને જો થાય તો આખુ જગત ઉધુજ વળી જાય એ તો સવળુ ઠસને હાથ હોય છે. ખારણુ ઉઘાડતા કરતો બહારનો પવન અંદર આવ્યો અને દેવેન્દ્ર જાગ્યો. તરતજ તેણે પેલો હાથ જોઈ લીધો અને ધીરે રહી તેણે તે હાથને એવા જોગથી પકડ્યો કે છરી ત્યા પડી ગઈ. અને દેવેન્દ્ર જેવો પોતાની પિસ્તોલ કહાડવા જાય છે ત્યા પેલો ઝડપથી તેનો હાથ ઝુંટાવી નાસી ગયો.

દેવેન્દ્ર ખારીમાથી ડોઝીયું બહાર કહાડ્યું અને ચાર પાચ, ખાર ખાફી કર્યા પણ કોઈ જણાયુ રહી દેવેન્દ્ર જોડી હાથે બાધેલું ઘડીઆળ જોયું તો તેમા પાચ વાગ્યાનો અમલ થયો હતો હાથે અને મોઢો ઘોઘ ઇશ્વરનું સ્મરણ કરતો તે પોતાની જગ્યાપર બેઠો. “ખરાબર ફ્યાળુની મારી પર અથાગ કૃપા છે ? આમ કહી તેણે પેલી છરી ત્યા પડી હતી તે લીધી અને આળુ આળુ ખારીકીથી અવલોકન કરવા લાગ્યો.

આમ તેમ જોતા જોતા છરી પર “કેશવચંદ” આટલા અક્ષરો વાંચ્યા શું કેશવ અહીં આવ્યો હતો ? હીઠ થયું છરી પણ ઉપયોગી થશે “ આમ વિચાર કરતા કરતા દ્રેષ્ટન અમદાવાદમાં પ્રવેશ કરી ચુકી અને દેવેન્દ્ર પણ પોતાની બેગ લેઈ ટીકીટ એજીસ્ટ તરફ ચાલવા માડ્યું રાજનગર અમદાવાદમાં પણ ક્યા ભીડ એટલી હોય છે ? કોઈ, કોઈ કામે આવ્યું હોય તો કોઈ નોકરી અર્થે તો કોઈ દવા લેવા છત્યાદી પરચુરણ કામે માટે અમદાવાદના સ્ટેશન પર ભરતક ગીરદી ગહેતી હતી

દેવેન્દ્ર ત્યાંથી સીધો બહાર આવ્યો અને સ્ટેશન પર ભાડુતી ગાડીને માટે ઉભો રહ્યો “ શેઠ ગાડી એક આના-સ્ટેશનથી મદ-જમવા આવવું છે ? ક્યા જશે ? શેઠ મજુર ? ” આવા તરેહ તરેહના પ્રુમ બરાડા મારતા આપણે ક્યા નથી સાબળતા દેવેન્દ્ર એક ભાડુતી ગાડીમાં સ્થાન લીધું અને પોતે પ્રથમ ઘર તરફ ચાલવા માડ્યું દેવેન્દ્ર ગાડીમાં બેઠા પછી અમદાવાદના નવા સમાચાર જાણવા માટે ગાડીમાંથી બહાર ડોકીયું કર્યું તો પૂર્વ પરીચીતકોઈમાણસ સાધુ રૂપે ચાલ્યો જતો “હતો આ કોણ હશે પેલો બિખારીતો નહી ? આમ તેને તંરંગોતી માળા ફેંવા માડી, આખરે ગાડીવાળાને તેણે કહ્યું કે પેલા સાધુની પાછળ પાછળ ગાડી હંકારી અને તે પ્રમાણે ગાડીવાળાએ અમલ કર્યો પણ સાધુ રૂપે જનાર માણસ જોત જોતાના એક ગલીમાં ગયો અને ત્યાંથી ક્યાય અદ્રશ્ય થઈ ગયો.

આખરે કંટાળી દેવેન્દ્ર તેના ઘર તરફ જવા ગાડીમાં આવીને બેઠો અને પોતે થોડીજ વારમાં ઘરમાં આવી પહોંચ્યો દેવેન્દ્રની સ્ત્રી સુશીલા નામ પ્રમાણે હોશીઆર હતી બારણામાં ગાડીનો આવાજ સાબળી સુશીલા ત્યાં આવી તો તેનો પતિ નજરે પડ્યો સતીને પતિ જોઈ

કેટલો આનંદ થાય ? તો તો સતીજ જાણે પણ તે ઘણાજ આનંદ દિવાસમા આવી મહ દેવેન્દ્ર દીવાનખાનામા જઈ હુગડા ઉતાર્યા અને થોડોક આરામ લેવાના હેતુથી તે બેઠો-શુશીલાપણુ દેવેન્દ્રને સ્નાન માટે પાણી તૈયાર કરીને ત્યા આવી. અને દેવેન્દ્ર સ્નાન કરવાનું સુચન કર્યું.

“ ભીખો કય ? દેવેન્દ્રે પુછ્યું ભીખો તેમનો જુનો નોકર હતો તે ઘણાજ વિશ્વાસપાત્ર હતો. એટલુંજ નહિ પણ વખતે વખતે દેવેન્દ્રને મદદ પણ કરતો હતો. ખૂન કેસમા ભીખો રસ લેનાર હતો. અને પોતાને મદદ મંશે એ હેતુથી ભીખાને દેવેન્દ્ર કાઠ પણ કહેતા નહી. તેમજ શુશીલાને પણ તાકીદ આપી હતી કે ગમે તેવું નુકશાન થાય પણ તારે ભીખાને કાઠ પણ દપકો આપવો નહિ. તેમ એક સમયે સરખોય ખોલવો નહી.

“ કાઠ કામસર તેના પિતાને ત્યા ગયો છે ! ” શુશીલાએ કહ્યું “ ક્યારે આવશે ? તે કહ્યું છે કે નહિ ? ”

“ જાજ આવશે ? કેમ કાઠ કામ હતું ? ”

“ ના હું તો પુછતો હતો ! ”

આમ કહી તેણે સ્નાન કાર્યથી પરવારી લીધું અને રસોડામાં તે જમવા ગયો. જમી રહ્યા બાદ બન્ને પતિ પત્ની દિવાનખાનામાં આવીને બેઠા શુશીલાએ પાન તૈયાર કર્યું અને દેવેન્દ્રને આપ્યું દેવેન્દ્ર પાન લીધું અને ન્યુસ વાંચવામા મગ્ન થયો.

“ કેમ નાથ કાઠ પતો મળ્યો કે ? ”

“ હા ! જેવો તેવો મળ્યો છે ખરો ! ”

“ કાણ ખુની છે બદમાશ ? ”

“ કેશવપ્રસાદ ! ”

હેં કેશવ શેઠનો વિશ્વાસુ મુનીમ ! ”

“ હા અને તેજ આ બધા કારસ્થાનોનો કર્તા છે ? ” આમ તેણે પાછું વાંચવામાં પોતાનું ધ્યાન રોક્યું તેવામાં “ચીમનલાલ શેઠને ત્યાં મોટી ચોરી” આ વાચવામાં આવ્યું દેવેન્દ્રે પૂર્ણ રીતે બધું વાંચ્યું. અને વળી આ શો ભેદ છે તે જાણવાને બહાર જવા તૈયાર થયો. લુગડા પહેરીને બહાર આવ્યો તેવો. એકજ નવ વરસનો છોકરો આવ્યો અને બોલ્યો. “ દેવેન્દ્ર આપનું નામ કે ? ” જવાબમાં દેવેન્દ્રે હા કહ્યું અને તન્તજ પેલો છોકરો તેના હાથમાં ચીઠી આપી પલાયન થઈ ગયો તેણે ચીઠીમાં વાંચ્યું તો. “ તું જે કામે જવા તૈયાર થયો છું તે કામ તારા જેવાથી કદીપણ થનાર નથી. જા-તને યશ નહીં મળે ! ”

ચીઠી વાંચી દેવેન્દ્ર અજાયબ થયો. આ શું ?

પેલો છોકરો ક્યા ? આખરે તેણે ગમે તે રીતે ત્યાં જઈને તપાસ કરવાનો વિચાર કર્યો. અને પોતે ત્યાં આવી પહોંચ્યો. તે મળેલા ત્યાં પોલિસ કોન્સ્ટેબલ પણ તપાસ કરતા હતા. ત્યાં દેવેન્દ્ર આવી પહોંચ્યા સાંજળી સર્વેએ તેમને જગ્યા આપી.

‘ કેમ ? દેવેન્દ્ર ? શું થયું તમારા કામનું ? ’

“ હજી કાંઈ નથી થયું. ”

“ તો હ્યો આ વળી વધારાનું ? આજ સવારના કેશવપ્રસાદ મારે ત્યાં આવ્યો અને મોટી થયાનું તથા ભગ્યાને પણ માર્યાનું તેણે જણાવ્યું ! ”

“ કોણ ? કેશવપ્રસાદ ? ” દેવેન્દ્ર અજાયબ થયો કેશવપ્રસાદ સુરતમાં કે. અહીં ? મેં તેને કાલ સુરત જોયો હતો તે આજ અહીં ક્યાથી ? ”

“ હાજી ! હં મને પણ માર્યો છે ? ” કેશવપ્રસાદે જુઝાની આપી, !

“ હીક ! પણ તમને કોઈની પર શક જાય છે ? ” દેવેન્દ્ર સ્વસ્થ થઈને પૂછવા માડ્યું.

“ ના જી ! પણ મને તો બેશુદ્ધ કર્યો હતો તે ક્યાથી હું માણસને ઝોળખુ ? ” કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

“ સારું—ભણ્યો ક્યા છે ? ” પોલીસને દેવેન્દ્રે પૂછવા માડ્યું

“ તેની કોટડીમા ”

“ ચાલા ” અને સર્વ સાથેજ ભણ્યાની કોટડીમા આવી પહોંચ્યા

દેવેન્દ્રે હાર રક્ષક ભૈયાને બેશુદ્ધ થયેલો જોયો તેના માથામાંથી લોહી નીકળતું હતું. તેનું સારું શરીર લોહીથી રંગાયેલું હતું. દેવેન્દ્ર આવું કદરૂપું દૃશ્ય નીહાળતાજ કંમ્પ્યો અને તેણે ખીજ તોફાને બોલાવી ભણ્યાની સારવાર કરવા સુચના આપી. કેશવપ્રસાદ પણ આવી દશા જોઇ કંમ્પ્યો તેમ તેના શરીર પરથી માલુમ પડ્યું સારવારને અંતે ભણ્યો શુદ્ધિમા આવ્યો ને કેશવપ્રસાદે બોલાવેલ ડાક્ટર પણ ત્યાં આવી પહોંચ્યો તેણે જખમી ઘા આગળ પાટા બાધ્યા.

જરાજર સ્વસ્થ થતા આવી દશા થવાનું કારણ. દેવેન્દ્રે પૂછ્યું ભણ્યાએ મદ અનાજે કહેવા માંડ્યું કે “ રાધા બહેનની સુચનાનું મનન કરતો કરતો હું મારી કોટડીમા બેઠો હતો ! ”

“ કોણ ? રાધા બેન ! ”

“ કેશવપ્રસાદની ભત્રીજી પણ દીકરી તરીકે ગણે છે ! તે દિવસે કેશવપ્રસાદ બહાર ગયા હતા. ? ”

“ હં પછી શું થયું ? ”

જરાજર રાત્રીના માર વામતાં ટકોરા મેં સાબળ્યા આ વખતે

મેં ઐક માણસને દીવાલ કુદતા જોયો હું લાકડી લેવા કુદ્યો એવામાજ તે માણસોએ જાપા પરનો દીવો ઝોલવી નાંખ્યો.

અને હું ખ્હાર નીકળું તે પહેલાંજ તેઓએ મારી કેટડીમા મને મારવા માટે હુમલો કર્યો. હું રાત્રીનું ઘોર અંધકાર હોવાથી. તેનું મો જોઈ શક્યો નહી. પણ એટલું તો જોઈ શક્યો કે તેનું મુખ ચુકાનીએ બાધીને છુપાવ્યું હતું મેં પણ તેની સાથે મારું જોર અજમાવવા માડ્યું પણ તેવામાં તેણે સંકેત કરી ખીજઓને બોલાવ્યા. અને બધાએ એકી સાથે મારાપર ધસારો કર્યો. મેં પણ લગભગ અડધો કલાક સુધી ટકકર ઝીલી પણ આખરે તેઓ બધાની સમક્ષ હું કયા સુધી ઉભો રહું ? છેવટે મારા માથા પર લાકડીનો ફટકો પડતા હું બે બાન અવસ્થામા હેડળ પડ્યો. પછી શું થયું તેની મને ખબર નથી “ આટલું કહી લેયો શાત થયો. દેવેન્દ્રે આ બીના ડાયરીમા નોંધી લીધી. અને સર્વ પોલીસને લેવાને સીવીલ ઈસપીટાલ મા લઈ જવા હુકમ કર્યો કેશવપ્રસાદ અને દેવેન્દ્ર બંને જણા દીવાન ખાતામા આવી બેઠા ચહા આવ્યો. ચહા પીતા કેશવપ્રસાદે દેવેન્દ્રે “ આપને બીજી જાણ થઈ છે ?

“ શું ? ” દેવેન્દ્રે આશ્ચર્યતા દર્શાવતા પૂછ્યું.

“ મારી રાધાનું પણ હરણ થયું ! ” રડતાં રડતા કેશવપ્રસાદે જણાવ્યું.

“ એતારી વળી આશું ? ” દેવેન્દ્ર વિચાર કરવા લાગ્યો.

“ કેણુ લઈ ગયું ? ”

“ મઠ રાતનાજ! તે ગુમ થઈ એમ મને તો લાગે છે કે મોટી ચોરી સાથે તેને પણ તેઓ ઉપાડી ગયા હશે! મારી તે પેટની દીકરી હતી તેમ કહું તો ચાલે ! હાય ! તેણે હુશ્મનોનું શું અગાડ્યું હશે ? ” આમ કહી કેશવપ્રસાદ રવા લાગ્યો.

“ હીક-તે તપાસ કરશું ? પણ કાલતમે કયા ગયા હતા ? ”

“ હું ? હુંતો કાલ.....

“ હા ! તમેજ કેમ બોલતા બોલતા અચકાયા ? ”

“ ખાનગી કામે ગયો હતો ”

“ પણ ક્યાં ? ”

એટલે આપનું ધારવું એમ છે કે મેંજ મારી પુત્રીનું હરણ કર્યું

આ માલ મતા મેંજ લુટી ? કેશવપ્રસાદે શંસય અવાજે પૂછ્યું

“ ના—જી મને આપના માટે માન છે તેમા શેહના વિશ્વાસુ મનીમ અને તેજ વિશ્વાસથી રંભા તમને સોપીને ગઈ પણ મારે આ કેસ સાથે તેવું બન્યું છે માટે મને મહેબ્બાની કરી જણાવે ? ”

“ હું સીદ્ધપુર ગયો હતો !

“ કારણ ? ”

“ તે પણ આપને પૂછવાની શું જરૂર ?

“ મારો સંશય દૂર કરવા ! ”

“ મીલના કામે ? ”

“ ક્યારે પાછા આવ્યા ?

“ આજ સવારે ? ”

“ એમ ત્યારેતો તમે કહેતા હતા કે મને પણ જાણવ્યો હતો શું તે વાત શાવ ખોટી ? ” દેવેન્દ્રે તેને પકડ્યો.

“ ના...હું આવ્યો ત્યારે આ ધમ્મલ ચાલુ હતી. અને હું જોવે। આપામા પેડા તેવોજ પકડ્યો. આખો બંધ કરી-અને પછી શું થયું તેની મને ખબર નથી ! કેશવપ્રસાદે હડહડતું બુઠાણું ચલાવ્યું

“ હીક તો આ છરી આપની ખરી કે ? ” દેવેન્દ્રે માડામાંથી મળેલી છરી બતાવાં પૂછ્યું.

“ હા ! તે પણ આજ ત્રણ માસ પર ક્રેમ લઈ ગયું હતું ! ”

“ એમ ? ફાણુ લઈ ગયું હતું ! ”

“ મને ખબર નથી. તે તો રાધાના હાથથી ખોવાઈ હતી !

“ યાદ રાખજો પાપીઓ, તમારા પાપનો ઘડો ભરાવો આવ્યો છે ! અને હવે તમે દુક મુદતમાંજ ફોર્ટમાં ધરાડાશે ! ”

“ કોને કહો છો ? ” કેશવપ્રસાદે ધુજતાં પૂછ્યું.

“ કાળા કારસલનના કરનારનેજ—”

“ હા ! અમશાખ મારી ભત્રીજીની પણ તપાસ કરજો આમ તમને તો કેટલો બધો ભોળો આવી પડ્યો ચીમનલાલનું ખૂનતો તો પતો હજી મેળવ્યો નથી ત્યાં તે વળી આ બલા ! ” કેશવપ્રસાદે પણ મશકે લગાડવા માડ્યો—

“ ઠીક છે ? કેશવપ્રસાદ હું સંપૂર્ણ તપાસ કરીશ ! ”

આમ કહી દેવેન્દ્ર ત્યાંથી ચાલતો થયો “ આ શું ભેદ છે ? કાંઈ સમજ પડતી નથી ! આમા તો ખરેખર તેનો હાથ નહિ હોય કારણ કે તેની પુત્રીજ ગુમ થઈ છે ! અને તેમ વળી કાલ તે સુરત હતો.....” આવા વિચાર વમળના ગુંથણે ગુંથાતો દેવેન્દ્ર એક થામલા સાથે અથડી પડ્યો. ત્યારે તેને બાન આવ્યું કે પોતે ક્યાં છે.

આખરે તેણે ઝડપ બંધ પોલીસ ફોર્ટમાં જવાની તૈયારી કરી અને જોત જોતામા જો ઓફિસમાં આવી પહોંચ્યો તરતજ અંદરથી તેમનો ઉપરી રામરાવ આવ્યો અને બોલ્યા “ મી. દેવેન્દ્ર કહો શું સમાચાર છે ? ”

“ બધો મામલો ગંભીર છે ? ”

“ પતો મળ્યો કે નહિ ? ”

“ ના—

“ તો તમે આવા પ્રખ્યાત અને આહોશ ડીટેક્ટીવ ગણાઓ છો છતાં પણ હજી કેમ પતો નમળે ? ” સમજાવું નથી ? ”

“ પણ એકમાંથી બીજું અને બીજામાંથી કાઠ કાઠ મળી આવે છે. ”

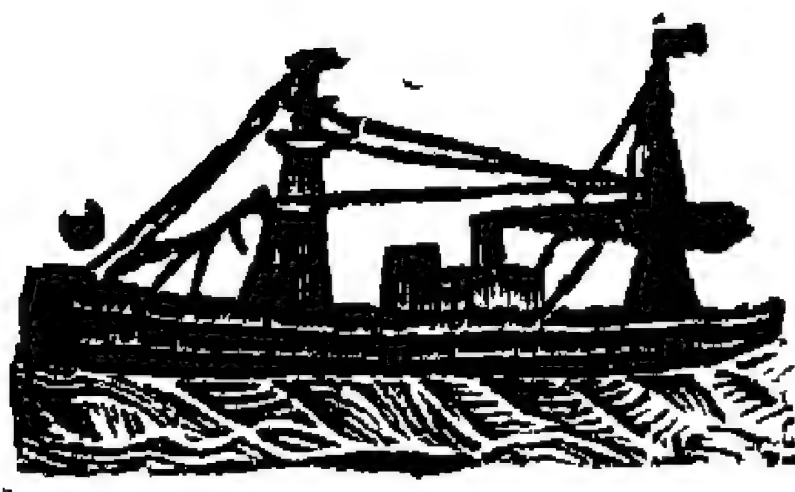
“ સુરતમાં શું થયું ? ”

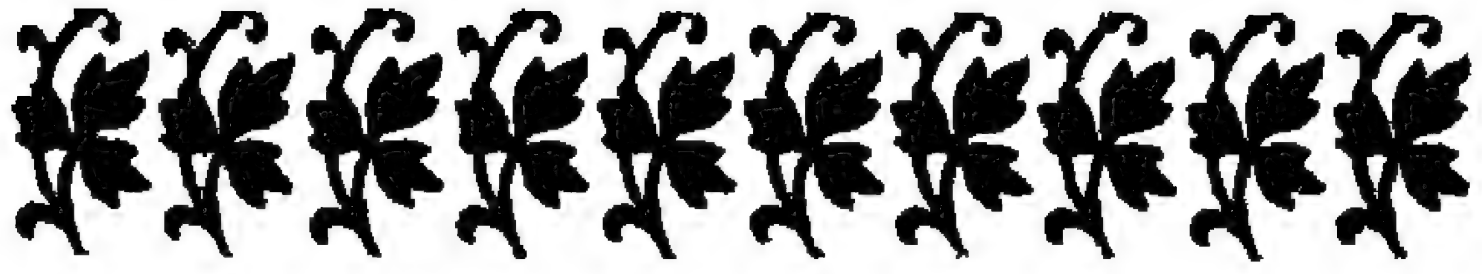
“ સુરેશ પણ ગુમ થયો છે અને રંબા શેઠાણીનો પતો નથી ! છતાં હું પણ ફસાયેલો અને તેમાં મેં સુરેશનો પતો મેળવ્યો બધા ડાસ્થાનનો કર્તા કેશવ લાગે છે, તેમ મને તો જણાયું ! ”

“ તેના પુરાવામાં કાંઈ ? ”

“ હા ! મને આવતા, ગાડીમાં ખૂન કરવાના ઇરાદાથી આવેલ તેના હાથમાંથી આ છુરી પડી ગઈ હતી. તે “ આમ કહી તેણે છરી રામગવને આપી. “ અને જુઓ તેના પર નામ પણ લખ્યું છે ” કેશવ દે આમ નામ લખ્યું છે ! ”

આખરે આટલી વાત ચીતને અને દેવેન્દ્ર ત્યાંથી તેના દ્વાર તરફ ચાલતો થયો—

પ્રકરણ છ હં.

“ હવે શું કરવું ? ”

કેશવપ્રસાદ દેવેન્દ્રના ગયા બાદ તરતજ બીડીના ધુમાડા કદાડતે સ્વગત કહેવા લાગ્યો. “ હવે શું કરવું ” બહમાશ લુચ્ચો દેવેન્દ્ર મને પણ ફસાવવા આવ્યો છે. હીક પણ તેને કયા ખમર છે કે હું પકડાઉં તેમ કયા છું ? સારું અમદાવાદ મને શેઠ માને છે બધાને મારી પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ છે તો પછી કેશવ કયાથી પકડાય ? ” આમ તેમ વિચાર કરવા લાગ્યો. તેટલામા રામુ ત્યા હાજર થયો—

“ શેઠ ? ”

“ કોણ ? ”

“ રામુ-સાહેબ ? ”

“ કેમ ? શું સમાચાર છે ? ” કેશવપ્રસાદે તેની તરફ જોઈ પૂછ્યું

“ રંભાને કહેવા જતા રંભા મૂછીત થઈ કાઢ તેણે મને તેનું ખૂન કરવાનું ચોકખું ના કહ્યું ? ”

“ હં ? શું તે પણ ફરી ગઈ ? ” થોડીવાર વિચાર કરીને કહ્યું “ જાવ-તેને બોલાવી લાવ ? ”

આમ કહી રામુને તેણે વિદાય કર્યો,

જોતજોતામા રામુ રંભાને લઈને ત્યાં હાજર થયો. અને કેશવ-પ્રસાદની પાસે તેને હાજર કરી.

“ કેમ ? રંભા શેઠાણી ?”

“ મને શા માટે બોલાવવા આવી છે ?”

“ તને ? ખબર નથી ? પ્રથમજ તને કહ્યું હતું કે આપણે માર્ગ નિશકંટક કરવા માટે તારેજ આ કાર્ય હાથ ધરવું પડશે ?”

“ ના—ના—કદી નહિ બને ? સમજ્યા ?” આ સામળી કેશવપ્રસાદ ખડખડ હસવા માંડ્યો.

“ હસો—હગમખેર શ્યતાન હસો ?” ગુસ્સાથી રંભાએ કહ્યું.

“ અને આપ સતી ક્યારના થયા છો ?

“ બસ—બંધકર બદમાશ મારો સુરેશ ક્યા છે ?

જહાનમા ? જ્યા સુધી મને કાગળપર શહી નહિ કરી આપો ત્યા સુધી હું તને છોડનાર નથી. તે અત્યારે મારા બોયરામા મઝા કરતો હશે ? કેશવપ્રસાદે પોતાની મઝા પ્રદર્શિત કરી.

હાય ? દૈય ? શું તું નીમકહલાલ.....

તારા કહેવાથીજ ?

હં. શું મારા કહેવાથી ? ડીક છે નરાધમ ? હવે જોઈ લઈશ કે તું શું કરે છે.

યાદ રાખજો કે આ રંભા તને કોઈપણ રીતે કાવવા દે તેમ નથી ? ગુસ્સાથી,

અહો ? હો હો.....પણ તું છુટે તોજ ને—?

“ તો શું કરી શકવાનો છું ?”

“ એમ કે ? યાદકર તારા પુત્રના જે હાલ થયા તે. બલકે તેનાથી પણ ખુરા હાલ થશે ?”

“ તો હવે શું રસ્તો છે ? મારે અચવાનો ?” રંભાએ ખોટ બદલા માંડ્યો.

“ ક્રીડ આખરે ઠેકાણે આવી ?”

“ જરી સંભાળીને બોલ ? ગમે તેટલો તો પશુ તું મારો નોકર છું ? તે ભૂલી ન જતો ”

“ હા ? શેઠાણી તો ખરા પશુ જાહેરમા ?”

“ અને ખીજે ?”

“ રામુ બહારજ ?” તરતજ તેણે તેના નેકરને જવાની રજા આપી.

“ ચાલ. હવે શું વિચાર કરે છે ?”

“ શી બાબતનો ? ”

“ કાગળ પર સહી કરાવી આપ, અગર તો તારા પુત્રનું ખૂન”

“ કાંઈ સહી કરી આપવી. તે મારા હાથમા નથી સમજ્યા તે”

“ તો.....”

“ ના—તે કદીપણ નહિ બને ? માતા કદીપણ તેના પુત્રનું ખૂન નહિ કરે ? સિંહણ ભૂખી હશે પણ કદી તે વાસનો બક્ષ નહિ કરે ? પછી બલેને જીવ જાય ?” ગુસ્સાના આવેશમાં બોલી લીધી.

“ તો—શું વિચાર છે તે જણાવ ? અતે તેમ છેવટનોજ જણાવજો યાદ રાખજો કે તારા તે વિચાર પર તારા પુત્રનો જીવ અવલંબી રહ્યો છે .?”

“ બલે ને પુત્ર જાય ? બધું જાય છતા હું પુત્રને સહી કરી આપવાનું તો નજ કહું.

તેમ મારા હાથે કદીપણ એ પાપી કાર્ય થનાર નથી ?”

“ તો—તે વખતે પાપી કાર્ય નહિ કે ? મધ્યરાત્રિએ ?”

“ પણ એ કાંઈપૂર્ણ નથી થયું ?”

“ ઠીક ! યાદ રાખજો રંબા શેઠાણી આમા તમે તમારા પુત્રનો
અવ ગુમાવવાના છો ?

“ ઠીક ? એજને રંબાએ પૂછ્યું

“ હા ? એ. એટલે તમારા હીસાબમા પણ નહિ હોય ? કેમ ?”
કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

“ હા ? હા ? બહે નરાધમને સંતોષવા ખાતર પુત્રનીય ?
ગમે તેવી તોય હું સીતા—તારા—દમયંતીની પુત્રી છું ? જા. નરાધમ
કુતરા—તારાથી થાય તે કરી લેજો ? રંબાએ આમ કહી જવાની
તૈયારી કરી. કેશવે તરતજ કાઠ નીશાળી કરી રામુએ તેને જતા
અટકાવી.

“ નરાધમ—પિશાચ ? મને શા માટે રોકી રાખી છે. ”
તેણે કેશવ સામે જોઈને કહ્યું.

કેશવપ્રસાદનો વિચાર તેને શાંત પાડી કળેકળે કામ કહાડી
લેવાનો થયો.

“ જરા શાંત થા ! લે ડોઝ આપુ ? નરાધમે પૂછ્યું

“ તુંજ પી તું ! યાદ રાખ નરાધમ બહાર તારું પોગળ બુલુ
થવા આવ્યું છે. દેવેન્દ્ર તારી પાછળ બરાબર પડ્યા છે. તને કોઈ
રીતે છોડે તેમ નથી ”

ઠીક ! મારું તો થનારું હોય ત થાય પણ તમે ક્યાંથી બચશો
પણ તે બદ્દા પહેલા આપ એતો કહો કે આપ સતી ક્યારના
થયા છો. ? ”

“ સમજી ત્યારથી ? ”

“ નો પાછા પેલી પુણ્યા ? ”

આ સાંભળતાંજ રંભાના માથે વિજળા પડી હોય તેમ થયું અને તરતજ તે બેભાન બની ગઈ.

“ ઉપાડી બંધ આને અને કંદ કરો ? ”

“ ક્યાં ? ”

“ આની પાછળના ખંડીયેરના ત્રીજા ડમમા ”

અને તરતજ તે પ્રમાણે અમલ થયો. રંભા પણ કંદ પકડીગઈ તેવામા સૂર્યે ત્યાં આવી પહોંચ્યો.

“ કેમ ? સૂર્ય શા સમાચાર છે ? ”

“ મારો વિચાર તો બધાને ત્યાનો અહીં લાવવાનો છે ? ”

“ પણ કાઈ નવા જુની ? ”

“ હા ! નવા જુની ફક્ત તેટલીજ કે સુરેશ છુટી ગયો / ”

“ શી રીતે ? કાણે છોડાવ્યો ? ”

“ રેડા તરાધમે ! ”

“ કાણે દેવેન્દ્રે ? ”

“ હાય ! હવે શું કરવું ? ” તરતજ તેણે બે હાથે માથું પકડી આરામ પુરશીમા પડ્યો.

જે વખતે દેવેન્દ્ર ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો તેજ વખતે આપણે વાંચી ગયા કે તે સ્ટેશન પર ચાલ્યો પણ તે પહેલા ત્યા ફરતા સિપાઈને તમામ ખીના તેણે બતારી હતી. અને ત્યારબાદ દેવેન્દ્રનો તાર મળતાં તે સિપાઈએ પ્રવેશ કર્યો અને ઉપર ચડવા વિચાર કરતા હતા ત્યા લારી તૈયાર હતી અને તેની પર બેસતાંજ સિપાઈ ત્યા ગયો અને સુરેશને તેણે છોડાવ્યો.

“ હાય ! દેવ ! હમણા બાણે શું દશા બેઠી છે ? પાસા સર્વળા નાખવા પ્રયતન કરું છું પણ અવળાજ પડે છે ! ”

“ પણ તેણે સહી કરી આપી કે નહિ ? ”

“ ના-જી ! ”

બસ હવે થઈ રહ્યું ? હવે તો તેને પકડી ખુન કરવાનું રહ્યું ! ”

“ હા એ રસ્તો ઘણો ઉત્તમ છે । આજ રાતના તે આવનાર છે કાલ આપણે તેના ઘરમા દાખલ થઈ તેનું ખૂન કરીએ તો એકો પાર આવે ! ”

“ બરાબર છે પણ અહમદખાન નથી તે ? ”

“ તેનું શું કામ છે સેવક અહિ હાજર છે તો પછી ? ”

“ એમ તાગથી તે ખનશે ? ”

“ હા ! ”

“ પણ અહમદખાન હત તો હીક થાત કેમ ? ”

“ હા હોત તો સાઈ થાત ! એ વાત ખરી પણ તેના વગર અટકી પડનાર નથી ! ”

અહમદખાન પહાણ હતો આપણા દેશમાં હમણા હમણા પહાણનો ત્રાસ પણ વધતોજ જાય છે. અને પગ્ગરની લાલચે ગમે તેનું કરપીણ ખુન પણ કરવાને તૈયાર છે. લગભગ ઘણા નીચાહમલાઓ પહાણોનાં સહકારથીજ રમાય છે! પછી-ભલે તેમા ફતેહ મળે કે ન મળે ! તે તે તો ઇશ્વરને હાથ.

અહમદખાન કેશવપ્રસાદનો વિશ્વાસુ પહાણ હતો ગમે તેવું બચ-કર કામ કરવાનું હોય પણ તે તૈયાર હોય ! હમણાં તેઓ સુરત હતા. તેમણે ધાધલ મચાવ્યું પણ નાસીપાસ થવા તેથી સુરેશનું ખુન કરવું આ તેનો છેવટનો નિર્ણય હતો અને આ સમાચાર રંભાને જણાવતા અને જો તે સહી કરી આપવાનું કબુલ કરે તો તેની સહી લઈ લેવી ! આમ બન્ને નરાધમોએ વિચાર નકકી કરી ગાખ્યો

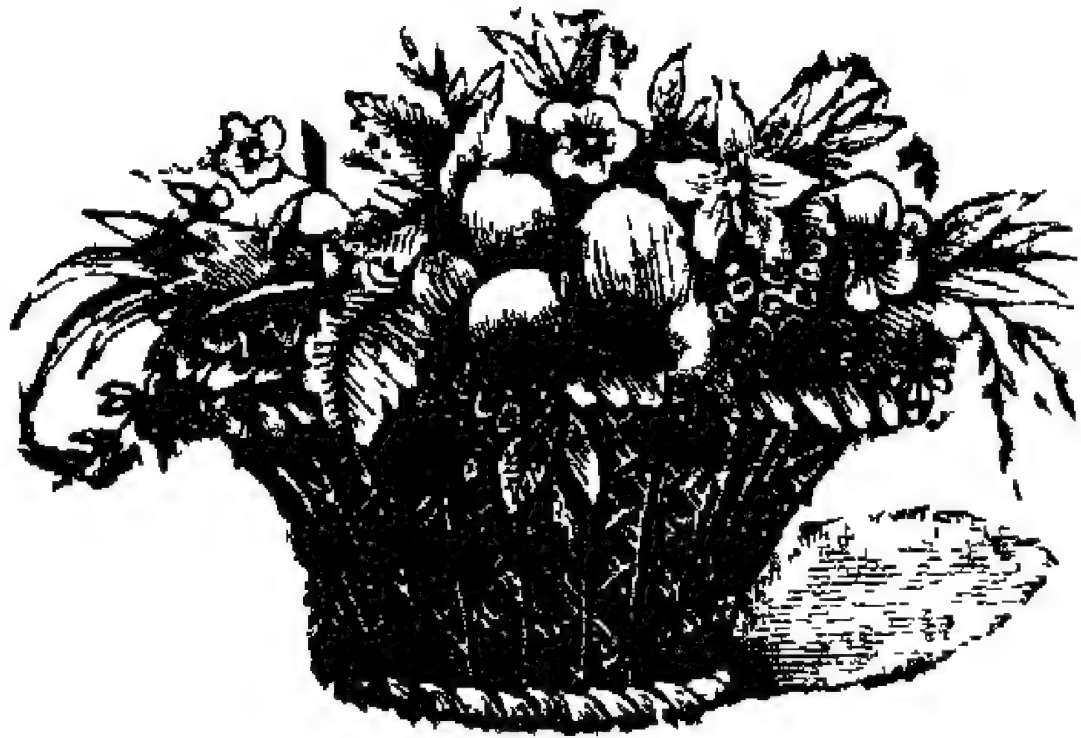
અને ત્યારમાઠ કેશવપ્રસાદ મીલમા નવા લુગડા પહેરવા લાગ્યો.

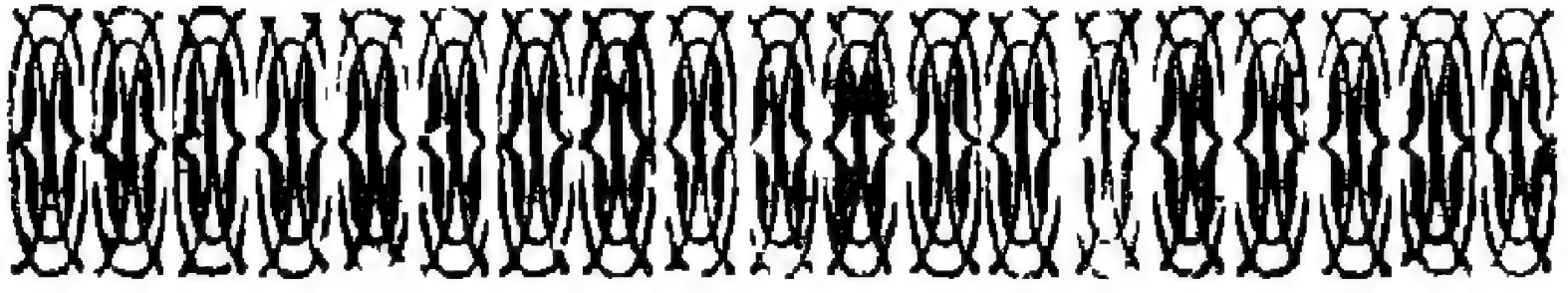
“ પણ રાજા બેન ક્યાં ? ”

ચુપ તે બાબત હમણાં ગુસ્સાતળ રાખ તેને કોઈ ઉપાડી ગયું
હો તેમજ વાત કરજો ! ”

“ જોવો હુકમ ? ” આમ કહી તેણે રજા લીધી અને બન્ને
જણા છુટા પડ્યા.

કેશવપ્રસાદ આ નવા કાવત્રા માટે વિચાર કરવા લાગ્યો તેને
કેવી રીતે રસાવવો ? તેને અત્રે બોલાવી ચહામાં ઝેર આપવું કે શું
કરવું ? તે બાબત વિચાર કરતો તેણે મીલ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

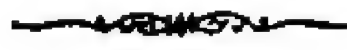

પ્રકરણ સાતમું.

રાધાને છુટકારો !

રાધા શી રીતે કેદ પકડાઈ ? તે વિષે વાચક બહુ આપણે
 હજી અંધારામાં જ છીએ ચાલ આજ તે બાબત પર પણ પ્રકાશ
 પાડીએ છીએ તું જાણે છે કે બધું કાવત્રાનું કારંધાન સુરતથીજ
 બન્યું છે. રાધાએ જે દિવસે તેને વાત કરી ત્યારથી તે વાત અદમદ-
 ખાન નામના તેના ગૃહક પહાણના સાબળવામાં આવી હતી. અને
 તરતજ અહમદખાને કેશવપ્રસાદને ખેલાવ્યો. કેશવપ્રસાદ પણ દેવેન્દ્રની
 સાથેજ આવ્યો. પેલાઓએ તરતજ રાધાને અમદાવાદ મોકલી આપી.

રાધાને હાલમાં અમદાવાદ જવું ગમતું નહતું પણ જ્ય તોના
 પાલક પિતાની આજ્ઞા થઈ ત્યાં તેનો શું ઉપાય? રાધા નવનીતલાલની
 પુત્રી હતી તે અથાગ ધનસંપત્તી ભેગી કરી મરી ગયા હતા. તેની
 માતા પણ તરતજ પંદર દિવસ બાદ-મરણ પામી હતી લોકો વાતો
 કરતા હતા તેના માતા પિતાને કેશવપ્રસાદે ઝેર આપ્યું હતું “સાચું
 જુહું રામ જાણે” પણ લોકોની વાતો સંજ્ઞડ હતી.

રાધા અમદાવાદ આવી પણ તેનો વિચાર અમદાવાદ જતા સુરેશને
 મળવાનો હતો પણ રાત્રે નવ તે બે ગણવાના હોવાથી મળી શકાય
 નેમ ન હતું. આખરે તે રડતા સ્વરે સુરત છોડવા તૈયાર થઈ. આટલું
 જતા પણ તેનો પાપી આત્મા ગભરાયો અને હમેશાં પાપીનો આત્મા

મડકયા કરે? અરે! એક પાદડું હાલે તો પણ પાપીનું હૃદય બળી ઉઠે? તો આતો જાણીએ છોકરી? સરઆતમા તેણે સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ નહોતો રાખ્યો કે રાધા આવી નીકળશે. રાધાએ જતા જતા કેશવ-પ્રસાદને કહ્યું કે “ મને શા માટે અમદાવાદ મોકલાવે છે?”

ત્યા મારી ગેરહાજરી હોવાથી ?

તો પછી હું ત્યા જઈને શું કરીશ ?

ગમે તે કરજે પણ હું કહું તેનો તારે અમલ કરવે! - હરે !

પણ કામ કારણ ? રડતા રડતા રાધાએ પૂછ્યું.

તો-તું કોની રજાથી ઘરમા બીજાને પ્રવેશ કરવા દે છે ?

કોને—

પેલા સુરેશને !

કોણ તમારા શેઠના પુત્રને? જેના તમે નોકરી કરો છો તેને રાધાએ આશ્ચર્યજનક પૂછ્યો અને તરતજ તે તેના વિચારો જાણી ગઈ.

હા ! તેને, ઘરમા કોઈ પણ ના હોય તે વખતે ? તું જાણે છે -તું હવે ઉંમર લાયક થઈ છું ? અને આમ તમે છુટ લો તે સાંઈ ન કહેવાય ? તેટલા માટેજ ” ” કેશવપ્રસાદે મહામહેનતે કારણ શોધી કહાડ્યું.

“ જો આપશ્રીની એવી મરજી હશે તો હું નહીં અનવા દઉં

“ ના-પછી જોઈ લઈશું ? ”

“ પણ-તે અમદાવાદ આવશે ને ત્યારે શું કરશો ? ” રાધાએ બીજું કારણ જણાવ્યું

“ તો આપણે જહન્નમા જઈશું ? તે વખતે શું કરશું ને તારે જાણવાની શું જરૂર ? ” કેશવપ્રસાદે અકબાઈને કહ્યું.

અને તરતજત રાત્રીના બાર વાગ્યાની લોકલમાં તેને રવાના

કરી દેવામાં આવી જતા તેણે લોકો ન સાંભળે તેમ તેણે કહી દીધું કે આપણા ધારણા પોતા પ્રમાણે કરી તેને પણ કબજે કરજો “દોસ્ત દૂધ પાઇને સાપ ઉછેરવોજ નહિ” માટે તરતજ પહોંચ કરજો”

રાધાને તો અમર પણ ન હતી કે તે આમ સંપડાશે?

આપણે આગળ વાંચી ગયા તેમ રાધાને અમદાવાદ છાત્રા અને કેશવપ્રસાદે જણાવ્યું તેમ રાધા પણ સુમ થઈ છે? પણ રાધાને જે જે મકાન હેઠળ જ્યાં પાપીઓની એક ખાતું હતું ત્યાં તેને કેદ કરવામાં આવી હતી.

નરાધમે ચમ્પા નામની દાસીને ખાવા આપવા માટે હમેશ જવાની અને કાકાના કામમાં આડે નહિ આવવાની તેણે સમજાવવા કહ્યું તે મુજબ તેણે રાધાને કહ્યું રાધાએ જવાબ આપ્યો કે શું આવા કાળા કારસ્થાન કરી શા માટે લોકોમાં હલકા થાય? મને પણ કેદ કરી? હું તો માનતી ન હતી પણ આવા વર્તનપરથી મને તે ખરેખર સાચું જણાય છે!

પણ—અ: સાહેબ! આપણે તેમની પુરોની વાતમાં શા માટે વચ્ચે માધુ મારવું? ચમ્પાએ પૂછ્યું.

કેમ નહિ? જેણે વિશ્વાસપર સર્વ સોંપ્યું તેણેજ અક્ષત કરવું? સખી? યાદ રાખ કે તેવું કરનારને જગત પ્રભુ છેડે તેમ નથી નગધમેને ખરાખર શીક્ષા થાય છે પ્રભુ કાંઈ લાકડીથી નથી મારતો.

સગ્ન થાય છે પાપીને પાપની જ્યારે,
 ધ્રુવજી રૂંશે, દ્રાપકો હાય! ત્યારે
 નહી કાંઈ કે અવર હસ્તમાં તેજ સેશે.
 યસે પ્રભુને જાના અંતે રીખીસેજ મરશે.

અને ખરેખર તો શા માટે આપણે તે જાણતા છતાં પણ આખા
અ. કાન કરવા ?

તો શું આ બધું તેમનું તોફાન છે ?

હા તેજ નરાધમોના પરાક્રમો છે ?

હીક, પણ મારા જાણવામા તે આજ્યું ન હતું પણ આજ વાત
વતી હતી કે ખુન કરવું ?

તને ક્યાંથી ખબર ! કાણે કહ્યું ?

બાઈ સાહેબ ? હું તો તેની ખાસ વિશ્વાસુ છું પણ જો જો
તેમને કહેતા નહીં ? નહીં તો મારે પણ વગર ગોતે મોત થશે! જ.
વતી જઈ તો સાઈ ?

અરે ગમે તે થાય પણ હું તો કદી કહેનાર નથી પછી બહેને
હું તેમની કરી છું તોપણ ન્યાય અને સત્યને ખાતર તમામ મહેનત
કરીશ.

સુરેશ શેઠનું ખુન કરવાની વાત ગોઠવાઈ છે.

“ ક્યારે ?

“ કાલ રાત્રે તેને ત્યાં જઈને ખુન કરવું ?

“ ઓહ ! જાણે તેના પર વિજળી કુટી પડી હોય તેમ
તે પડી.

આ સમાચાર જાણતાજ રાધા બેભાન થઈ પડી. તેને બાન
પણ નહયું પણ હાથની મુઠીઓ વળેલી હતી. દાંત કચડેલા હતા.

ચમ્પા ગભરાઈ તેણે ઉપચાર કરવા માડ્યા પાસે પડેલા પ્યા-
લામાં પાણી પડ્યું હતું તેમાંથી અંજલી ભરીને તેના પર છાંટ્યું. અને
સાફલાના પાલવ વતી તેણે પવન નાખવા માડ્યો આમ કરતાં કરતાં
હેમંત ને શુદ્ધિમાં આવી.

“ બસ મારે કોઇ પણ રીતે તેને મદદ કરવી જોઈએ. નહિ તો નરાધમો જરી પણ ઈશ્વરનો ડર રાખે તેવા નથી ! મારે ! તેને આ બાબતની જાણ કરવીજ પડશે ! ”

આમ કહી તેણે પછાડા મારવા માંડ્યા થોડીવારના અંતે તેણે કહ્યું. “ ચમ્પા ! તું મારી બેન છું ! તું મને આવા સંયોગોમા મદદ ન કરે ? ”

“ શી રીતે કરું ? ”

“ કોઇ ન જાણે તેમ મને છુટી કરી ? ”

“ અને કાકાજી જાણે તો ”

“ તો શું ? કહેજે કે નાશી જઇ ! ”

“ ના--બા મારી નાંખે ! ”

“ બસ--હાય હવે ? શું થશે ? મુરેશ ' તારો જીવ જોખમમાં છે ”

આમ બોલી પાછી તે મુર્છાત થઈ હેડળ પડી ગઈ, વળી પાછી ચંપાએ તેને બાનમાં આણી.

“ પણ ચંપા ? તે સુરતથી અહીં ક્યારે આવ્યા ? ”

“ સુરતમાં પણ તે ફસાયા હતા અને ત્યાંથી છુટી અહીં આવ્યા ”

“ ત્યાં કોણે છોડાવ્યા ? ”

“ પોલીસોએ ! ”

“ એમ ? ત્યાં નરાધમો ન ફાળ્યા એટલે અહીં આવ્યા ? ”

“ હા બાઈ સાહેબ ? ”

“ તો શું તું મને મદદ નહિ કરે ? ”

“ ના--બાઈ સાહેબ ! ” તે બોલી વળી પાછી વિચાર કરી બોલી “ એક સરતે કરું ? ”

“ સું જલદી ખેલ ? ”

• “ તમે ના કહો તો ? ”

“ અરે ! જારે ગાંડી હું તો કદી પણ કહું ખરું કે ? ” રાધાએ તેને ધીરજ આપી.

આખરે બંને કાંઈ નીર્ણય પર આવી. છુટા પડ્યા બીજે દિવસે ચમ્પા ખાવા આપવા આવી તે વખતે બગલમા ડાલ પોશાક લાવી હતી. તેણે તરતજ પોતાના લુગડા તેને આપ્યા. રાધા એને પુર જડપથી તે પહેરી લીધા અને બહાર નીકળી ગઈ. ચમ્પાએ પણ લુગડા બદલી દરવાનની ગેરહાજરીનો લાભ લઈ ચાલી નીકળી અને ધડકતે હૃદયે કેશવપ્રસાદની તહેનાતમા હાજર થઈ.

“ કેમ ? રાધા મજામાં છે ને ? ” કેશવપ્રસાદે પૂછ્યું.

“ હા ! મજામાં છે ! ”

“ તો તમારે મળવા તો જવું જોઈએ ? ” રામુએ કહ્યું અને તરતજ ચમ્પાના પેટમાં તેલ રેડાયું.

“ એમ ? ”

“ હા ! બીચારી ગમે તેટલી તો પણ તમારી તો પુત્ર ? ” રામુએ કહ્યું.

“ હા પુત્રી તો ખરીજ ને એતો તેણે આપણા સામે માથું ઊપાડ્યું તેમાં ? નહિ તો આ બધું તેના માટેજ થાય છે ને ? ”

“ ઠીક, પણ આપણે તપાસ કરીએ ? તેને સમજાવીએ ? અને માને તો છુટી કરીએ ? ”

“ ચાલો ત્યારે ? ”

આમ ચમ્પા, રામુ અને કેશવ ત્રણે જણા ત્યાં ગયા ગયા પણ જમને કોટડી તપાસી તો રાધા ન મળે !

“ આ શું ભેદ ? એકાએક કેશવ ખરાડી ઉઠ્યો.

“ અને ! રાધા ક્યા ! ” રામુ પણ સાથેજ બોલી ઉઠ્યો.

“ કેમ ! રાધા ક્યા ગઈ ? ”

“ મને શું ખબર નામવર હું ખાવા આપીને તરતજ પાછી આવો છું ? ”

“ એમ કે ? ” તેણે કહ્યું “ આને કેદ કરો ? ” પાસેજ ઉભેલા માથુસને તેણે આજ્ઞા આપી “ અને તે ન માને તો ખીલા ઠોકીને માર મારો ! ”

“ જેવી આજ્ઞા ! ”

તરતજ ચમ્પાને પકડી ચમ્પા પણ હીંમતથી ત્યા ગઈ.

તેને મારવા તૈયાર કરી ફટકાનો માર ખૂબ પડ્યો. ખીયારી ફાંસાગી ચમ્પાના શરીરમાંથી લોહી છુટવા માડ્યું પણ તેણે કંઈ જવાબ ન આપ્યો.

“ સાહેબ ! તે માનતી નથી ! ”

“ તો લાવ હું મારું ? ” અધુરામાં પુરું તેણે ચાખકો હાથમાં લીધો અને મારવા મડ્યો કહો-દેવના કોપ ? આવા નરાધમો પણ જગતમાં વસે છે ત્ય. ? વરસાદ ક્યાથી આવે ?

આખરે તે મારી મારીને થાક્યો. પણ રાધા ક્યા ગઈ તેનો પતો ન મળ્યો તે ન મળ્યો.

“ દીક છે, રવીવારે તેને ખીલા ઠોકો ? અને ત્યાં સુધી તેને મીઠાનું પાણી આપો ! ” કેશવપ્રસાદે હુકમ કર્યો.

“ પછી કંઈ ? બસ આટલુંજ ! નરાધમ પુરો કર તારા પાપનો ઘડો જલદી પુરો કર ! ” ચમ્પાએ કહ્યું.

“ બસ અંધ કર નીચ, જેતું ખાય છે તેતુંજ ભુંડું કરવા

તૈયાર થતા શરમ નથી આવતી ! ” આમ કહી તેણે લાત મારી ચાલવા માંડ્યું.

આજે રવિવારનો દીવસ છે મીલોમા પણ રજા હતી. આ દિવસ નર પિશ્તાચોને મઝાનો દીવસ હતો. પ્રભુ સૂર્યનારાયણ પોતાનો રથ પુર ઝડપથી પૂર્વમાં હંકારી લાવ્યા. આ વખતે કેશવપ્રસાદ પથારીમાંથી ઉભો થયો અને હાથની તાળી વગાડી તરતજ એક સેવક ત્યાં દાખલ થયો. અને નમન કરી ઉભો રહ્યો.

અહા ! તૈયાર છે કે ?

હાજી ! હુકમ હોય તો લાવું ?

જાવ-લાવ-અને રામુને પણ બોલાવજો :

જેવી આજ્ઞા ! સાથેજ નોકર ચાલતો થયો.

અને થોડીવારમાં રામુ ત્યાં દાખલ થયો. કેમ છ સાહેબ ! સવરામાજી !

મને ગઈ રાત્રે ઉંઘ પણ આવી નથી ? ઓહ ? બચંકર સ્વપ્ન ? એવું તે શું ? રામુએ પુછ્યું. તરતજ ટેબલ પર બે ચહાના કપ પડ્યા અને આવેલા નોકરને ચાલી જવાનું પ્રમાણ કહી નોકર ચાલતો થયો.

અહા ! રાધાએ ગજબ કર્યો ?

શું પણ ? આજ તો આપણે સુરેશને.....

હા ! દોસ્ત ! પણ આજ અંખાને પણ ખીલા ડોકવાના છે. હજી સુધી વાર કેમ થઈ ? ચાલો આપણે જઈએ ? કેશવપ્રસાદે કહ્યું. ચાલો સાહેબ ! રામુએ હાજી બણી.

અને ખંતે નરાધમો ચાલતા થયા, ત્રણ માણસ અને ખંતે પેલા એમ મળીને પાંચે જણા છુપા ભોંયરામાં પ્રવેશ કરી ચુક્યા,

અને જોતજોતામાં ચમ્પાની ઓરડી આગળ આવી પહોંચ્યા બારણું ઉઘાડ્યું. આ વખતે ચમ્પા ઉંઘમાં હતી. તેનું તેજસ્વી વદન અત્યારે શીકું પટ્ટી ગયું હતું છતાં પણ હસવાનું તો ખસતુંજ ન હતું મીઠાના કોરડાના મારથી શરીર પરથી હાથ હાથ ચામડી ઉખડી પડી હતી. તે ઉપર માખેા બણબણ કરતી હતી છતાં પણ આજ તેની આખેા-મા ઉંઘ ભરાઈ હતી.

“જો છે નગમધમને કાંઈ લાજ ! ”ઉઠ ! કેશવપ્રસાદે જોશથી લાત મારીને કહ્યું.

“કોણ ? પાપી સવારના પહોરમાં” ચંપાએ જાગૃત થતાં કહ્યું અરે સવાર સાતું નવ વાગવા આવ્યા ? તારા રામને સ્મરી લે ! અગર તો રાધા ક્યા ગઈ છે તેનો પતો આપ અને જીવતદાન માગી લે ! કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

હું જાણું છું છતાં પણ નથી કહેવાની પ્રાતઃકાળમાં જીહ્વા બોલવું એ પાપ છે ! ચમ્પાએ કહ્યું.

તો મરવા તૈયાર થા ! રામુએ કહ્યું.

નરાધમ હું તૈયાર છું !

એમ કે ?

હા ! હા ! આ શરીર રાજનું અગરતો શેઠનું હોય છે ! નહિ કે આત્મા ! તેમ તું મારો શેઠ તો આ શરીર તારું છે ! તને પાલવે તે કર ! પણ આત્મા કાંઈ તારો નથી !

“ જાવ તેને પાર પાડી દેયો ! ” કેશવપ્રસાદે કહ્યું અને તરતજ ત્રણ ચમ જેવા ઉઠ્યા. ચમ્પાને ઉપાડી અને એક ઓટલીપર લાવીને એસાડી ખીલા ઠોકવાની શરૂઆત કરી ચમ્પા બરાડી ઉઠી ! ખરેખર

નરાધમો શું નથી કરતા ? અવશ્ય ! વાચક ! જો તેં આદ્રશ્ય નજરે નિહાળ્યું હોય તો તું કમ્પી ઉઠે ! ચમ્પાતું રડતું જોઈ કેશવપ્રસાદ ખડખડાટ દસ્યો અને ચમ્પાથી ન રહેવાયુ તરતજ બેલી ઉઠી—

હસી લે તું હસી લે તું ભરાવા પાપ તારાને
કરી લેતું કરી લેતું કસાઈમા ગણાવાને.
મલે લોકો શ્રીમંત માને અને પૂજે બધા લોકો,
મલાઈ નહી હશે તો એ, બધા મુકશે સહુ પોકો.

“ નરાધમ હશે ! અને તમારા પાપના ઘડામા બાકી રહેલા પાપો ઉમેરી પુરો કરો ! યાદ રાખજો એક અબળાપર હાથ ઉપાડતા તમારા હાથ કપાઈ જશે ! નીચ ! નીચ ! તું તારા હાથેજ મરીશ ! અને સત્યને સદા જય થશે ! આમ કહેતા કહેતામા તો રામશરણ થઈ ગઈ. અને તેનો મૃત દેહ જમીનપર ઢળી પડ્યો.

નાખી દ્યો ? ખાઈમા ? બીચારા પશુ પક્ષીઓ ખાઈ જશે ? કેશવપ્રસાદે હુકમ કર્યો.

સરદાર—હમણા મંદિર ? હવે વાર છે. કદાચ બીજાને આ હાલ બતાવીએ તો તે બી જાય અને આપણું કામ પાર પડે ! માટે હમણા તો રાખી મુકવોજ જિજીવસી. રામુએ જણાવ્યું.

“ બરાબર છે મારા વીરા તારી અગમચેતી ખરેખર કામ આવે તેવી છે ! કેશવપ્રસાદે તેની પીઠ થાબડી,

પણ જો આજ આપણે ધારેલું કાર્ય કરવાનું છે તેમા ફતેહ મળે તો પછી.....

પછી બેડો પાર કેમ ખરે ? રામુએ કેશવપ્રસાદનું વાક્ય પુરું કરતા કહ્યું.

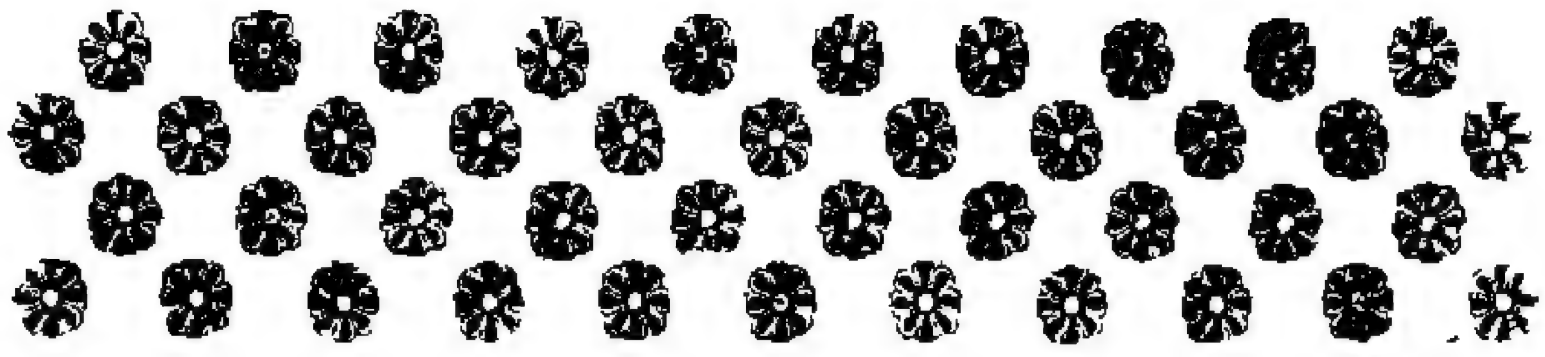
હા ! મિત્ર પછી આપણે અમેરીકા તરફ પ્રયાણ કરીએ
કેશવપ્રસાદે કહ્યું

“ જેવી પ્રભુની મરજી ! માફ ધારવું છે કે પ્રભુ આપણું
આજીવ્ય છે ! ”

“ બરાબર, હું પણ તેમજ ધારું ! ” કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

અને બન્ને નરાધમો—ત્રણે જણા સાથે પાછા ફર્યા કેશવપ્રસાદ
તેના રૂમમાં જઈને બેઠો. અને તાજુ આવેલું ન્યુત વાચવા બેઠો !
રામુ તેના રાત્રીના કારસ્થાનની તૈયારી કરવા ચાલતો થયો.

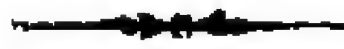
પ્રકરણ આઠમું

પાપીની નિષફળતા !

ધારે મનુષ્યો કાઈકને, કિરતાર કાઢી જુદું કરે !
પાપી મુઝે વિજય નેતો ? જમદીશ, હા તેને હરે ?
કિરતાની ઈચ્છા બધે— અવની મહી વ્યાપી રહી.
તો પ્રાણી પામર શું કરે ? ઇચ્છા પ્રભુની જો નહી ?

રાધા ત્યાથી નાહા બાદ તરતજ દેવેન્દ્રના ઘર તરફ પ્રયાણ કરી
મઠ આ વખતે દેવેન્દ્ર અને તેની સ્ત્રી સુશીલા બંનેજણા દીવાનખા-
નામાં બેઠા બેઠા ચાલતા કેસની આબતમા વાત કરતા હતા. ત્યાં
આગળ નોકરે આવીને કહ્યું કે એક બાઈ આપને મળવા માગે છે ?

“ કોણ ? બાઈ ? ”

“ હા ”

“ જાવ ! લઈ આવ ? ”

અને તરતજ રાધાને ત્યાં હાજર કરવામા આવી. દેવેન્દ્રે રાધાનું
નામ સાંજળ્યું હતું. તે ઉપરાંત તે જાણતો પણ હતો કે કેશવપ્રસાદની
આબતમા રાધા તમામ બીના જાણે છે ! પણ તેને, બજર ન હતી
કે તે કોણ છે ?

“ તમે મને મદદ કરશો ?”

“ શી ? બાબતમાં ?”

“ કોઈપણ બાબતમાં ? વચન આપો તો પછી કહું ?

“ પણ તે પહેલાં મને જણાવો કે તમે ધરતો નથી ભૂલ્યાને?”

“ ના—ના—દેવેન્દ્ર અમદાવાદના પ્રખ્યાત ડીટેક્ટીવ આપજને

“ હા ! બાપ હુ પોતે ”

“ ડીક ? મારે તમને ખાનગી વાત કરવી છે ! આ બાઈને આપ બહાર જવાની રજા આપશો !”

“ કહો મને કાંઈ તેમનો વાંધો નથી છતાં પણ જો તેમજ છે તો મને જણાવો કે આપ કંઈ બાબતની વાત કરવા માગો છો? તો તેને રજા આપું ?” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ હું ? આપના હાલમાં ચાલતા કેસ બાબતની ?”

તરતજ તેણે સુશીલા તરફ જવાની અને બારણા તરફ ફેરવી રહી સાબળવાની ઈશારત કરી ચક્રાર સુશીલા સમજી ગઈ અને તરત તો તે બહાર ગઈ.

“ કહો શું કહેવા માગો છો ?”

“ આજ તમે સુરેશને જણાવો ! રાત્રે તેનું ખૂન થવાનું છે ?”

“ હા ! આશું કહો છો ?”

“ સાવ. સાચું છે પછી આપની મરજી !”

“ પણ આપનું નામ શું !”

“ મારું નામ પછી કહીશ ! હાલ તો આ કામ ઝટ કરો ! અને આજ રાત્રે જો આપણે ત્યાં જઈશું તો ખુની, અગર પાપી પકડાશે !” તેણે કહ્યું.

“ પણ ! આમા કાંઈ દગો તો નથી ને ?” દેવેન્દ્રે પૂછ્યું.

“ શું ? તમારા જેવા બાહ્યિક ડીટીક્ટીવ પણ આવા હશે !
મને સ્વપ્ને પણ ખ્યાલ ન હતો !”

“ પણ ! જ્યાં સુધી મને તમારી ઓળખાણ ન પડે ત્યાં સુધી !

“ મારી ઓળખાણ ? માફ નામ રાધા !” રાધાએ ચોકખુ
જણાવ્યું.....

“ હેં કોણુ રાધા ? તમે તો પકડાયા હતા ને અરે તમને
કોઈ ઉપાડી ગયું હતું ને ?” દેવેન્દ્રે અન્યથા થતા કહ્યું.

“ મને તો કોઈપણ ઉપાડી ગયું ન હતું ! એ બધો ભેદ છે !
પણ તે પછી કહીશ. પણ આજ રાત્રે બદમાશોનો છેલ્લો
ઉપાય સુરેશ શેઠનું ખુન કરવાનો છે. સુરતથી તે છટકી આવ્યા પછી
આ તેમનો ઇરાદો મારા જણવામા આવ્યો છે ! માટે તમે આ
આખત તરતજ બંદોબસ્ત કરો ! હું પણ ત્યાં જઈ છું અને ચેતવણી
આપુ છું !” આમ કહી તે પુર ઝડપથી ચાલી ગયો.

“ અહા ! આશું ?” દેવેન્દ્રે હર્ષથી નિઃશ્વાસ નાખ્યો.

“ નાથ ? હવે તમારી ફતેહ છે ? મને શુકન પણ સારા થાય
છે ?” પ્રવેશ કરતાજ સુશીલા બોલી હતી.

“ ના—પણ આવા આવા રૂપો બદમાશ ધારણ કરી ત્યાં બોલાવી
અને સામા માણસનું પણ ખુન કરવાનો ઇરાદો રાખે છે ? માટે
બહુ સાવચેતી રાખવી પડે છે ?” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ હા ? તે વાત હું કમ્બુલ કરું છું ? પણ રાધા તો ખરેખર
છોકરી છે ? તેણે બતાવવા ? વાત નથી કરી તે ખાત્રી રાખજો ?”
સુશીલાએ કહ્યું.

“ જો તેમ હોય તો આજે રાત્રે ખુની પકડાશે ! તરતજ મારે
સુરેશને પણ ખબર આપવી પડશે ”

“ હા તો વરમના કામમા હીલ શા માટે ? અત્યારેજ પોલીસ પાર્ટીનો બંદોબસ્ત કરે. ” સુશીલાએ કહ્યું.

“ પણ-અત્રેની પોલીસ પાર્ટી તો સુરત ગઈ છે ” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ તો. આ કેમેરા લઈ જાવ અને જ્યાથી પ્રવેશદ્વાર હોય તેા મુકળે પગ મુકતાજ તેના ડોટા પડી જશે અને તમેા સુરેશને લઈ બીજો રવાના થઈ સવારે ત્યા તપાસ કરળે ડોટા મળા આવતા તે ફાટાના આધારે તમામ બીના પકડાશે પણ નાથ પછસા માટે પાપીઓ મું કરે છે ! સુશીલાએ કહ્યું.

અરાબર છે પાપીઓ ન કરે તે ઓછું કેશવપ્રસાદને દશ રૂપીઆના પગારથી નોકર રાખ્યો અને તેજ મુનીમ અન્યો આખરે હરામખોર કેવો નીકળ્યો.

આમ કહી દેવેન્દ્ર તરતજ પોલીસ ચોકી તરફ ગયા અને ત્યા પોલીસ પાર્ટી માટે બંદોબસ્ત કરવા લાગ્યા. અને તે અરાબર રાત્રે નવ વાગે પોલીસે ગુમવેશ ધારણ કરીને ત્યાં જવું અને ત્યાં અરાબ જઈ ખુન કરવા આવનાર નરાધમેને પકડવા--

અરાબર રાત્રીના નવ વાગ્યા. દેવેન્દ્ર ગુમ કેમેરા અને પોલીસના માણસોને ગુમ વેશે લઈ સુરેશ શેઠના બંગલામા દાખર થયો. પણ તે પહેલાજ રાધા ત્યા પહોચી હતી અને રાધાએ તમામ બીના તેને જણાવી હતી. તે દેવેન્દ્રને પણ આ બખર આપી છે તેમ કહ્યું હતું પણ તેણે તાકીદ આપી હતી કે આ વાત કોઇને પણ કહેવા નહી નરાધમે આપણા માણસો પણ કોડેલા છે. માટે પાછલા રસ્તે દેવેન્દ્ર પણ આવશે.

ઐટલામાં સીસોટીનો અવાજ સંજળાયો અને રાધાએ તરતજ

બાળ તરફ નજર કરી તો દેવેન્દ્ર અને તેના સાથીઓ આવી પહોંચ્યા હતા, રાધાએ તરત દોઢું બાધ્યું અને એક પછી એકને આવવા નીશાની કરી. જોવ જોવામાં સર્વે ત્યાં હાજર થયા.

સવારના પહોરથી કેશવપ્રસાદના માણસો સુરેશ શેઠના બારણા આમળ ઉભા રહ્યા હતા. પણ લેંચો દેવેન્દ્ર અને તેના માણસોને જોઈ શક્યા ન હતા. કારણકે તેઓ જાહેર રસ્તાપરથી આવ્યા ન હતા.

“તે ક્યા બારણેથી આવશે મુખ્ય દરવાજા ક્યાં છે?” દેવેન્દ્રે સુરેશ અને સધાને પૂછ્યું.

“કેમ શું કામ છે? હમણાં આપણે તમારે ખ્દાર ન નીકળવું કારણકે તેના માણસો તમારી દેખરેખ રાખવા. અહીં હાજર છે!”

“તો તમારો ખંડ કયો?”

“ચાલો મારો ખંડ બતાવું?” આમ કહી તેઓ સર્વ સુરેશના મુવાના રૂમ તરફ ગયા દેવેન્દ્રે ત્યાં છુપો કેમેરા ઉભો કર્યો અને તરતજ જણાવ્યું કે પાપી જેવો ખૂન કરવા આવશે તેવો તે પકડાશે નહીં તો તેનો ફોટો અવશ્ય પડી જશે!”

“એમ! ત્યારે તો ધણુંજ સારું!” સુરેશે કહ્યું.

“હા બરાબર છે! પણ શેઠ તમે ત્યાં ન રહેતા. તમે હમણાં કેટલું બીજા રૂમનો આશ્રય લેજો! અહીં મારા થોડાક માણસો રહેશે અને એક જણ તમારા પલંગમાં સુઈ રહેશે!” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ના. પણ એમ કરીએ તો!” રાધાએ કહ્યું.

“શું?”

“સુઈ રહે પણ તેના બદલ ઓશીકા વીઝેરે જોડવા દેવા. અને ઉપર ઓઢાડી દેવું તો દોષનો જીવ પણ ન જાય! તે જરી મારે તો ઓશીકામાં પેસે!”

“ હા. ! ખરાબર છે !” સુરેશે કહ્યું.

“ વારું તેમ કરશું !”

પછી સર્વે વીખરાયા દેવેન્દ્રે નોકરને ચઢા કાઢવા હુકમ કર્યો ! અને તરતજ ચઢા આવી હાજર થઈ બધાને બિજાગરો કરવાનો હોવાથી ચઢા કડક હતી. ત્રણ ત્રણ કપ ચઢા પીધી. અને સર્વ શાંતિથી વખતની રાહ જોવા લાગ્યા !”

“ ખરાબર ! ખાર વાગ્યા !” હાથના કાડાપરનું ઘડીઆળ જોઈ દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ ! હે હવે આવતા હશે ! પણ બહારની લાઇટ હોલવા કે કેમ ? તે જોવું પડશે !” આમ કહી તેણે તપાસ કરીતો લાઇટ બંધ હતી ? દેવેન્દ્રે સુરેશને જવાની રજા આપી. રાધાને પણ તાકીદથી બીજા રૂમમાં ભરાઈ જવાની પરવાનગી આપી.

“ પણ ! ત્રીજેરીના રૂમમાં થોડાક માણસો રાખ્યા હોત તો કામ આવત !” રાધાએ સુચના આપી. અને તે અનુસાર ત્રણ માણસો ભરેલા તમંચા સાથે રાધાની સરદારી હેઠળ ત્રીજેરી રૂમમાં ગયા, આ વખતે બહાર સીટીઓ સંભળાઈ.

“ સાવધ !” દેવેન્દ્રે સર્વને હોંશીયાર કર્યા બારણું બંધ કર્યું. અને બહાર તો ઉપરા ઉપરી સામગ્રી સીટીના અવાજો આવતા ગયા. જેમ અવાજો વધુ નજીકને નજીક આવતા ગયા. તેમ તેમ દેવેન્દ્ર અને બીજા બધા હોંશીયાર થતા ગયા.

“ જો રામુ—તું પહેલા જ કોટડીમાં લેયો જાગે છે કે કેમ ? તે તપાસ કર ! ઉધતો હોય તો તેને બેભાનની દવા સુંઘાડી તું જાપો ઉઘાડ ! અને પછી આપણે અંદર દાખલ થઈએ ?” આવેલી ટોળામાંના એકે જણાવ્યું.

“જેવી આશા?” અને તરત, રામુ અંદર દાખલ થયો. આપાવાળો ભૈયો તો થંડીમા કામળ અને ગોદકુ ઓઢીને મુઠ રહ્યો. હતો રામુએ તેને બે ભાનની દવા સુંઘાડી અને કુંચીઓ લઈ તેણે આપો ઉઘાડ્યો અને સર્વ અંદર દાખલ થયા.

દેવેન્દ્ર જાણી ગયો કે બધા દાખલ થઈ ચુક્યા છે, તેથી તરતજ અંદરનું લાઈટ પણ બળતું હોલવી નાંખ્યું.

“જો કોઈને બબર તો નથી ને?”

“ના. જી કોઈને પણ બબર નથી. હું અને મારા માણસો આખો દિવસ અહીં ઉભા રહ્યા હતા. તેમ કોઈ પણ અંદર ગયું ને નથી. અને બહાર નીકળ્યું પણ નથી?”

“ત્યારે તો પાસા પોબાર?” તેવામા ઉપરથી સીટી વાગી “ચાલો બધા?”

હૂકમ થતા બધા ઉપર આવ્યા. દેવેન્દ્રે પણ તરતજ સત્તામા સાવધ રહેવાની મુચના આપી.

“બોલ. શું કરશું? રામુ?”

“મને શું બબર?” રામુએ કહ્યું.

“ના. પણ પહેલા ત્રીજેરી તરફ કે ખૂન?” પેલાએ પૂછ્યું

“શા માટે ત્રીજેરી તરફ પહેલા? પ્રથમ ખૂનજ કરોને પછી બધો માલ આપણાજ હાથમાં આવશેને?” રામુએ મુચના આપી.

“ચાલ ત્યારે તેમ? પણ ડીક તમે બધા અહીં ઉભા રહો? હું જઈ આવું?”

આમ કરી તેણે બારણું ખોલ્યું અને કમરમાથી કટાર કહાડીને દોડ્યો. ત્યાં અવાજ થયો. દેવેન્દ્ર સમજી ગયો. પણ નરાધમ તો ત્યાંજ ઉભો રહ્યો અને વિચાર કરવા લાગ્યો “આશું? અવાજ શાનો?”

તરતજ અહારથી જૂમ આવી “ સરદાર-જલદી ? ”

આ વખતે રાત્રીના ચાર વાગ્યાને અમલ થયો હતો. રોણુ વાળા સિપાઇઓ શહેરમાં રોણુ મારી રહ્યા હતા જગતા રહેજે એ ધરવાલા દીવા ક્યું બળતા હૈ ! ” આવા પ્રશ્નો પુછતા સિપાઇઓ ફરવા નીકળ્યા હતા તરતજ ત્યાં કાંઈ અવાજ થયો અને ખુલ્લામાથી એક સીપાઇ અહાર નીકળી તે અહાર ક્યાં ઘડા ઘડ ઉપરા ઉપરી અવાજ થયા પણ નરાધમ ત્યાંથી પલાયન !

“ નાસ-ભોગ મળ્યા ! દગો ! જરૂર એ દુરામ ખોર છોટરીના કારસ્થાન ! દોડતા દોડતા તેણે જુમ મારી.

ક્યા ? ત્રીજેરી ડમમાં ! અને કહેતામાં તો બધા ઘડાઘડ ત્રીજેરી ડમમાં દાખલ થયા શરદા અહાર ઉભો રહ્યો. રામુએ ત્રીજેરી ઉપર લાઇટ નાખ્યું અને કુચી વતી વિદાડી દાગીના કહાડી તેણે પોટલી વાળી પણ તરતજ રાધાએ તેને ખેંચાન કરી દીધો રામુ ત્યાં પડ્યો.

“ અસ્યા ! એ કેટલી વાર ? ” અહારથી જુમ આવી !

“ પણ ! લેવાય ત્યારેને ! ” અંદરથી જવાબ મળ્યો.

“ દગો...દગો...નાસો ! ” અંદરના અવાજ પરથી અહારના સીપાઇઓ નાસ્તા નાસતા બરાડી ગયા.

“ એ ક્યા મડખડદૈ ! ” રોણુવાળો પણ આ અવાજ સાંભળી ત્યાં આગ્યો ! પણ ત્યાં આગળ બદમાશો અંદર ગયેલા તે વખતે કાપો વાસવો બુલી મયા હતા ના બુલી નહોતા મયા પણ પાછા વળતી વખતે પકડાઈ જવાય તો ? ઉધડો કાંપો કામ આવે પણ તેમની તે ઠંઠુ બળ નહોતી આવવાની !

મનુષ્યો ધારે છે શું ? ને ઇશ્વર કરે છે શું ? ખરેખર ! દયાળુ

તારી લીલા અપાર છે તારા ગુણ ગાતા ગાતા ભવના ભવ જાય તો પણ
તને મેળવી શકવો મુશ્કેલ છે

આમ ઝપો ઉઘાડો જોઈ તે અંદર ગયો. ભૈયો પણ બે બાન
ધ્રુ નીચે પડ્યો હતો તેવામાં સામે- માણસનું ટાળુ જોયું સિપાઈ
વહેમાયો જરૂર ચોર અગર બદમાશો હશે ! કોણ છે ? આ બાબતની
પુર્ણ તપાસ કરવા તે આગળ આવનારને રોકી પુછવા લાગ્યો.

“ તમે કોણ છો ? ”

“ તારે શું પંચાત-આધો ખસ નહિતો મરણ પામીશ ! ”

“ કોણ-કેશવ પ્રસાદ આવા ધંધા !

“ ઓ બાપરે ? ” આમ કરતા તે સીપાઈ હેઠળ પડ્યો.
હાય શું પૈસાદારો આવા નીકળે છે ! શું જાણતા બગલા નથી પણ
કાગડા છે અરે ! પણ બગલાનું ધ્યાન સફેદ હોવા છતાં પવિત્ર
નદીમાં ઉમો રહેવા છતાં પણ તે માછલાજ પકડે છે ! હાય દૈવ !
આ શું ? ” આમ કરતા કરતાં તે પોલીસ હેઠળ પડ્યો ને બબડવા
લાગ્યો બદમાશો નાસી ગયા તેની ખુબ સાબળા દેવેન્દ્ર આવી પહોચ્યો.
આ વખતે સવારના છ વાગ્યા હતા.

દેવેન્દ્રે તેને ધીરજ આપી અને તે કોણ હતું તે પૂછ્યું ?

“ તે...આપણા...શહેરનો...મેંજર શેઠ કેશવ પ્રસાદ...” બાબા
વૃદ્ધા અવાજે તેણે કહ્યું તેવામાં સરકારી અમલદારને ટેલિફોનથી
બોલાવ્યા અને ડોક્ટર પણ આવી પહોચ્યા ડોક્ટરે તપાસ કરી
કહ્યું કે તેને જેરી હરીથી મારવામાં આવ્યો છે તેણે મરતાં મરતાં એ
કરાર આ પ્રમાણે કર્યો-

“ હું રાતના રોણ ફરીને ઘર તરફ જતો હતો તેવામાં સ્વ. શેઠ
ચીમનલાલના અંગનામાં મણસો ધમાલ કરતા હતા ઝાંપો ઉઘાડો
જોઈ હું તપાસ કરવા આવ્યો તો સામે મને કેટલાક બદમાશે:
નાસતા જણાયા તેમાના એકને મેં પૂછ્યું પણ તેને મને ધમકી
આપી હું તેનો અવાજ ઓળખી મ્યો તે આપણા શહેરનો શેઠ કેશવ
પ્રસાદ હતો તેણે મને પોતાની પાસેની ઊરી મારી અને મારું ખૂન
કર્યું મારા પુત્રનું રક્ષણ કરજો

હા...હું જઈશ...ઓ...આ...પ.....રે...રા...મ આમ કરતો
મરણ પામ્યો.

છેવટે બધા ઘરમાં તપાસ કરવા ગયા તો ત્રીજેરી રમમાંથી
રાધા નીકળી તેણે બેમાન કરેલો માણસ હાજર કર્યો અજવાળામાં
તેનું મ્હોંજોને તરતજ રાધા બોલી ઉઠી “ કોણ ? રામ ? ”

“ હા ! બાપ હું ! નરાધમ અને નીચ ! ”

“ મારું જીવ આને હથ્થાં પોલીસ પહેરા હેઠળ રાખો ! ”

“ હા ! પણ અપાતું શું થયું ? ” અધીરાધથી તેણે પૂછ્યું

“ તેનું મોત.....

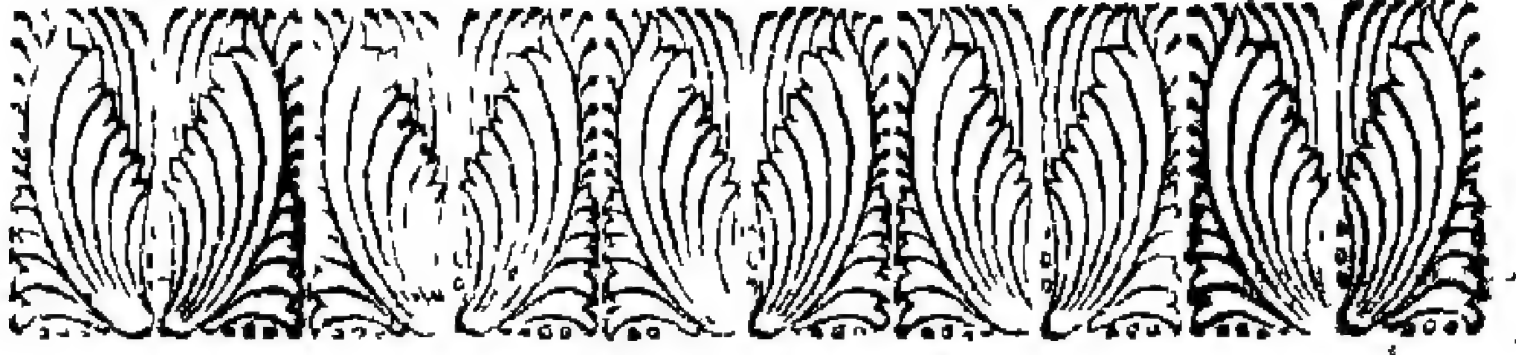
હા, મને ખાતરી હતી કે નરાધમ તેણીને મારી નાંખશે ! ”

પોલીસો રામને તરતજ પોલીસ એકી પર લઈ ગયા ત્રીજેરી
આમ જતી મઠ તેથી ધણો આનંદ થયો હવે ખૂન કરવા આવનાર
કોણ તે માટે તેઓ રાતના બધા ધમાલ હતી ત્યાં ગયાતો કેથેરામાં
કેશવપ્રસાદનો ફોટો નજર પડ્યો.

વિકાળ આંખો હાથમાં ખંજર અને કુદરતી ફાટો જોઈ રાધાનું હૃદય ગમે તેવું તો પણ કાકાના હેતથી ભરાઈ આવ્યું ! “ કા ! કાકા ! તમને આ શું થયું ! અને તેય કેના માટે ! ” આમ કસ્ટી રાધા હેઠળ ઢળી પડી. સર્વ પોલીસ અમલદારો અને દેવેન્દ્ર પણ પોતાનો વિન્ય માની આનંદ થયા સરકારી તપાસ પગથી એમ જાહેર થયું કે કેશવપ્રસાદનું ખૂન અને કાવત્રાખાન છે.

કેશવપ્રસાદ આમ હતાશ થઈને તે તેની દુકડી સહ ઘરમાં આવી પહોંચ્યો તપાસ કરતાં ખખર પડી કે રામુ કેદ પકડાયો છે. “ હાય દૈવ હવે શું થશે ? ” જો ખખર પડી તો વગર મોતે ફાંસી ! કાંઈ નહિ તેનાજ માથે આવશે ! મને કોણ જાણે છે ! ” જોયા નરાધમના વિચાર.

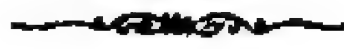

પ્રકરણ નવમું.

રંભાનું મરણ !

ડીટેક્ટીવ દેવેન્દ્રે પુરી તપાસ કીધા બાદ કોર્ટમાં હાજર થયો અને કેશવપ્રસાદ સામે ખૂન કરવા બાબત અને ખૂનની કોશીષ બાબત તેમજ માણસોને મારી નાંખવા બાબત તેને પકડાવા અને તેની સામે કામ ચલાવવા દેવેન્દ્રે વોરંટ કહાડવા અરજી કરી.

જજે તેને પૂછ્યું કે, “ ચીમનલાલનું ખૂન કોણે કર્યું ? ”

દેવેન્દ્ર—કેશવપ્રસાદે !

જજ—શી રીતે ! પુરાવામાં કાંઈ !

દેવેન્દ્ર—જે છરીથી તેનું ખૂન કર્યું હતું. તેજ છરી મને મારવા મારે ડબ્બામાંથી મળી આવી હતી. વળી તેવીજ બીજી છરીથી તેણે આપણા પોલીસનું પણ ખૂન કર્યું છે.

જજ—તેનું મરણ વખતનું રેકૉર્ડમેન્ટ ?

દેવેન્દ્ર—હા, છ તેણે આ પ્રમાણે લખાવ્યું છે. “ આમ કહી તેણે તે રેકૉર્ડમેન્ટ વાંચવા માડ્યું.

“ હું રાતના રોજ ફરીને ઘર તરફ જતો હતો તેવામાં સ્વ. શ્રી ચીમનલાલના બંગલામાં માણસો ધમાલ કરતાં હતાં, આપો ઉધાડો

જોઈ હું તપાસ કરવા આવ્યો તો સામે મને કેટલાક બદમાશો નાસતાં જણાયા. તેમાંના એકને મેં પૂછ્યું પણ મને ધમકી આપી હું તેનો અર્વાંજ ઓળખી ગયો તે આપણા શહેરનો શેઠ કેશવપ્રસાદ હતો તેણે મને પોતાની પાસેની છરી મારી અને મારું ખૂન કર્યું

“વધુ પુરાવા તરીકે હું તેનો ફોટો રજુ કરું છું” આમ કહી તેણે કેશવપ્રસાદનો ફોટો રજુ કર્યો,

“યાદ રાખજો મી. દેવેન્દ્ર કે શેઠ ગણુતા પર વોરંટ લઈ જવું તે પહેલા ખૂબ વિચાર કરવાનો છે. લોકોમાં તે દાસીને પાત્ર થાય છે!”

“પણ તે સાબીત કરે તો?”

“તો તમારી બહાદુરીના વખાણ થશે!”

“પણ મારી પાસે મુદ્દા ધણા છે! વળી તેણે જે શેઠને ત્યાં મોટી ચોરી થવાની જણાવી છે તે પણ ખોટું છે! તે પૈસા પણ તેણે ઉચાપક કર્યા છે! અને તેની પુત્રી રાધાને ગુમ કરી તેણે જણાવ્યું કે મારી પુત્રી પણ ગુમ થઈ છે તે વાત પણ ખોટી છે. લગભગ પાત્રીસ લાખની ચોરી કરી. તેણે સુરેશ સેઠનો વિશ્વાસઘાત કર્યો છે! માટે મારી અરજ છે કે તેની પર વોરંટ કહાડવું જો તેમ કરવામા વાર થશે તો તે પલાયન થઈ જશે? અને તેનો પત્નો મેળવવો મુશ્કેલ થશે!” દેવેન્દ્રે લંબાણથી વિવેચન કરતા વોરંટ કહાડવાની આજ્ઞા પર તેણે ભાર મૂક્યો.

કોર્ટે તેને વોરંટ કહાડી આપ્યું અને દેવેન્દ્ર ખીલીદ સાથે બળવવા ચાલ્યો.

કેશવપ્રસાદ અને તેની ટાળી. આમ નિષ્ફળતા મેળવવાથી તદ્દન નીરાશામાં આવી પડી હતી. પણ તેવામાં અહમદખાન સુરતથી આવી

પહોચ્યો બદમાશને જરા શાંતિ વળી. પણ પછી કોઈનો પણ અવાજ થાય તો તે બડકે ! કાણ ? જૂમ મારે કોઈ જવાબ ન આપે એટલે વળી પાછો શાત બેસે કારણકે પાપીઓના હૃદય હંમેશા બડકતાં હોય ! એ જગતનો નિયમ છે !

“ અહમદખાન ! અજબ ઘટના બની ! ”

“ શું ? ”

“ જાહેર થઈ ચુક્યું ? ”

“ શું તે તો કહો ! ”

“ ખૂન... ”

“ હેં કાણે કહ્યું ? ”

“ દેવેન્દ્રે ! ”

“ ઠીક ! ગમે તે થયું હોય પણ મારો તો વિચાર છે કે આજ દેવેન્દ્રનું જ ખૂન કરો ! ”

“ હા ! તે બાબત ખરી કહી ! પણ તારે તે કામમાં... ”

“ જરૂર ખુદાવીદ ! તમને હું ના પાડું ? મારા સરદાર ? ”
પડાણે કહ્યું.

“ ઠીક ત્યારે આજ રાત્રે ! પણ રામુ કેદ પકડાયો છે ! તે કહેશે તો ! ”

“ અરે ! જાવ મારા સરદાર રામુ તે કદી પણ કહે ખરો કે ? ”

“ એમ ! તને ખાતરી છે ના ! ”

“ તો તમને નથી ? ” પડાણે પુછ્યું

“ ના. મને છે તો ખરી છતાં પણ ? ”

“ ચોકસ માનજો ! નામદાર કે જીવ જતાં પણ આપણી ટોળી-મંતો કોઈ પણ કોઈ બાબત નહીં કહે ? ”

“ ઠીક ! પઠાણ તું આવ્યો તો મને ધીરજ રહી. ! ”

“ તો આજ આપણે આ કામ પુર કરીએ ! એટલે પછી શું ચનાર છે ! ”

“ તો તૈયારી કરો ! ”

“ બધી તૈયારી સંપૂર્ણ છે ! ” પઠાણે કહ્યું.

નરાધમે છેવટે આ બાબતે ઉપર આવ્યા. પણ પ્રભુ તેમની આવી અધર્મની બાજુ કોઈ પણ રીતે જીતવા દેના નથી તે તેઓ ક્યાં જૂલી જાય છે ! તેમને ક્યાંથી ખબર કે આજ મારા માટે વોરન્ટ પણ જુરી નીકળ્યું છે. પણ તેઓ હજુ વધુને વધુ નવાજ કારસ્થાન ક્યાં જાય છે !

“ પણ ! જા-તો રંભાને લાવ ! ”

“ જોવો હુકમ ! ” પઠાણ તરતજ રંભાને લેવા ગયો રંભાને તે થોડીકજ વારમાં તેની સનમુખ હાજરી કરી ઉભોગ્હયો.

“ રંભા ! હવે છેવટ છે ! તારું પાપ પ્રકાશમાં આવશે ! તને આખરે બનીશ ! તેના કરતા તું આ કાર્ય કર ! અને ચાલ આપણે અમેરીકા જતા રહીએ ત્યાં મોજ મારશુ ? ” કેશવપ્રસાદે તેની ઈચ્છા પ્રગટ કરી.

“ સુપ કર ! નરાધમની પાપી. પ્રિશ્તાવની તને બોલતા પણ સ્વરમ નથી આવતી ! બસે મારી બે આખરે થાય ! પાપનું પ્રાયશ્ચિત કરવાથી પાવન થવાય છે ! એમ શાસ્ત્રા કહે છે ! પણ તારા જેવા ચંડાળ સાથે હું કદી પણ આવનાર નથી ! બસ—હવે કહેનાર હતો તે કહી રહ્યો ” રંભાએ ગુસ્સાથી કહ્યું.

“ ખરેખર—તું નહિજ માને ? છેવટે મારા હાથેજ તારું મોત થશે ? ” નરપિશ્તાએ રંભાનું ખુન કરવાની ધમકી આપી.

“ એજકે બીજું ? આહ તેમાં શું ? મરવું છે તો એક વખતે તેમાં મને કાઢ પણ વાધો નથી લે અત્યારેજ * * *

“ કેશવપ્રસાદ શેઠ છે કે ? ”

“ કોણ ? ”

“ પોલીસ ”

“ ઓ બાપ શામાટે ? મારે ત્યાં ? ” નરાધર્મ ખુની બરાડી ઉઠ્યો.

“ ગઈ રાતના ચીમનલાલને ત્યાં નીચ દાનતથી આવવા બદલ તેમજ પોલીસનું ખુન કરવા બદલ ! ” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ કોણે કહ્યું ? તમે મને ઓળખો છો ! ”

“ હા ! શ્વેતાન—તું બગલાના રૂપમાં રહેલો કાગડો છું ! ” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ હા ! ખરી વાત છે ! ” રંભાએ શાક્ષી પુરતા કહ્યું.

“ કોણ રંભા શેઠાણી ? ” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ કોણ ? મારી માતૃશ્રી ? ” સુરેશે પૂછ્યું.

“ હા ! તારી અભાગીની માતા ! ” રડતા રડતા તેણે કહ્યું.

“ માતા—આખરે સત્યાનો જય થયો ! રાધાએ બધું પોગળ ખુલ્લું કર્યું ! ” સુરેશે કહ્યું “અને જો ગઈ રાતે રાધાએ ખબર ન આપી હત તો આજ હું જીવતો ન હત ! ”

“ બેટા ! પ્રભુ તારે રક્ષણ કરજો ! ” રંભાએ કહ્યું.

“ માતા ! હવે કાંઈ ડર નથી ? ”

પણ ધડાક અવાજ થયો રંભા હેઠળ પડી અને તરફડીઆ મારવા લાગી. દેવેન્દ્ર તરતજ મામલો કળી ગયો. કેશવપ્રસાદ ખસેથી તમંચો બીનસી લીધો. તેણેજ રંભાનું ખુન કર્યું હતું !

દેવેન્દ્રભાઈ ! મારી મરતી વખતની જુથાની લઈ લ્યો ! ”
તરફડીઆ મારતા મારતા તેણે કહ્યું. સુરેશ ત્યાં હેઠળ બેસીને રોવા
લાગ્યો ને ગુસ્સાના આવેશ તે કેશવપ્રસાદને મારવા ઉભો થયો પણ
દેવેન્દ્રે તેને અટકાવ્યો.

રંભાએ મરતા મરતા નીચે પ્રમાણે પોતાનું સ્ટેટ મેન્ટ લખાવ્યું
અને તે પર સહી કરી આપી.

“ મારા લગ્ન થયા પહેલા કેશવપ્રસાદ સાથે મારે અ
ગેઅવહાર હતો ! મારા માતા પિતાનાં મરણ બાદ મને તેણે તે
સરત કરી કે જો મને ચીમનલાલ સાથે પરણાવે તો હું તેની સાથે
ચીમનેલાલનું ખુન કરી તેની સાથે તમામ મીલકત લઈને અમેરીકા
નાસી જવું આ સરત મેં કબુલ કરી અને ચીમનલાલ સાથે મને
પરણાવી પણ તે પહેલા તે નરાધમને હું પાપીણી માફ શીયળ વેચી
ચુકી હતી. તેનાથી મને પુત્રી પાડી હતી તેનું પણ તેણે ખુન કર્યું

“ ચીમનલાલ સાથે મને પરણાવ્યા બાદ મને વર્ષ પછી
તેમનાથી પુત્ર ઉત્પન્ન થયો તે સુરેશ ! ત્યારબાદ કેટલોક વખત હું
તેની સાથે સહમત રહી પણ પુત્રનું ખૂન કરવાનું મને કહેવામા
આવ્યું આવું નરાધમ કાર્ય મારાથી ન થયું મેં ના પાડી મને તેણે
રીબાવી ચીમનલાલ મારા પતિનું ખૂન તેણેજ કર્યું હતું. અને તે
તેના મકાનમા તીક્ષ્ણ છરી હતી તે પરથી તે છરી આજ હું તમને
બતાવું છું ! તે છરી મારા સંચમાં ત્રીજા ખાનામા પડી છે ! તે
લઈ તપાસ કરજો કોર્ટ સનમુખ આ પાપીને તમે ખડો કરજો !
તેને છુટો મુકશો નહી ! ”

આટલું બોલતા બોલતાં તે ગભરાઈ વળી પાછી બોલી—
“ ઓ નરાધમ.....પારકી સ્ત્રીઓનું શીયળ વેચવા માટે, બ્રહ્મ

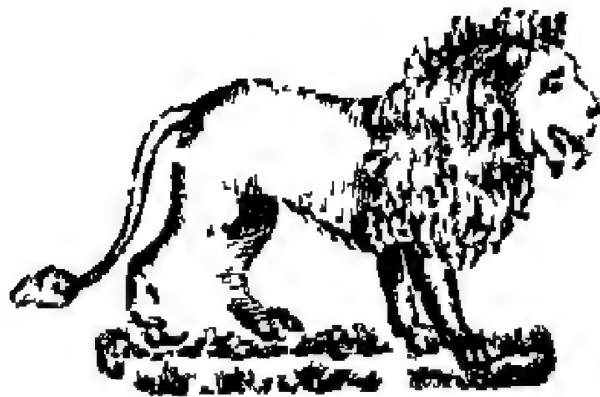
કરવા માટે પ્રભુ તને કેમ જતો કરે ? હા...હા.....હું.....
 ...જા.....હિંદુ.....બેટા !.....પ્રભુ તને સુખરૂપે રાખે.
 પણ.....રાધા.....ને ભૂલી જઈશ.....નહિ.....તેનું તું
 રક્ષણ.....કે.....રજે.....ને તે.....ને.....તારા
 અનાથ.....જે.....”

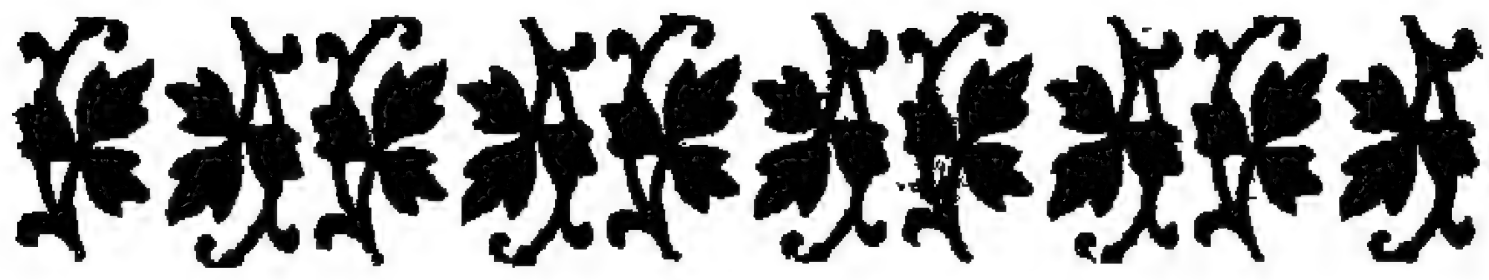
આટલું બોલતાં બોલતાં તેનો પ્રાણ દેહ છોડી ચાલ્યો ગયો.

“ ચાલો આપણે હીક થઈએ ? રંભાશેઠાણીની આજર બચી.
 અને પાપીનું પાપ જાહેર થયું ! ” દેવેન્દ્રે કહ્યું.

“ ઓ મારી માતાને પણ.....” બોલતા બોલતા સુરેશ
 ગુસ્સાના અવેશમાં કેશવપ્રસાદ પાસે ગયો પણ દેવેન્દ્રે તેને તેમ
 કરતા અટકાવી દીધો.

નરાયણ કેશવપ્રસાદ અને તેની દુકડી પકડાઈ ગઈ. દેવેન્દ્રે
 તેને જોઈ ભેગો કરી દીધો. સવારે તેનો મુર્કદમો ચાલવાનો હતો.
 આજના પેપરમાં આ ખીના પ્રગટ થઈ ચુકી. સવારે કોર્ટ ચીકાર
 થશે આપણે પણ સવારે ત્યાં જવાનું હોવાથી હરે બહેલા સૂઈ
 જઈએ !

પ્રકરણ દશમું

પાપીને સજા !

આજ સવારના દસ વાગ્યાથી કોર્ટ ચીકાર ભરાઈ ગઈ હતી. અમદાવાદના લોકો આજના મથાતા નગરશેઠ મી કેશવ પ્રસાદનો મુકદ્દમો સાંભળવા તલપાપડ થઈ રહ્યા હતા.

બરાબર અગીયાર વાગ્યા કોર્ટ ઉપડી ફરીયાદી પક્ષના વકીલ પણ હાજર થયા પણ અજબ થવા જેવું તો એ હતું કે બચાવ પક્ષનો કોઈ પણ વકીલ ન હતો. છવટે કોર્ટ શરકારી વકીલ રાખ્યો. સાદી અગીયારવાગે કેસ ચરથયો. ફરીયાદીએ તમામ ફરીઆદો રજુ કરી

બચાવ પક્ષના વકીલે તમામ દલીલો આપવા માંડી કેસવપ્રસાદ નાચી મુડીએ પાંજગમાં વિભો ગહ્યો હતો. બધા વાતો કરતા હતા કે જોયો નરાધમ બદમાશ ! ચીમતલાલનો વિશ્વ સુ મુનીમ ! ”

કેશવપ્રસાદ આ સાંભળતો હતો પણ શું કરે ? આજ તેના પાપનો ધડો ભરાઈ ચુક્યો હતો.

“આપ જોઈ શકશો કે રંભાએ જે છરી ખતાવી હતી તે છરી તીક્ષણ અને ઝેરી હોવી જોઈએ ! તેનીજ જોડ બપોરે હું સુરતથી અમદાવાદ આવતો હતો ત્યારે આ છરી મને મારવા માટે એક માણસ ચાલતી મારીએ ઉપયોગ કરવા મંગતો હતો.....

“અ ર ર ર આવો નરાધમ !” લોકોમાંથી અવાજ આવ્યો..... પણ મેં મારી ચાલાકીથી કહો-કે પ્રભુ !! મહેરબાનીથી પણ તે છરી મેળવી અને કોર્ટ સમક્ષ રજુ કરી છે ”

“ક્રમ ? આ દેવેન્દ્રનું ખૂન કરવા કોશિષ કરેલી કે ?” જજે પૂછ્યું

“મરતા મરતા હવે મારે સાચુજ જણાવવું જાઈએ કે તે ખૂન મેં નહિ પણ મારાજ કહેવાથી મારા સાથીદાર રામુએ કરવાની હામ ભીડી હતી પણ હાથ પકડતાં છરી ત્યાં પડી ગયું અને તે નાસી છુટ્યો ”

“શું ચાલતી ગાડીએ ?” અન્નયન થતા જજે પૂછ્યું.

“હા ! ચાલતી ગાડીએ—” તેણે જવાબ આપ્યો.

“પછી શું થયું ?”

“પછી અમદાવાદ સ્ટેશને રામુએ સન્યાસીનો વેષ લઇને તેની તપાસ કરવા માંડી પણ દેવેન્દ્ર તેની પાછળ પડ્યા તેથી તે છરી ત્યાં રહી ગઇ અને ખજાર ન હતી કે તેના પર નામ હશે પણ જ્યારે મને તેમણે પૂછ્યું ત્યારે મેં જવાબ આપેલો કે તે છરી મારે ત્યાંથી ખોવાઇગઇ છે ?”

“વારં ? બીજો આરોપ તમારા શેઠને ત્યાં થયેલી ચોરીનો છે ? તે બાબતમાં તમે શું કહેવા માંગો છો !” જજે પૂછ્યું.

“તે ચોરી મારી શીખવણીથી હું જ્યારે સુરત ગયો ત્યારે કહેતો ગયો હતો અને રાધા જે મારી ભત્રીજી છે તેને મોકલાવી ત્યારે પણ મેં તે બાબત સુચના આપેલી તે વખતે હું સવારના સુરતથી રામુની સાથે આવ્યો સુરતમાં બાકીનું કામ મેં મારા પઠાણને કરવા આપેલું ! ત્યારબાદ મેં તે બાબતની વાત પોલીસ ચોપી પર બહાર કરી પણ મારી ભત્રીજીએ એ વાત ખુલ્લી પાડી !”

“હીક તો દરવાન લેવાતું ખૂન કેણે કરેલું ?”

“મારી શીખવણીથી મારા માણસો સૂચ અને માણસો !”

“ તો મરતી વખતના સીપાઈની જીખાનીમા તારે કાંઈ કહેવાનું છે ? ” જળે પૂછ્યું ના—બધું મારે કપ્પલ છે ! મેંજ તે બધું કહું હું અને તે છેલ્લી બાજુ હતી પણ તેમા નાસીપાસ થવાથી દેવેન્દ્રનું ખુન કરવા તૈયાર થયો હતો ત્યા તો આ દશા ? ” કેશવપ્રસાદે કહ્યું.

“ તે રંજાની જીખાનીપર ? ”

“ હા તેને પણ મેંજ બગાડી ? મેં તેનું શીયળ હુટ્યું ! ” “ હા પણ મને કેમ છોડશે ? ” યમના હતો મને સતાવી રહ્યા છે ! મારી સનમુખ આવી તે હસી રહ્યા છે ! ”

છેત્રે આ કેસપર વિચાર કરવા જ્યુરી ઉઠી અડધા કલાક પછી જ્યુરીએ વધુમતે તેને ખુની તરીકે જાહેર કર્યો.

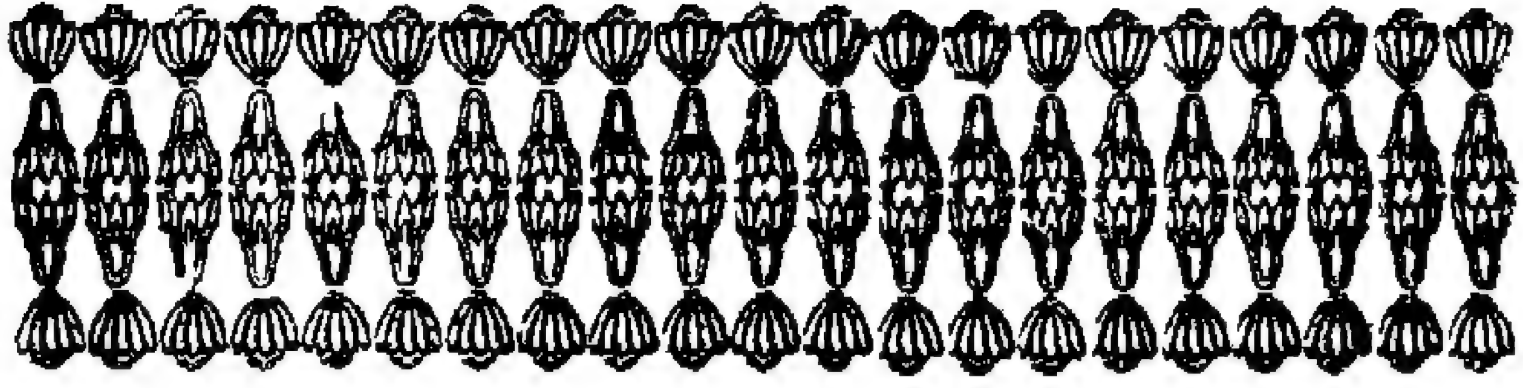
“ હું પણ તમારી સાથે સહમત થાઉં છું, અને તેને ફાંસીની સજા કરું છું ! ” ફાંસી શબ્દ સાંભળતાં પહેલા તે તરતજ હેઠળ પડ્યો તેણે પોતાની પાસે રાખેલી નાની છરી તેના પેટમાં મારીને તરફડીયાં મારવા લાગ્યો.

મરતી વખતે તેણે જીખાનીમાં નોંધાવ્યું કે “ મારી પુત્રી રાધાને શુરેસ શેઠ સાથે પરણાવજો—”

“ શુરેસ શેઠ તમે મને માફી આપો ! તો કીરતાર મને દયા કરે ! હું જાણું છું કે દુન્યવી માફીથી મને કીરતાર છોડે તેમ નથી. પણ તોય હૃદયને આશ્વાસન મળશે ! ”

“ રામુ તે તમે સજા ન કરશો તે નિર્દોષ છે ! પણ પઠાણને સજા કરજો કેટલીક બીના તો તેણેજ કરી છે ! ” મરસા મરતા તેણે કહ્યું અને તરતજ તે મરણ પામ્યો.

પ્રકરણ અગીયારમું.

ઉપસંહાર.

આમ સુરેશ શેઠપરથી દુઃખના વાદળ વિખરાયા. સુરેશ તેની માતાના મગ્ધથી શોકમય રહેતો. પણ તેની માતાની આજ્ઞા અનુસાર તેણે રાધા સાથે લગ્ન કર્યું.

રાધાએ જે તનતોડ મહેનત કરી આ વાર્તાને વધુને વધુ દીપાવી છે. તે બદલ તેનો પણ આભાર માનવો જોઈએ. તેણે સુરેશને સુરતમાં જોયો ત્યારથી તેને ભાવિ પતિ તરીકે ગણ્યો હતો અને વચ્ચે વચ્ચે તેના મુખમાથી જે જ્ઞાણા શબ્દ બોલાવામાં આવ્યો છે તે પણ તેજ કારણે !

અને શહેરના પ્રખ્યાત 'ડીટેક્ટીવ' દેવેન્દ્રે પણ આ કેસનો ક્ષુદ્રીજ હોંશીકારીથી, સાવચેતીથી, અંત આણ્યો અને પોલીસની ઝળકતી ઠીંઠીમાં એક વધારો કર્યો.

આખી આ કલ્પિત વાર્તા વાંચ્યા પછી માન્યસેને એ શીખવાનું મળે છે કે પૈસાને માટે મનુષ્યો શું શું કરે છે? ને કેવા નીચ કર્મ કરતા પણ અચકતાં નથી !

વળી પઠાણે કે જે આપણા દેશમાં વેપાર હુબર અર્થે અગર તો પેટીપુ' મેળવવા માટે આવે છે તે પણ કેવા નીચ કાવત્રા કરે

છે । તેનો આખરે શું અંતમ આવે છે તે આ ઉપરથી વાચક ગણ જોઈ શકશે અને તેથીજ કેશવપ્રસાદે “ પઠાણને સજ્જ કરજો ” આમ કહ્યું હતું આટલા કાળા કર્મોમાં જો કેશવપ્રસાદ પ્રવૃત્ત થયે હોય તો તે પઠાણન જ કારસ્થાનને આભારી છે. પણ એક પછી એક એમ તેમા નાસીપાસજ થતો ગયો.

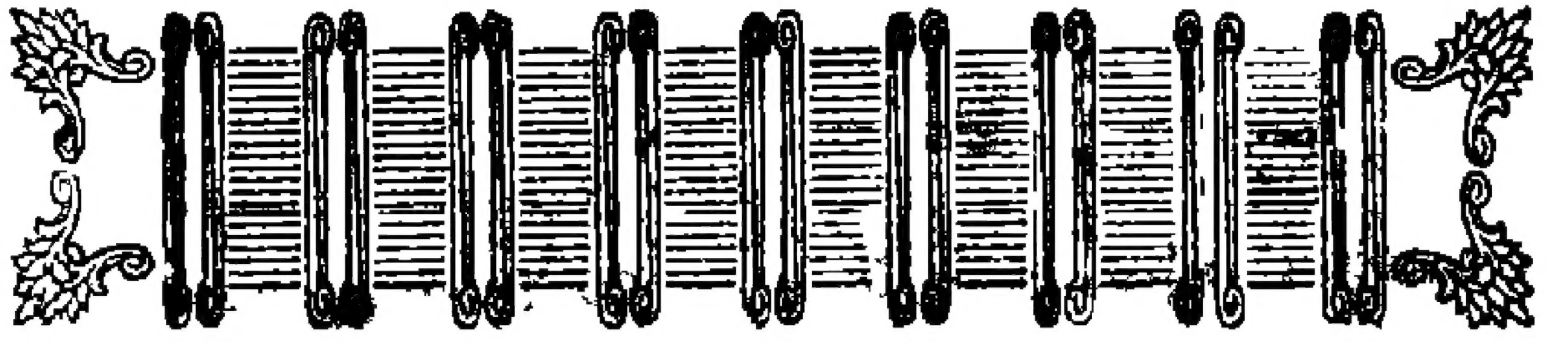
દેવેન્દ્રતું પુન કરવા સુરતમાં પણ તેણેજ પ્રયાસ કર્યો હતો. પણ પ્રભુ સીધો કીર્ત્યો “ જોને રામ ગણે તેને કાણુ ચાખે ! ” તિ ન્યાયે તે સાધનજ ભૂલી ગયો.

બીખારી થઈને રસ્તા પર પડી તેણેજ સુરેશને પકડ્યો હતો. અને રાધાને અમદાવાદ મોકલાવનાર પણ તેજ !

વાંચક ! આખરે ! આ તમામની અધેમતી થઈ ! અને રાધા સુરેશતું જોડું આનંદ મહાશ્વવા લાગ્યું આ આનંદમા આપને પધારવાનું પણ આમંત્રણ છે ! આપ તો આવશેજને !

પ્રત્યેમ શાંતિ શાંતિ શાંતિ.

પ્રભુને !

દીનાનાથ ?

ત્હારો તો શો આભાર માનુ ? મારૂં આપું છવન તારે ચરણે
ધરું તોય ઓછું છે !

ખરેખર કૃપાળુ ! તેંજ મારી-મનોવાંચના પુરી કરી ! ને
ને-દયાળુ ! આ વાર્તા કેના માટે લખાવી ? અને આજ શું થયું તે ?

એક પેપર ! માટે લખાવેલી ત્હારી દયાથી આજ પ્રગટ થાય
છે ! તો ! કહે ! કહે ? નાથ તુને હું શું અર્પણ કરું ?

વધારામા માગુ ?

દીનાનાથ આનાથી પણ સારા પુસ્તકો લખી મને મારા ગુજ-
રાતી માધવેની સેવા કરવા મારી અભીલાષ પૂર્ણ નહી કરે ? બાળ-
કની તો બધી બહુ બહુ ઈચ્છા હોય ! તે પિતા પુરી ન કરે તો
કેણુ કરે ?

પ્રભુ ફરીથી તારા ચરણુ કમળમા મસ્તક નમાવી તને સતકોટી
વંદન કરી વિરમું છું.

ખાડીયા ગોલવાડ

અમદાવાદ.

લી. ત્હારો ચરણુરજ
“પ્રહલાદ” દામોદરદાસ
બલભદ્ર.

તા. ક. આ પુસ્તકના તમામ હક્ક જાણીતા બુકસેલર અને
પ્રકાશક શ્રીયુત રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહને અર્પણ કરું છું—

પ્રહલાદ દામોદરદાસ

ભક્તશીરોમણી પાનાં ૨૫૬
કી. ૦-૧૦-૦

પવિત્ર લીલાવતી
(હરીગીતમાં) ૦-૬-૦

સતી તારામતિ ,, ૦-૧૦-૦
કોણુ ચાક્ષાક ? ૦-૧૦-૦

સદેવંત સાવળીંગા ૦-૧૦-૦
ન્યુ ખુબસુરત ગાયનમાળા

સચિત્ર ૦-૮-૦
મોટી ન્યુ ખુબસુરત

ગાયનમાળા ૦-૧૨-૦
વિજયા વિજય ૦-૧૦-૦

સુદામાજી સચીત્ર ૦-૧૦-૦

દયાની દેવી સચીત્ર ૦-૬-૦

નળદમયંતી સચિત્ર ૦-૧૦-૦

પંચીકરણ ગુજરાતી ૧-૮-૦

શુદ્ધ કાવ્ય દોહન કી. ૧-૮-૦

સાચો સવાશેર ૦-૮-૦

સંત સમાજ ભજનાવલી
સચીત્ર કી. ૧-૦-૦

બત્રીસ પુતળી મોટી પાકુ પુકું
સચિત્ર ૩-૦-૦

“શોભના” સચીત્ર ૦-૬-૦

રણછોડ લીલા ભાગ ૧-૨

સચીત્ર દરેકના ૦-૬-૦

ગજગમારૂ, ગુલબ કાવળી, અગસકસ્તુરી, સુંદરકામદાર દરેક સચિત્ર કી. ૦-૮-૦

પુસ્તકો વેચનાર વ્યાપારીઓને સુચના.

હાલમાં અમોએ સારા, સસ્તાં તે સચિત્ર પુસ્તકો બહાર પાડ્યા છે. નવાં નવાં માયત્ર તેજદાર પુસ્તકો બહાર પડતાં જાય છે. આપ આપનું નામ નોંધાવશો તો છપાતાં નવાં પુસ્તકો જણાવતાં રહીશું.

ગામેગામ એજન્ટ જોઈએ છે.

તમે જીજ્ઞે વ્યાપાર કરતા હો તેની સાથે વીસ પચીસ રૂપીયાના અમારા સારા સસ્તાં તે સચિત્ર પુસ્તકો રાખશો તો દુકા મુઠીમાં ઘણો સારો નફો મેળવી શકશો.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકો તથા બીજા દરેક પુસ્તક મળવાનું સ્થળ:—

બુકસેલર રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ.

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

(વાંચો)
સચિત્ર.

અર્જુન દેવ

કી. રૂ. ૦-૮-૦

૦-૮-૦ ૧૨ ! રમણભાઈ ભાટક (વાંચો) ૦-૮-૦

૦-૮-૦ (વાંચો) સચિત્ર માધુનું પડીકું કી. ૦-૮-૦ ૦-૮-૦

બુકબેન્ડર રણછોડલાલ મોતીલાલ રીઘીરોડ-અમદાવાદ.

